CORINT
ISTORIE

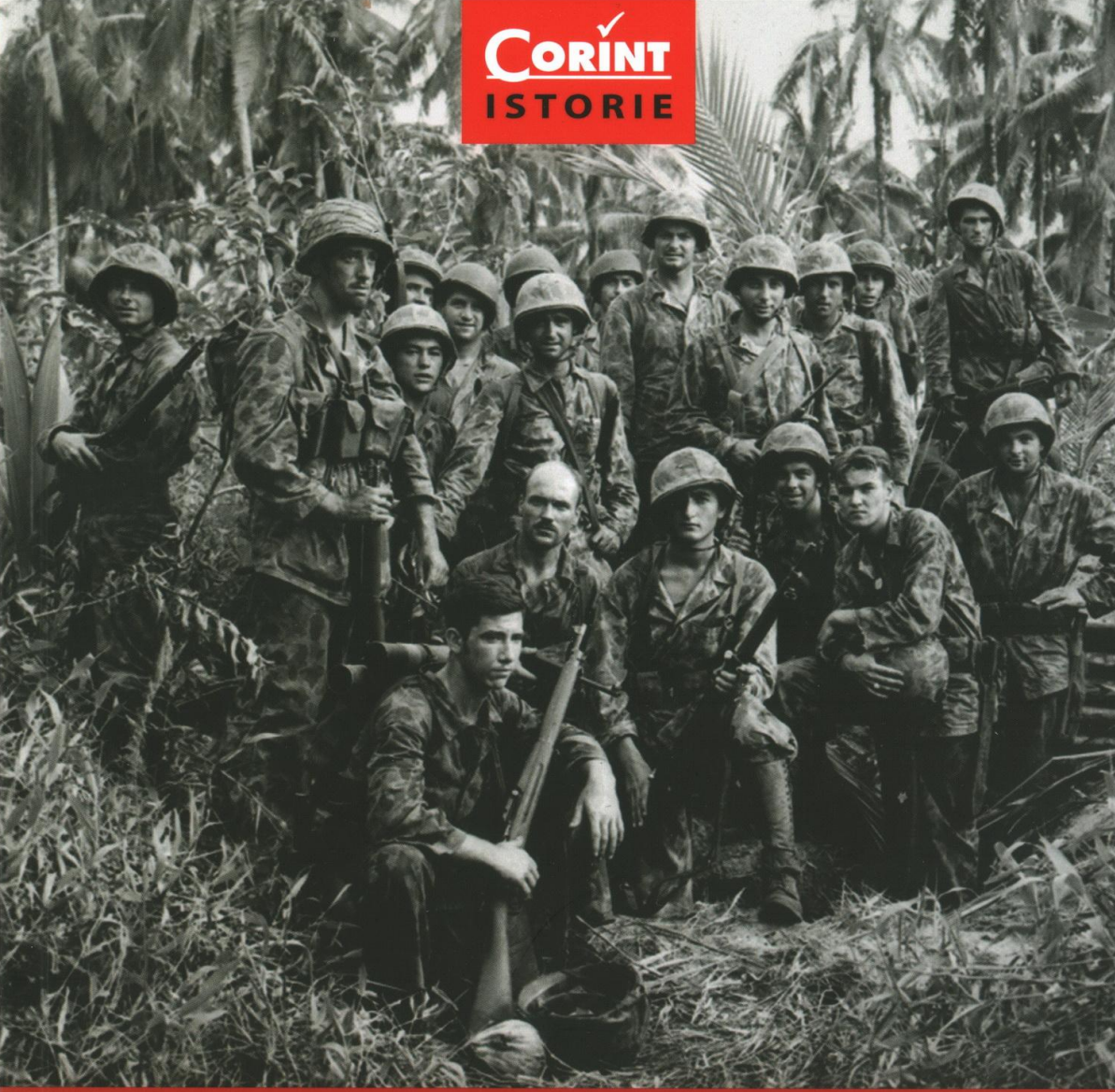

David Horner

AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

LUPTELE DIN PACIFIC

Războaie care au schimbat lumea

Al Doilea Război Mondial

Luptele din Pacific

David Horner

Al Doilea Război Mondial

Luptele din Pacific

Traducere din limba engleză de Ruxandra Tudor

CORINT
ISTORIE

DAVID HORNER este profesor de istorie militară la Centrul de studii despre strategie și apărare, Universitatea Australiană din Canberra. Absolvent al reputatului Colegiu Militar Regal din Duntroon, Australia, și fost comandant de pluton în Vietnamul de Sud, colonelul Horner a scris numeroase articole și peste 20 de cărți, fiind unul dintre cei mai importanți istorici militari din Australia.

Redactare: Luisa Vescovici
Tehnoredactare computerizată: Simona Bănică
Ilustrație copertă: Pușcași din Marina americană la Cape Totkina, Bougainville, Insulele Solomon, la cucerirea cărora au participat, ianuarie 1944. (NARA, 80-G-205686)
Design: Ken Vail Graphic Design, Cambridge, UK
Selecția fotografiilor: Image Select International
Cartografie: The Map Studio

David Horner, *The Second World War. The Pacific*

First published in Great Britain in 2002 by Osprey Publishing, Elms Court, Chapel Way, Botley, Oxford, OX2, 9LP, UK
All rights reserved.
Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

978-606-8623-93-1

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HORNER, DAVID, ISTORIE
Al Doilea Război Mondial: luptele din Pacific / David Horner, trad.: Ruxandra Tudor. — București: Corint Books, 2015
Bibliogr.
ISBN 978-606-8623-93-1

I. Tudor, Ruxandra (trad.)

94(100)"1939/1945"

Cuprins

Introducere 7

Cronologie 9

Contextul istoric
Expansiunea Japoniei imperiale, 1891–1941 12

Forțele beligerante
Puternica Japonie confruntată cu o înfrângere sigură 20

Începutul războiului
Către o confruntare inevitabilă 25

Luptele
Desfășurarea Războiului din Pacific 30

Portretul unui soldat
Thomas Currie Derrick, un soldat australian 66

Populația în timpul războiului
O ciocnire între culturi și rase 70

Portretul unui civil
Gwen Harold Terasaki, o americancă în Japonia 80

Sfârșitul războiului
Nu neapărat în avantajul Japoniei 83

Concluzii și consecințe
Cum a transformat războiul zona Asia-Pacific 87

Bibliografie 92

Introducere

Războiul din Pacific, cel mai important eveniment din istoria modernă a regiunii Asia-Pacific, a fost parte a celui de-al Doilea Război Mondial, dar și un eveniment militar distinct. Dintre cele trei puteri ale Axei, Japonia a avut rolul cel mai important, în timp ce prezența Germaniei și Italiei abia dacă s-a făcut simțită. Spre deosebire de acestea, toate țările membre ale Alianței — SUA, Marea Birtanie, China, Australia și Olanda — s-au angajat pe deplin în lupte, iar URSS li s-a alăturat spre final. La cel mai înalt nivel, cel de-al Doilea Război Mondial a fost privit de Aliați ca un conflict în care Pacificul a fost doar un teatru de luptă. Deși comandații militari au fost nevoiți să gândească strategii de luptă pentru mai multe fronturi, Războiul din Pacific este o poveste în sine, în timp ce războiul împotriva Germaniei este doar un zgomot de fundal.

Războiul din Pacific a început pe 7-8 decembrie 1941, când Japonia a atacat Pearl Harbor, Malaysia și Filipine, iscând astfel un conflict cu SUA și Marea Britanie. Japonia a susținut că sancțiunile economice aplicate de SUA în iulie 1941 au fost motivul declanșării conflictului, dar, de fapt, războiul își are originile în expansiunea și militarismul Japoniei, cu o jumătate de secol înainte de 1941. Japonia era în război cu China încă din 1937, când a invadat centrul țării, iar conflictul a început să se contureze, de fapt, în 1931 și 1932, când Japonia a anexat Manciuria, parte a teritoriului chinez. Cert este că războiul a luat sfârșit în august 1945, când americanii au lansat bombele atomice asupra orașelor Hiroshima și Nagasaki, episod urmat de predarea Japoniei în Golful Tokyo, pe 2 septembrie 1945.

Războiul a cuprins o mare parte a globului. Operațiile terestre s-au extins din Insulele Aleutine, în Pacificul de nord, până în junglele tropicale ale Insulelor Solomon, în Pacificul de sud; la est forțele japoneze au ocupat izolata Insulă Wake, situată în centrul Pacificului; la vest, luptele s-au desfășurat în junglele de la granița cu India și Birmania. Operațiile navale au fost chiar mai ample, ajungând până în Hawaii în est, în portul Sydney în sud și în Madagascar în vest.

A fost un conflict al manevrelor strategice îndrăznețe, conduse cel mai adesea în zona maritimă. Aici includem și cuceririle uimitoare ale Japoniei din primele șase luni, luptele cheie din perimetrul Sferei de Coprosperitate a Marii Asii Orientale și contraofensivele Aliaților. A fost un război al marilor bătălii navale și aici ar trebui menționate luptele din Marea Coralilor, cum ar fi cele de la Midway și Leyte, și luptele din Marea Filipinelor. A fost, în același timp, și un război al luptelor îndârjite din junglă, precum cele din Guadalcanal, Noua Guinee și Birmania. Au fost debarcări ambițioase, dar sângeroase, operații ample pe uscat (în Birmania și Filipine), confruntări sălbatice de gherilă, operații clandestine, bombardamente înfricoșătoare, dar și o aspră campanie a submarinelor.

În Războiul din Pacific s-au folosit noi echipamente și tehnologii militare, precum portavioane, submarine, amfibii, dar și servicii de spionaj. Sfârșitul acestui război, condus de comandanți militari celebri — generalii Douglas MacArthur, William Slim și Yamashita Tomoyuki și amiralii Chester Nimitz, William Halsey și Yamamoto Isoruku —, a venit odată cu lansarea bombei atomice.

A fost un război atipic — deși Japonia l-a inițiat, nu a avut niciodată șansa de a-l câștiga. Strategia japoneză a fost să anexeze sud-estul Asiei, cu speranța că Aliații aveau să obosească și să le permită, astfel, să-și păstreze, măcar în parte, teritoriile cucerite. După „infamia" de la Pearl Harbor, SUA nu au mai avut liniște până nu au zdrobit Japonia. Inevitabil, aceasta din urmă a fost depășită de puterea industrială a Statelor Unite ale Americii.

Deşi învinsă, Japonia şi-a atins unele obiective. A reuşit, de exemplu, să distrugă mitul invincibilităţii puterilor coloniale ale Europei, ceea ce a dus, în final, la independenţa unor foste colonii europene sau americane: Indochina, Birmania, Malaysia, Indonezia şi Filipine. A contribuit, de asemenea, la independenţa Indiei. Japonia a sperat să poată profita de China, destabilizată şi divizată în urma conflictului, dar aceasta din urmă s-a unificat sub regimul comunist, cu excepţia bastionului naţionalist din fosta colonie japoneză din Taiwan. Japonia a pierdut alte colonii în Coreea, care s-a împărţit în două state. Remarcabil totuşi, Japonia a renăscut apoi din propria cenuşă şi a devenit o putere economică mondială.

Japonia a dus un război nemilos — trebuie menţionat aici masacrul de la Nanking, tratamentul brutal şi înrobirea prizonierilor de război, precum şi recrutarea forţată a femeilor, numite eufemistic „dame de companie". Aceste episoade au adus multă amărăciune în toată regiunea, mai cu seamă în China şi Coreea. Deşi Japonia şi-a tratat propriul popor şi propriii soldaţi fără milă, acest lucru nu a fost o consolare pentru cei ale căror vieţi au fost distruse de război. Ca de obicei, povara războiului a căzut pe umerii oamenilor simpli, iar luptele au făcut milioane de victime în Japonia, China, India şi Asia de Sud-Est.

Prin urmare, Războiul din Pacific a remodelat complet Asia şi a schimbat modul de a fi al naţiunilor ei. Deşi a trecut mai bine de jumătate de secol de atunci, înţelegerea acestuia este crucială pentru a aprecia problemele cu care se confruntă această zonă dinamică, cunoscută în prezent ca zona Asia-Pacific.

Notă: Denumirea locurilor şi a persoanelor este cea folosită în acea perioadă.

Cronologie

1931–1932 Japonia creează statul-marionetă Manchukuo.

1933 **25 Martie** Japonia iese din Liga Națiunilor.

1936 **25 noiembrie** Japonia semnează Pactul de neagresiune cu Germania.

1937 **7 iulie** Începerea atacului general al forțelor japoneze în China (Incidentul Chinezesc).
13 august Începutul luptelor dintre trupele japoneze și cele chineze în Shanghai.

1939 **2 iulie** Armata japoneză din Manchukuo trece în Mongolia (Incidentul de la Nomonhan).
16 septembrie În Manchukuo încetează focul în conflictul cu armata sovietică.

1940 **17 iulie** Drumul Burmei este închis pentru trei luni.
22 septembrie Baze japoneze în Indochina.
27 septembrie Pactul tripartit între Germania, Italia și Japonia.

1941 **24 iulie** Trupele japoneze debarcă în sudul Indochinei.
26 iulie Guvernul american îngheață activele japoneze în SUA; generalul MacArthur este numit la comanda armatei SUA în Orientul Îndepărtat.
27 iulie Trupele japoneze încep să ocupe Indochina franceză.
17 octombrie Generalul Tojo devine prim-ministrul Japoniei.
7–8 decembrie Japonezii atacă Malaysia, Pearl Harbor și Filipine.
10 decembrie *Prințul de Wales* și *Repulse* sunt scufundate; principala debarcare a japonezilor în Filipine.
14 decembrie Japonezii încep invazia Birmaniei.
17 decembrie Japonezii ajung în colonia britanică Borneo.
24 decembrie Insula Wake este cucerită de japonezi.
26 decembrie Hong Kong se predă.

1942 **23 ianuarie** Forțele japoneze atacă Rabaul.
30 ianuarie Forțele japoneze atacă Ambon.
31 ianuarie Forțele de apărare din Malaysia se retrag în Singapore.
15 februarie Singapore se predă.
19 februarie Japonezii bombardează orașul Darwin din Australia.
19–20 februarie Forțele japoneze acostează în Timor.
27 februarie Bătălia navală din Marea Java.
28 februarie Japonezii invadează Java.
8 martie Trupele nipone intră în Rangoon și debarcă în Noua Guinee.
17 martie MacArthur este numit comandant al zonei Pacificului de sud-vest.
5 aprilie Aeronavele japoneze atacă Colombo.
9 aprilie Forțele americane din Bataan capitulează.
18 aprilie Raidul american asupra orașului Tokyo.
5–8 mai Bătălia din Marea Coralilor.
6 mai Forțele americane din Corregidor se predau.
20 mai Forțele aliate se retrag din Birmania.
31 mai Atacul asupra portului Sydney.
4–6 iunie Bătălia din Insula Midway.
7 iunie Japonezii ajung în Insulele Aleutine.

21 iulie Japonezii aterizează în zona Gona, Papua.
7 august Americanii ajung în Insulele Solomon.
8–9 august Bătălia navală pentru Insula Savo.
25–26 august Japonezii ajung în Golful Milne.
17 septembrie Japonezii trec de Munții Owen Stanley și se opresc la Imita Ridge.
12–15 noiembrie Bătălia navală de la Guadalcanal.

1943 **23 ianuarie** Rezistența japoneză organizată din Papua ia sfârșit.
7 februarie Ultimii japonezi se retrag din Guadalcanal.
13 februarie Prima operație a trupelor speciale britanice Chindit în Birmania.
2–4 martie Bătălia pentru Marea Bismark.
18 aprilie Moartea amiralului Yamamoto.
11 mai Forțele americane debarcă în Attu, Insulele Aleutine.
30 iunie Americanii ajung în New Georgia.
1 august Japonezii declară independența Birmaniei.
4 September Australienii ajung în apropiere de Lae, Noua Guinee.
16 septembrie Diviziile australiene intră în Lae.
7 octombrie Mountbatten preia comanda trupelor din Asia de Sud-Est.
14 octombrie Japonezii declară independența Filipinelor.
1 noiembrie Trupe americane ajung în Bougainville, în nordul Insulelor Solomon.
20 **noiembrie** Forțe americane invadează Makin și Tarawa, în Insulele Gilbert.
15 decembrie Americanii debarcă în Insula New Britain.

1944 **9 ianuarie** Forțele aliate trec de Maungdaw, pe frontul Arakan din Birmania.
31 ianuarie Americanii invadează Insulele Marshall.
15 februarie Trupele Noii Zeelande invadează Insula Green.
29 februarie Americanii invadează Insulele Amiralității.
2 martie A doua operație a trupelor Chindit în Birmania.
15 martie Ofensiva japoneză asupra orașului Imphal pornește din Birmania.
22 aprilie Americanii ajung în Hollandia și Aitape.
24 aprilie Australienii intră în Madang.
27 mai Americanii ajung în Insula Biak.
5 iunie Începe retragerea japoneză din Kohima.
15 iunie Americanii invadează Saipan; ofensiva aeriană strategică americană împotriva Japoniei este lansată din China.
19–20 iunie Bătălia din Marea Filipinelor.
2 iulie Americanii ajung la Noemfoor.
18 iulie Generalul Tojo nu mai este prim-ministrul Japoniei.
21 iulie Americanii invadează Guam.
30 iulie Japonezii încep retragerea din Myitkyina, Birmania.
15 septembrie Americanii debarcă în Insulele Palau și în Morotai, Insulele Halmahera.
10 octombrie Flota a 3-a americană atacă Okinawa.
20 octombrie Americanii debarcă în Leyte.
23–26 octombrie Bătălia navală din Golful Leyte.
24 noiembrie Bombardiere Superfortress pornite din Insulele Mariane atacă Japonia.

1945 **3 ianuarie** Aliații ocupă Akyab, în Birmania.
9 ianuarie Americanii ajung la Luzon.
22 ianuarie Drumul Burmei este redeschis.
19 februarie Forțele americane debarcă în Iwo Jima.

9 martie Japonezii anexează Indochina franceză.
9–10 martie Prima bombă incendiară detonată la Tokyo.
10 martie Americanii ajung în Mindanao.
20 martie Britanicii cuceresc Mandalay.
1 aprilie Americanii debarcă în Okinawa.
1 mai Australienii invadează Tarakan.
3 mai Britanicii cuceresc Rangoon.
10 iunie Australienii pătrund în Golful Brunei.
1 iulie Australienii intră în Balikpapan.
7 august Bomba atomică lansată la Hiroshima.
9 august Bomba atomică lansată la Nagasaki; trupele sovietice invadează Manchukuo.
14 august Împăratul Hirohito anunță predarea necondiționată a Japoniei.
15 august Ziua VJ; încetează toate atacurile asupra Japoniei.
17 august Sukarno anunță independența Indoneziei.
2 septembrie Japonezii semnează actul de predare în Golful Tokyo.

Expansiunea Japoniei imperiale 1891–1941

Războiul din Pacific a fost provocat de ambiţiile expansioniste ale Japoniei imperiale, iar evenimentele care au determinat izbucnirea conflictului sunt lesne de înţeles. Mult mai dificil de explicat sunt însă motivele pentru care Japonia a iniţiat un război împotriva unei ţări care deţinea puterea necesară pentru a o nimici — SUA. Răspunsul poate fi găsit, probabil, în istoria şi cultura unică a Japoniei. Fără să fie nevoită să experimenteze sentimentul de a fi înfrântă timp de mai bine de un mileniu şi crezând în superioritatea rasei, culturii şi spiritualităţii ţării lor, japonezii nu puteau concepe ideea că ar fi putut pierde. Cumva, având credinţă deplină în împăratul lor — considerat un adevărat zeu —, japonezii au crezut că puteau ieşi învingători, chiar dacă pierderile aveau să fie însemnate.

Originea războiului e legată şi de emergenţa Japoniei după mai bine de două secole de izolare. Pentru a se proteja de influenţele străine, Japonia a expulzat, la începutul secolului al XVII-lea, toţi străinii şi a înăsprit condiţiile de acces al acestora pe teritoriul său. Această izolare a fost însă spulberată în 1853, când patru nave americane de război au apărut în golful Tokyo, iar conducătorul lor, comandantul Matthew Perry, a început negocierile care au dus într-un final la un tratat comercial între SUA şi Japonia.

Din acel moment, japonezii au trecut rapid la modernizarea ţării. Puterea despoţilor războinici feudali s-a prăbuşit, iar, în 1868, noul împărat a anunţat o politică de preluare a cunoştinţelor din întreaga lume. Japonia a adoptat un fel de constituţie mai democratică, cu un parlament ales, Dieta. A fost introdus învăţământul obligatoriu, deşi se punea accent pe supunerea faţă de împărat. Întrebaţi de profesorii lor despre cea mai fierbinte ambiţie a lor, elevii răspundeau că era aceea de a-şi da viaţa pentru împărat. Japonia râvnea la tehnologia şi priceperea europenilor, dar nu avea timp să le preia şi ideile democratice sau liberalismul.

Insecuritatea şi expansionismul Japoniei

Japonezii erau foarte conştienţi de vulnerabilitatea lor. De-a lungul secolelor, puterile europene anexaseră colonii în zona Asia-Pacific. Marea Britanie deţinea Malaysia, Birmania şi India, Franţa — Indo-China, Olanda — Indiile Orientale (actualmente Indonezia), iar Germania — o parte din Noua Guinee. În plus, europenii şi americanii primiseră şi ei concesiuni din partea unei Chine dezorganizate şi slăbite. Dacă Japonia dorea să supravieţuiască, avea nevoie de o armată puternică şi modernă şi o flotă capabilă, iar pentru susţinerea acestor forţe era nevoie de un proces de industrializare rapid. Neavând resurse naturale, dar cu o populaţie numeroasă, industrializată, Japonia avea nevoie să îşi asigure materiile prime şi, în acelaşi timp, să îşi găsească noi pieţe de desfacere.

Japonezii au observat că statele europene câştigaseră din punct de vedere economic prin exploatarea puterii lor militare şi diplomatice în Asia. Preluând ideea, Japonia a iniţiat, în 1894, un război scurt, dar încununat de succes, împotriva Chinei, pentru accesul la Coreea. În anul următor, China a cedat Formosa (Taiwan) şi Peninsula Liaotung, din sudul Manciuriei, care includea şi Port Arthur. Sub presiunea Rusiei, Germaniei şi Franţei, Japonia a fost obligată să se retragă din Manciuria. Rusia a preluat Manciuria, în timp ce Germania şi Franţa au primit alte concesiuni în China. Pentru japonezii furioşi părea că pentru europeni se aplică anumite reguli, iar pentru ţările din Asia altele. Trei ani mai târziu, SUA a prelut controlul asupra Filipinelor.

Japonezii erau hotărâţi să preia controlul asupra acelor zone, pe care le considerau vitale pentru supravieţuirea lor economică. În 1904, Japonia a blocat Port Arthur şi şi-a trimis trupele în Coreea şi Manciuria. Într-un război sângeros, cu numeroase victime de ambele părţi, japonezii au învins armata rusă în Manciuria şi au distrus flora rusă, trimisă pentru a elibera Port Arthur. Era pentru prima oară când o armată asiatică învingea una europeană, ceea ce i-a adus Japoniei prestigiu şi putere. Această ţară a preluat controlul asupra peninsulei Liaotung, unde şi-a deplasat trupe pentru apărarea căii ferate manciuriene. În 1910 a anexat Coreea.

Japonia a obţinut avantaje mari din Primul Război Mondial. Fiind unul dintre Aliaţi, a anexat posesiunile Germaniei din China şi Pacific, dar nu a trimis niciodată trupe în Europa. Dinamizată de cererile războiului, industria Japoniei s-a dezvoltat continuu, iar ţara şi-a construit chiar şi o flotă comercială.

Ca urmare a acordurilor de după război, Japonia a păstrat fostele colonii din Pacific ale Germaniei, sub un mandat din partea Ligii Naţiunilor, dar s-a confruntat cu refuzul Aliaţilor de a aproba o declaraţie privind discriminarea rasială. Japonia a fost, astfel, confirmată drept principala putere din Pacific, dar era privită cu suspiciune de SUA şi Marea Britanie. La conferinţa de la Washington, din 1921-1922, SUA, Marea Britanie şi Japonia au fost de acord să-şi limiteze flota conform paritătii 5:5:3, în schimbul promisiunii ca primele două să nu aibă alte pretenţii în Pacific. Deşi Japonia părea defavorizată de aceste procente, prin retragerea europenilor din zonă, rămânea, totuşi, principala putere navală din regiune. Încă suspicioasă, Marea Britanie a decis să stabilească o bază navală în Singapore, spre care şi-ar fi putut trimit flota în caz de nevoie.

În tot acest timp, economia şi societatea japoneză au intrat în criză. Numeroasele cutremure din anii 1920 — cel mai mare a lovit Tokyo în 1923 — au năruit marile oraşe şi întreprinderile. Cum întreaga economie mondială intra în declin, Occidentul a aplicat restricţii comerciale care au afectat

Hirohito, împăratul Japoniei, a venit la tron la 25 de ani, î 1926. Călătorise în Europa şi era un respectat biolog marin amator. Nu a ştiut cum să-şi exercite puterea şi nici până acum nu se cunoaşte exact dacă a încurajat sau nu regimul militarist. Ca naţionalist, părea sortit să accepte invevitabil războiul (AKG Berlin).

industria japoneză. Factorul care a declanşat Marea Criză economică este considerat crahul Bursei de pe Wall Street, din 1929, dar, până în 1926, mai bine de trei milioane de muncitori din industria japoneză au devenit şomeri. Guvernul se găsea tot mai mult sub presiunea unor grupuri naţionaliste militante, adesea conduse de tineri ofiţeri. Era o atmosferă similară celei care a adus la putere nazismul în Germania, fascismul în Italia şi comunismul în alte ţări. Doar că japonezii se credeau unici şi cu mandat divin de a stăpâni estul Asiei.

În Manciuria şi nordul Chinei, Japonia avea de înfruntat noi provocări. Uniunea Sovietică era gata să se opună ambiţiilor japoneze. În China, forţele naţionaliste erau consolidate de Ciang Kai-shek. Înverşunarea

naţionalistă niponă ignora aspiraţiile naţionaliste ale altor state din regiune.

Semiindependenta Armată japoneză din Kwantung, care proteja calea ferată manciuriană, era, în acelaşi timp, şi o organizaţie de tip politic, care a atras cei mai buni şi mai ambiţioşi ofiţeri, dominând dezvoltarea comercială în regiune. Pe 18 septembrie 1931, câţiva ofiţeri au acuzat, în mod fals, chinezii că ar fi sabotat calea ferată care unea Port Arthur cu Mukden. Împotriva dorinţei guvernului nipon şi a comandantului Armatei din Kwantung, forţe nipone au atacat armatele chineze din regiune, mai puternice numeric, şi au invadat rapid Manciuria. Lipsit de putere, guvernul nipon a tolerat acţiunea, iar anul următor a înfiinţat un stat-marionetă — Manchukuo —, guvernat formal de împăratul Pu Yi, dar controlat în fapt de comandantul Armatei din Kwantung. În 1932, japonezii au anexat provincia Jehol şi, ulterior, au adăugat Chahar, în 1935. Manchukuo avea o populaţie de 34 de milioane de locuitori, dintre care doar 240 000 erau japonezi (ajungând la 837 000 în 1939).

Acest aşa-numit Incident Manciurian a reprezentat începutul agresiunii nipone în Asia. Secretarul de stat american a condamnat Japonia şi, după o analiză făcută de Liga Naţiunilor, Japonia a fost declarată agresor. Ca răspuns, Japonia s-a retras din această organizaţie în martie 1933. Ministrul de război, generalul Araki Sadao, s-a plâns că această instituţie nu a respectat „misiunea sfântă" a Japoniei, de a face pace în Orient, dar a jurat că va veni acea zi în care „vom face ca toată lumea să adere la virtuţile noastre".

În pofida acestor declaraţii de război, guvernul era dezorganizat. În noiembrie 1930, prim-ministrul a fost asasinat pentru că ar fi acceptat condiţii umilitoare, la o conferinţă navală organzată la Londra. În februarie 1932, doi politicieni de seamă au fost, de asemenea, asasinaţi de membrii Frăţiei Sângelui — samurai moderni, gata să se sacrifice pentru binele Japoniei. În mai 1932, l-au asasinat pe prim-ministrul pentru că a criticat agresiunea japoneză în Manciuria. Asasinii, descrişi de ministrul de război Araki ca fiind „patrioţi nestăpâniţi", au primit pedepse cu închisoarea, care au fost ulterior comutate.

În februarie 1936, câţiva ofiţeri cu opinii radicale au încercat o lovitură de stat prin omorârea câtorva miniştri. Deşi eşuat, episodul a conferit mai multă putere armatei. În 1937, ministrul de război (un ofiţer activ) a trimis o lege parlamentului prin care solicita, pentru guvern, controlul absolut asupra industriei, forţei de muncă şi presei. Parlamentul, Dieta, a aprobat fără comentarii. Guvernul a mai iniţiat un plan de dezvoltare a industriei grele, pentru a permite susţinerea unui război total timp de trei ani, începând cu un program de construcţii navale. În noiembrie 1936, armata a negociat un pact de neagresiune cu Germania şi Italia, vădit îndreptat împotriva Uniunii Sovietice, care susţinea China.

Războiul sino-japonez

În noaptea de 7 iulie 1937, au fost trase focuri de armă asupra unui detaşament japonez în manevre, la câţiva kilometri de Beijing. Forţele japoneze şi chineze se angajaseră frecvent în altercaţii în ultimii şase ani, dar, de data aceasta, liderul naţionalist chinez Ciang Kai-shek a decis că nu se mai puteau tolera provocările niponilor. „Incidentul Chinezesc", cum a fost numit, a marcat adevăratul debut al celui de-al Doilea Război Mondial. China şi Japonia aveau să rămână angajate în conflict până în 1945.

Pe 14 august, avioanele chineze au atacat navele de război japoneze la Shanghai. Japonezii au trimis zece divizii în nordul Chinei şi cinci la Shanghai. În octombrie, când preşedintele american, Roosevelt, a condamnat agresiunea japoneză, Matsuoka Yosuke, un lider nipon, care avea să devină curând ministru de externe, a declarat: „Japonia se extinde şi, în acest demers, ce ţară nu ar încerca expansiunea asupra vecinior săi?". În noiembrie, armata japoneză i-au îndepărtat pe chinezi din Shanghai, iar peste încă o lună a cucerit şi Nanking,

Trupele japoneze într-o poză a victoriei, după capturarea unei bazei de artilerie, Shanghai, noiembrie 1937. Din august până la începutul lui noiembrie, chinezii au rezistat încercărilor japonezilor de a prelua orașul. După ce l-au cucerit, japonezii s-au grăbit și au securizat Nanking, la 13 decembrie (AKG Berlin).

capitala naționalismului chinez, un loc în care au fost săvârșite numeroase omoruri, violuri și jafuri. Au fost uciși peste un sfert de milion de civili.

Indiferente la opinia publică europeană, avioanele și artileria japoneză de la sol au scufundat o canonieră americană, USS *Panay*, care evacua personalul diplomatic din Nanking, iar guvernul american a decis să accepte scuzele japonezilor. Cu toate acestea, observatorii occidentali din China, mulți dintre ei misionari americani, au publicat articole despre atrocitățile japonezilor, iar, încetul cu încetul, guvernul american a început să susțină China naționalistă.

Înaintând tot mai mult pe teritoriul chinez, până la sfârșitul lui 1938 japonezii au cucerit regiuni mari din nord, valea fluviului Yangtze și zone aflate de-a lungul coastei. Ciang Kai-shek și-a retras guvernul în orașul Chungking și a încercat să ajungă la un plan comun cu comuniștii lui Mao Zedong. Aceștia conduceau un război de gherilă împotriva japonezilor, care instalaseră deja un guvern-marionetă în zona ocupată. În acest timp, naționaliștii chinezi făceau eforturi considerabile pentru a câștiga, de partea lor, ajutorul Statelor Unite ale Americii.

Japonezii se confruntau acum cu o dilemă. Nu puteau cuceri întreaga Chină, iar războiul le secătuise resursele, rezervele de combustibil și bugetul. Conducătorii armatei nipone sperau să rezolve problema conflictului chinez pentru a putea aborda adevăratul inamic, URSS. Dar pentru a finaliza războiul, aveau nevoie de combustibili și alte resurse din sud-estul Asiei. Dacă occidentalii nu aveau să livreze acest combustibil, atunci japonezii erau nevoiți să-l confiște. Liderii militari erau conștienți că extinderea conflictului spre sud avea să genereze un război, cu SUA ca principal inamic. Japonia se pregătea acum pentru un război de proporții.

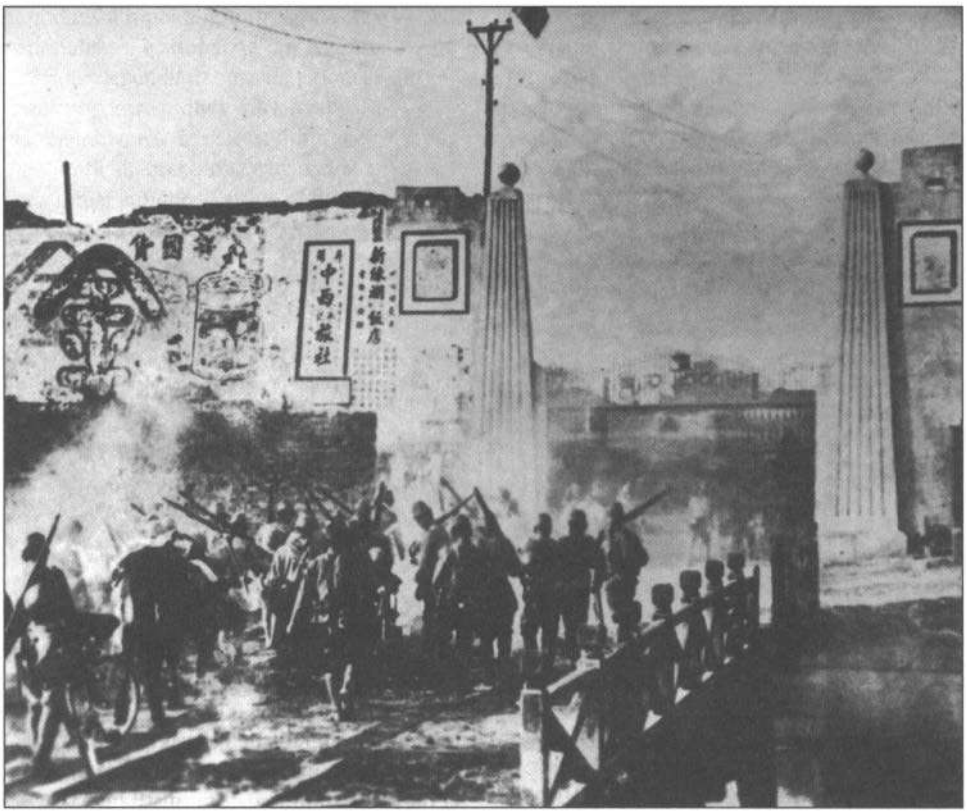

Soldații japonezi intră în Nanking, decembrie 1937
Comandanții japonezi au semănat teoare în oraș, momentul rămânând în istorie ca Masacrul din Nanking.

Spre finalul lui 1938, prim-ministrul japonez, prințul Konoye Fumimaro, a prezentat planurile pentru noua ordine în Asia de Est, printre care și eradicarea imperialismului european și american, dar și a comunismului. Țările din Asia aveau să fie supuse Japoniei, căreia urmau să-i furnizeze materii prime și piață de desfacere.

Ajutorul sovietic pentru China a provocat câteva ciocniri între Armata din Kwantung și armata sovietică. În cele din urmă, Armata din Kwantung a intrat și în Mongolia, în iulie 1939. Armata sovietică a organizat o contraofensivă lângă Nomonhan, în timpul căreia a ucis peste 18 000 de soldați niponi. În toiul acestei campanii, japonezii au descoperit, cu uimire, existența pactului nazisto-sovietic. Au aranjat urgent o încetare a focului în Manciuria.

Japonia se uită spre sud

Blocată în China și vânată de ruși, Japonia era nesigură de pasul următor. În septembrie 1939, Germania a invadat Polonia, iar Marea Britanie și Franța i-au declarat război. Invazia Germaniei în Franța, din mai 1940, i-a oferit Japoniei noi oportunități pentru a anihila ajutoarele din străinătate acordate Chinei. Marea Britanie a fost nevoită să accepte cererea Japoniei de a închide drumul dintre Rangoon, în Birmania, și Chungking, care era modalitatea prin care guvernul naționalist chinez făcea aprovizionările cele mai importante. La fel, guvernul francez de la Vichy, format după ocupația germană, nu a putut opune rezistență cererii de a închide portul Haiphong, astfel că a lăsat cale liberă

Ministrul nipon de război, generalul Tojo Hideki (centru), și ministrul de externe, Matsuoka Yosuke (al doilea din dreapta), alături de oficialități germane și italiene, la ceremonia de semnare a Pactului tripartit între cele trei țări, în septembrie 1940. Pactul statua prioritatea Japoniei în stabilirea unei noi ordini în Marea Asie Orientală. Tojo, catalogat drept „un militar de carieră nu prea inteligent", a devenit prim-mi istru în octombrie 1941 și a dus Japonia în război. Mai târziu, după ce a preluat și portofoliul internelor, Tojo, poreclit „Lama", a ordonat arestarea adversarilor săi politici. (Australian War Memorial)

spre bazele din nordul Vietnamului, de unde avioanele japoneze puteau ataca sudul Chinei.

Ocuparea Franței a determinat și acțiunea SUA. În mai 1940, americanii au decis să staționeze flota din Pacific în Hawaii, iar în lunile următoare au pornit un amplu program de dezvoltare, astfel încât navele lor să poată fi operaționale în Pacific și în Atlantic deopotrivă. În septembrie, Congresul american a aprobat recrutarea pe timp de pace, iar în decembrie a oferit un credit de 100 de milioane de dolari guvernului naționalist chinez. Flota imperială niponă a reacționat ordonând mobilizarea generală — un proces care avea să se încheie în decembrie 1941.

Astfel, până în a doua partea a anului 1940, războiul dintre Japonia, SUA și Marea Britanie se contura din ce în ce mai mult. Marea Britanie, SUA (îngrijorate de securitatea Filipinelor), Australia și Olanda aveau în vedere planuri de apărare a sud-estului Asiei. Tardiv, Marea Britanie și-a consolidat garnizoanele din Malaysia și Singapore cu trupe britanice, indiene și australiene. Dar, preocupată de evenimentele din Europa și Orientul Mijlociu, Marea Britanie nu a dat prioritate apărării Malaysiei.

Atacarea URSS de către Germania, la 22 iunie 1941, a schimbat radical situația. Japonia avea de ales: fie se angaja pe frontul oriental al URSS, în timp ce aceasta se lupta pe viață și pe moarte în Europa, fie continua expansiunea din sud, ajutată de faptul că URSS avea să fie prea ocupată ca să mai atace și Manciuria. În aprilie, Japonia a semnat un pact de neagresiune cu Uniunea Sovietică. Pe 2 iulie a decis să lovească în sud.

Expansiunea Japoniei 1920–1941
URSS
MONGOLIA
Manciuria
(Manchukuo)
Jehol
Mukden
Peking
CHINA
COREEA
Port Arthur
Seul
Tsingtao
Tokyo
Honsh
JAPO
Nanking
Shanghai
Shikoku
Kyushu
TIBET
Yangtze
Chungking
NEPAL
Delhi
Ganges
Drumul Burmei
Okinawa
Kunming
Canton
Formosa
(Taiwan)
Calcutta
INDIA
BIRMANIA
Hanoi
Haiphong
Hong Kong
Bombay
Hainan
GOLFUL BENGAL
Rangoon
THAILANDA
Luzon
Bangkok
INDOCHINA FRANCEZĂ
Manila
FILIPINE
Guam (SUA)
Madras
Saigon
Palau
Colombo
Ceylon
Mindanao
Borneo de Nord
MALAYSIA
Sarawak
Singapore
Equator
Sumatra
Borneo
Celebes
NOUA GUINEE
Batavia
INDIILE ORIENTALE OLANDEZE
Java
Timor
OCEANUL INDIAN
Insulele Cocos
Darwin
AUSTRALIA
Perth
Adelaide
Expansiunea Japoniei
Imperiul japonez 1920
Teritoriul câștigat în 1931
Teritoriul câștigat în 1932
Teritoriul câștigat în 1935
Teritoriul chinezesc adăugat până în 1941
Posesiuni coloniale sau imperii (inclusiv dominioane)
Marea Britanie
SUA
Olanda
Franța
Portugalia

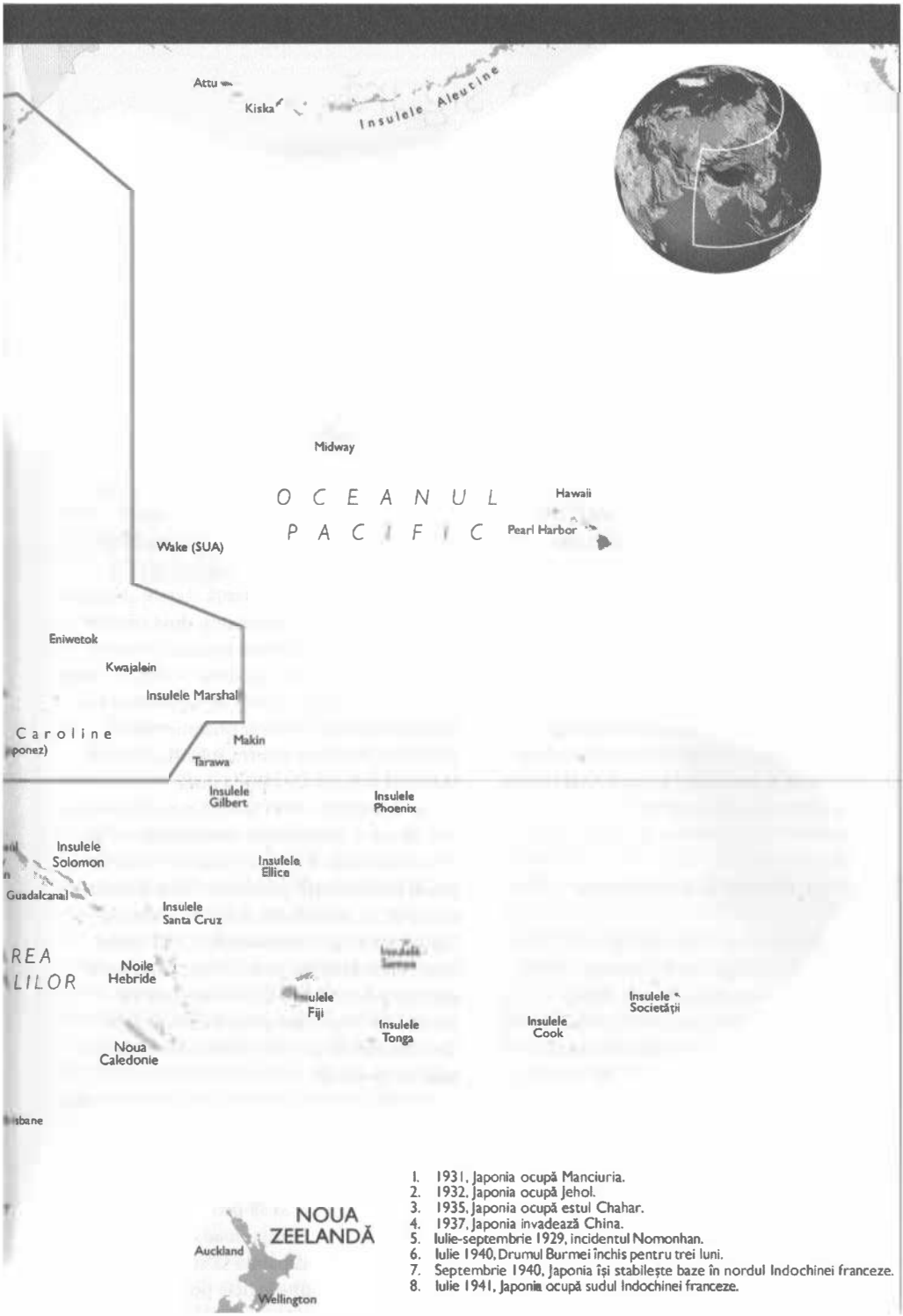

1. 1931, Japonia ocupă Manciuria.
2. 1932, Japonia ocupă Jehol.
3. 1935, Japonia ocupă estul Chahar.
4. 1937, Japonia invadează China.
5. Iulie-septembrie 1929, incidentul Nomonhan.
6. Iulie 1940, Drumul Burmei închis pentru trei luni.
7. Septembrie 1940, Japonia își stabilește baze în nordul Indochinei franceze.
8. Iulie 1941, Japonia ocupă sudul Indochinei franceze.

Puternica Japonie confruntată cu o înfrângere sigură

Orice comparație între puterea militară și industrială a Japoniei și cea a Aliaților nu poate duce decât la concluzia că japonezii nu aveau nicio șansă de a câștiga. Japonia putea angaja în luptă peste un milion de soldați, dar și trei dintre inamicii ei puteau face același lucru. Deși Japonia deținea a treia flotă a lumii ca mărime, flotele americană și britanică dețineau primele două locuri. Cu toate acestea Japonia a început războiul cu avantaje notabile. Prin preluarea inițiativei, a avariat grav potențialul flotei americane din Pacific, ancorată la Pearl Harbor, a îndepărtat puternica flotă americană de bombardiere din Filipine și a dezechilibrat forțele britanice din Malaysia. Din momentul în care SUA și-au pierdut bazele din Pacific, au fost nevoite să traverseze sute de mii de mile marine pentru a se lupta cu japonezii. SUA erau nevoite și să-și împartă forțele între teatrele de război din Europa și Asia. Într-o și mai mare măsură, Marea Britanie era acaparată de Europa, deci nu a putut să-și desfășoare întraga forță navală decât în ultimul an de conflict.

Puterea militară a Japoniei

În 1937, Japonia era o țară puternică, dezvoltată tehnologic, cu o populație de 70 de milioane de locuitori. În anii 1930, deschiderea ei și orientarea spre economia de piață au transformat-o într-o economie de război, dar principala slăbiciune era dependența de aprovizionarea din străinătate cu materii prime, petrol și orez.

În 1941, armata japoneză era formată din 31 de divizii, la care s-au mai adăugat încă 13 din Armata din Kwantung. Fiecare divizie avea în jur de 18 000 de soldați. După standardele occidentale, o mare parte din echipamentul greu era depășit, dar trupele erau bine instruite și aveau experiența anilor de operații în China. Până la finalul războiului, Japonia avea 170 de divizii de infanterie, 13 divizii aeropurtate, patru de tancuri și patru antiaeriene, cu un total de 2,3 milioane de soldați. Lipsa unor tancuri bune și a artileriei grele nu era un factor important în lupta din junglă sau cea din insule, deși înfrângerea japonezilor de către trupele sovietice, în 1939, a dovedit o lipsă de pregătire în fața unei armate bine echipate pentru teren deschis.

Unul dintre atuurile armatei nipone era Bushido, codul onoarei. Fiecare soldat era direct răspunzător în fața împăratului. Instrucțiunile militare puneau accentul pe supunerea absolută, iar retragerea nu era permisă în nicio circumstanță. Aceste atitudini au dus la o rezistență fanatică, dusă până la extrem. Piloții de avioane executau atacuri kamikaze asupra navelor aliate în ultima parte a războiului. Un alt aspect de menționat este tratamentul oribil aplicat prizonierilor de război Aliați. Dar și pentru soldații japonezi viața era grea, iar disciplina dură.

În decembrie 1941, Marina niponă însuma 391 de nave, printre care 10 crucișătoare și 10 portavioane. Era bine instruită, artileria era bună, iar marinarii pricepuți. Unele vapoare erau noi, cu armament modern — torpila Long Lance era excepțională —, dar altele erau vechi. Punctul forte îl reprezenta forța aeronavală, cu cele 1 750 de avioane de vânătoare, torpiloare și bombardiere, care decolau atât de pe portavioane, cât și de pe baze de pe uscat.

Aviația militară niponă avea baze mai ales în China, dar mai târziu au fost amplasate unități și pe insulele mai mari, precum Noua Guinee și Filipine. Deși capacitatea industrială i-a permis să producă aproape 70 000 de avioane în perioada 1941-1945, aceasta nu a fost capabilă să susțină și îmbunătățirile tehnologicie pentru a ajunge la nivelul atins de Aliați. Pe măsură ce

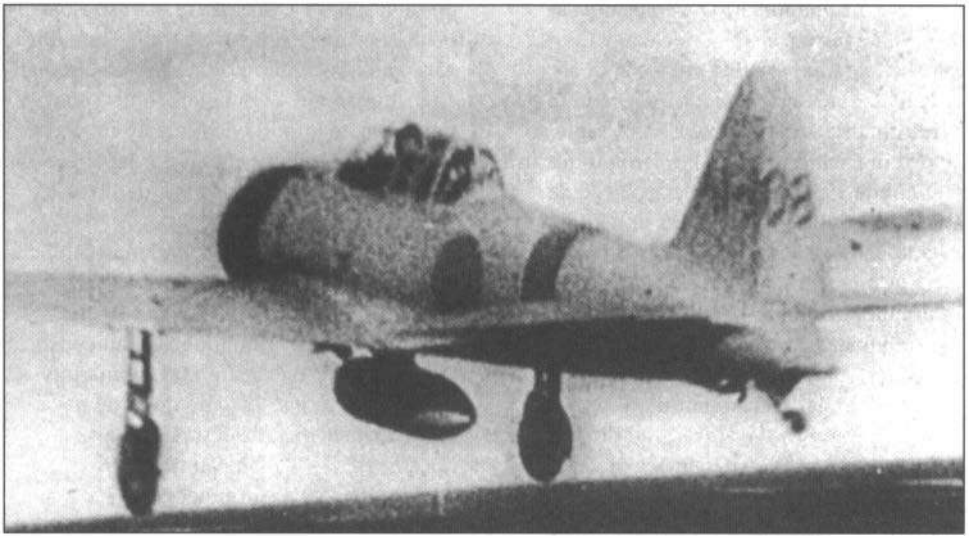

Avionul de vânătoare japonez Zero — Mitsubishi A6M model naval 0 pentru portavioane — a fost unul dintre cele mai bune din război. Blindajul a fost sacrificat pentru a-i conferi viteză maximă şi manevrabilitate. Putea depăşi majoritatea avioanelor aliate în 1941 şi era pilotat de piloţi bine antrenaţi şi experimentaţi (US National Archives).

războiul căpăta amploare, Aliaţii deveneau tot mai buni în domeniul aviatic.

Teoretic, toate operaţiile militare japoneze erau coordonate de Cartierul general imperial (format în 1937), dar trupele de uscat şi marina aveau, practic, conduceri independente. Operaţiile militare erau conduse de Armata expediţionară din China, Armata expediţionară din sud sau Armata din Kwantung. Sub acestea se aflau armatele locale, care, la rândul lor, cuprindeau mai multe armate — echivalente corpurilor de armată occidentale — şi o flotă aeriană. Majoritatea navelor de război făceau parte din Flota unită niponă, care se afla, în 1941, sub comanda amiralului Yamamoto Isoruku. Flota unită era subdivizată în mai multe escadre.

Operaţiile militare sufereau adesea de lipsa unei strategii clare, provocată de colaborarea deficitară dintre comandanţii armatei şi cei ai marinei. Pentru Aliaţi însă mai important decât asta era puterea industrială a SUA.

Puterea militară a SUA

La declanşarea războiului, populaţia SUA era de 141 de milioane de locuitori, dublă faţă de cea a Japoniei, dar capacitatea industrială era cu mult mai mare. În 1937, de exemplu, SUA produceau 28,8 milioane t de oţel, iar Japonia 5,8 milioane. Astfel au reuşit SUA să-şi extindă trupele cu o rată fără precedent şi să producă uriaşe cantităţi de echipament şi material de război, nu doar pentru uzul propriu, ci şi pentru Aliaţi.

SUA luptau în Europa, dar trimiteau trupe numeroase şi în Pacific. La începutul lui 1940, armata avea numai 160 000 de soldaţi, dar după recrutarea din septembrie, numărul acestora a crescut rapid: în decembrie erau 1,6 milioane, iar în martie 1945 depăşiseră 8,1 milioane. Aceste cifre includ şi efectivele Forţelor Aeriene ale Armatei SUA (USAAF), care au crescut de la 270 000 la 1,8 milioane în aceeaşi perioadă. În aprilie 1945, armata americană avea 5 milioane de soldaţi în afara graniţelor; 1,45 de milioane erau în Pacific şi zona China-Birmania-India. SUA mai aveau şi 11 armate terestre, dintre care două au rămas în SUA, şase erau în Europa, trei în Pacific — a 6-a şi a 8-a în Pacificul de sud-vest, iar a 10-a în Okinawa. Fiecare armată era formată din două sau mai multe corpuri, iar fiecare dintre acestea avea două sau mai multe divizii. Pe

parcursul războiului, armata americană a avut 90 de divizii. Generalul George C. Marshall a rămas șef al Statului-Major al armatei pe întreaga perioadă a războiului.

Dintre cele 16 divizii ale USAAF, șapte au activat în Pacific și China-Birmania-India. În septembrie 1939, acestea operau 2 470 de avioane; în iulie 1944 s-a atins un vârf de 79 908. Puterea SUA consta în capacitatea mare de a construi avioane — circa 300 000 în timpul războiului —, dar și în abilitatea de a le îmbunătăți an de an. Deși USAAF făceau parte din armată, a acționat ca un serviciu independent, iar comandantul acesteia, generalul Hap Arnold, a fost unul dintre cei patru membri ai Marelui Stat-Major.

În timp ce armata SUA și USAAF erau împărțite între Europa și Pacific, marina și-a deplasat majoritatea efectivelor în Pacific. Și aceasta a cunoscut o mare dezvoltare. În iulie 1940, avea 160 997 de soldați; în august 1945, 4,5 milioane. În decembrie 1941, Flota din Pacific, cu baza la Pearl Harbor, cuprindea nouă nave de război, trei portavioane, 21 crucișătoare mari și ușoare, 67 distrugătoare și 27 submarine. Flota din Asia, cu baza la Manila, avea trei crucișătoare, 13 distrugătoare, 29 submarine, două nave transformate în portavioane și 16 fregate. Numărul era inferior efectivelor japoneze, iar disproporția a crescut prin pierderile de la Pearl Harbor.

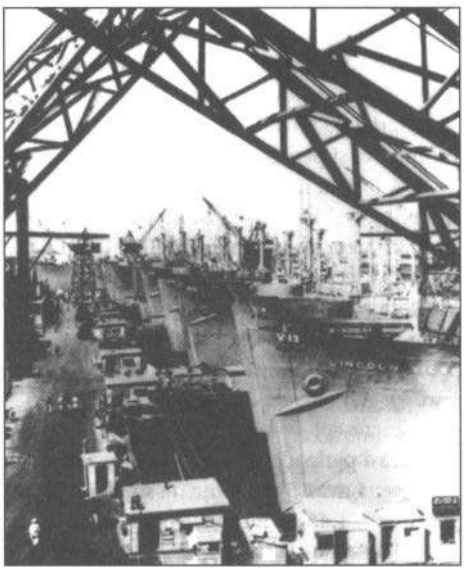

Nave Liberty produse într-un șantier naval american. În 1940 Marea Britanie a comandat 60 de nave cu structură simplă. Anul următor, SUA au construit 200 asemenea nave, de 7 126 t, cu o viteză de 11 noduri. În SUA au fost construite în total 27 103 în timpul războiului (US National Archives).

Cu toate acestea, programul masiv de construcții navale al SUA, lansat la sfârșitul anilor 1930 și în 1940, a început să dea roade. În timpul războiului, SUA au construit 88 000 vase de debarcare, 215 submarine, 147 portavioane și 952 alte tipuri de nave. Portavioanele includeau și nave mari de ripostă rapidă, care puteau transporta până la 90 de avioane, dar și numeroase nave mai mici, de escortă, care puteau duce între 16 și 36 de avioane. Marina SUA dispunea de o forță aeriană puternică (a crescut de la 11 000 în 1940 la 430 000 în 1945) ca și de Corpul pușcașilor marini, format din șase divizii, toate dislocate în Pacific. Amiralul Ernest King a fost numit comandant suprem al flotei SUA în martie 1942 și și-a păstrat funcția pe toată durata războiului.

Imperiul Britanic

În decembrie 1941, Marea Britanie se afla deja în război de mai bine de doi ani. Armata ei fusese obligată să evacueze Franța în 1940 și purtase câteva campanii epuizante în Orientul Mijlociu. Royal Air Force apăra Marea Britanie de atacurile inamice care continuau. Royal Navy lupta în bătălia din Atlantic împotriva submarinelor germane și ajuta trupele din Mediterana. Puține resurse mai erau disponibile pentru Orientul Îndepărtat. Trupele imperiale din Malaysia erau formate din două divizii indiene și o divizie australiană subdimensionată, în timp ce majoritatea avioanelor erau sub nivelul celor nipone. Existau puține unități navale semnificative și niciun portavion.

Trupelor britanice din sud-estul Asiei nu li s-a acordat niciodată prioritate în privința

Artileriști indieni fac instrucție în 1941. În 1939 armata indiană era formată din circa 200 000 de soldați indieni, 83 000 din statele princiare și 63 000 de soldați britanici. Armata a crescut rapid, astfel că, la finalul războiului, însuma 2,5 milioane de soldați, toți voluntari. Unitățile erau conduse mai ales de ofițeri britanici, iar brigăzile includeau, de regulă, și un batalion britanic. (Imperial War Museum, Londra, copie după MARS, Lincs).

oamenilor și a echipamentului, iar operațiile militare ar fi fost imposibile fără ajutorul trupelor aduse din India. Din cei peste un milion de soldați înrolați în Comandamentul Asiei de Sud-Est (format în august 1943), 700 000 erau indieni, 100 000 britanici și în jur de 90 000 veniți din coloniile britanice din vestul și estul Africii. Echivalentul a 17 divizii indiene au servit în afara acestei țări de-a lungul războiului; dintre acestea, două au fost în Malaysia și 11 în Birmania.

Britanicii furnizau mare parte din forța aeriană. De exemplu, în decembrie 1943, Comandamentul Aerian al Asiei de Sud-Est avea un efectiv de 67 de escadrile, dintre care 44 aparțineau Royal Air Force (RAF) britanice, 19 erau ale USAAF, două indiene și câte una aparținând Canadei, respectiv Olandei.

Flota britanică din est opera în Oceanul Indian, dar abia în 1944 și-a demonstrat adevăratul potențial. În noiembrie 1943 dispunea de o navă de război, o navă de escortă și aprovizionare, șapte cuirasate, două nave comerciale blindate, 11 distrugătoare, 13 vase de escortă și șase submarine. În 1945, flota britanică din Pacific a fost formată pentru a colabora cu americanii. Cu două nave de război, patru portavioane, cinci crucișătoare și 14 distrugătoare, era cea mai mare și mai puternică flotă britanică din război.

Australia și Noua Zeelandă

Înainte de război, Australia avea o armată minusculă, de circa 80 000 de voluntari cu jumătate de normă. Aviația era, de asemenea, foarte mică și însuma 160 de avioane, majoritatea perimate. Doar marina,

cu cele şase crucişătoare, cinci distrugătoare învechite şi două şalupe era cât de cât în stare să ia parte la luptă. Armata terestră şi aviaţia s-au dezvoltat ca urmare a înrolărilor voluntare şi, împreună cu unităţi ale marinei, au conlucrat cu forţele britanice în Orientul Mijlociu şi Europa. După declanşarea Războiului din Pacific, majoritatea unităţilor s-au întors în Australia, unde au devenit parte a zonei Pacificului de sud-vest sub comanda generalului MacArthur.

Pe la milocul anului 1942, Australia avea 11 divizii, iar între 1942 şi 1943, a furnizat majoritatea trupelor terestre ale Aliaţilor în zona Pacificului de sud-vest. La apogeu, armata australiană număra 500 000 de soldaţi dintr-o populaţie de 7 milioane, iar şase divizii operau în Pacificul de sud-vest. Armata era împărţită între voluntarii Forţelor Imperiale Australiene (care puteau lupta în orice zonă) şi Miliţie (care includea recruţi care puteau acţiona doar în Australia şi teritoriile ei). Forţele aeriene aveau peste 50 de escadrile, care foloseau avioane americane sau britanice, dar construite în Australia, ceea ce reprezenta un ajutor important pentru Aliaţi, deşi Australia menţinea o contribuţie importantă în campania aliată de bombardament strategic în Europa. Marina forma o echipă bună cu forţele navale aliate, deşi nu deţinea niciun portavion. Având în vedere populaţia nu foarte numeroasă şi baza industrială limitată, se poate spune că Australia a avut o contribuţie importantă în Războiul din Pacific.

Noua Zeelandă a avut o contribuţie mult mai mică, preferând să se concentreze pe războiul din Europa. O mică divizie, împreună cu unităţi aeriene şi navale, a luptat în Insulele Solomon.

China

Armata chineză era împărţită în efective aflate sub controlul guvernului naţionalist, al Partidului Comunist şi al diverşilor lideri locali. Armata naţionalistă şi-a lărgit efectivele de la 1,2 milioane în 1937 la 5,7 milioane în august 1945, fiind organizată în 300 de divizii. Era formată din recruţi, de obicei, trataţi foarte rău. Slab echipate şi aproape neinstruite, diviziile chineze aveau un nivel scăzut de randament. Câteva divizii au luptat sub comandă americană în Birmania, unde s-au prezentat onorabil. Aviaţia militară chineză a fost organizată şi operată de voluntari americani. Principala armată a Partidului Comunist a crescut de la 92 000 în 1937, la 910 000 în 1945. Se concentra pe războiul de gherilă şi pe relaţiile bune între armată şi comunităţile ţărăneşti.

Concluzii

Japonia, SUA, China şi India au angajat în luptă, fiecare, armate care depăşeau un milion de combatanţi. Uniunea Sovietică putea deplasa şi ea în teatrul de luptă milioane de soldaţi. Cu câteva excepţii, aceste forţe nu au fost angrenate însă în operaţii la scară mare, pe o durată mare sau cu o intensitate remarcabilă. Amploarea geografică a operaţiilor din apele Pacificului a presupus implicarea majoră a forţelor navale şi aeriene. Aici s-a văzut rolul jucat de forţa industrială a SUA, care a adus un avantaj semnificativ de partea Aliaţilor. La finalul conflictului, forţa navală a SUA din Pacific era cea mai mare din istorie. După ce au reuşit să beneficieze de toată capacitatea navală şi aeriană, Aliaţii nu mai puteau rata victoria.

Către o confruntare inevitabilă

Politica internă a Japoniei a jucat un rol determinant în evenimentele care au condus la război în decembrie 1941. Cel mai fanatic era Matsuoka, ministrul de externe, care, după ce Germania a atacat URSS, a dorit ca și Japonia să facă același lucru. Nu și-a putut convinge însă colegii de cabinet, iar pe 2 iulie 1941 aceștia au decis să ocupe baze în sudul Indochinei. Pe 16 iulie, prim-ministrul Konoye l-a destituit pe Matsuoka, dar membrii cabinetului nu se puteau pune de acord în privința începerii negocierilor cu americanii.

Ministrul apărării, generalul Tojo Hideki, era pesimist în privința rezultatului negocierilor și se temea că Japonia avea să meargă la război înainte de sfârșitul anului, când musonii tropicali ar fi îngreunat orice activitate. Konoye a dorit să negocieze cât mai mult posibil. Era însă clar că Japonia nu avea să se retragă din China.

Aceste neînțelegeri explică parțial mesajele diferite care au plecat de la Tokyo pe parcursul următoarelor luni și în privința cărora guvernele american și britanic erau sceptice. Dând dovadă de o incredibilă stăruință și abnegație, criptanaliștii americani au reușit să descifreze codurile diplomatice nipone — Operația Magic — aflând astfel adevăratele intenții ale asiaticilor. Decizia japonezilor, din 2 iulie, de a ataca în sud, era cunoscută la Washington, Londra și Canberra cu câteva zile înainte.

Președintele american a mai aflat că japonezii plănuiau să continue eforturile diplomatice în paralel cu pregătirea ofensivei militare. Din acest motiv, a fost bine pregătit pe 24 iulie, când japonezii au intrat în sudul Indochinei. Două zile mai târziu, SUA, Marea Britanie și Olanda au căzut de acord să înghețe bunurile japonezilor și au continuat cu aplicarea unui embargo care reducea comerțul cu Japonia la un sfert. În aceeași zi, generalul Douglas MacArthur, un ofițer în rezervă aflat la comanda armatei Filipinelor, a fost reactivat și numit comandant al armatei SUA în Orientul Îndepărtat. Pe 1 august, Roosevelt a ordonat un embargo asupra benzinei cu cifră octanică ridicată, dar și asupra petrolului.

Aceste restricții au avut un efect devastator asupra economiei japoneze. În iunie 1941, un comitet comun de investigație al armatei și marinei a ajuns la concluzia că Japonia avea să rămână fără petrol la jumătatea anului 1944. Nici guvernul, nici populația nu erau dispuse să accepte pierderile enorme de imagine care ar fi rezultat din retragerea din Indochina și, ulterior, din China. Nu exista o altă variantă decât de a-și asigura resursele de care aveau nevoie din Malaysia și Indiile Orientale Olandeze. Strategii militari navali japonezi știau și că SUA nu aveau să rămână indiferente și că urmau să atace flancurile flotei nipone cu forțele de care dispuneau în Filipine.

Forțele armate japoneze se pregăteau de un conflict cu SUA de la începutul anului. Comandantul suprem al Marinei japoneze, amiralul Yamamoto Isoruku, activase în SUA câțiva ani și îi cunoștea puterea industrială. Acesta s-a opus războiului, dar a fost convins că singura speranță a Japoniei era să distrugă Flota SUA din Pacific, printr-un atac-surpriză asupra bazei de la Pearl Harbor. Planul a fost aprobat, iar Marina japoneză a început sa-și antreneze în secret piloții pentru atacuri la suprafață cu torpile împotriva navelor militare, într-un golf retras, similar celui de la Pearl Harbor. În cele din urmă, Yamamoto a ales data atacului — 7 decembrie — când majoritatea flotei, inclusiv portavioanele, se aflau în port pentru sfârșitul de săptămână.

Pe 6 septembrie, cabinetul nipon s-a întâlnit cu împăratul Hirohito și a decis continuarea negocierilor, pregătind, în

Amiralul Yamamoto Isoruku, comandant-şef al Flotei unite japoneze, a activat câţiva ani în SUA şi cunoştea forţa industrială a acesteia. În septembrie 1940, i-a spus prim-ministrului Konoye: „Dacă ni se ordonă [să mergem la război împotriva americanilor], vă pot garanta că vom lupta puternic primele şase luni, dar nu am nicio certitudine cu privire la ceea ce se va întâmpla dacă vom continua doi sau trei ani" (US National Archives)

acelaşi timp, declanşarea războiului în cazul în care negocierile ar fi eşuat până la 10 octombrie. Odată cu depăşirea acestei date, în lipsa unui rezultat concret, ministrul de război, Tojo, a declarat că îşi pierduse încrederea în Konoye, iar acesta a demisionat. Pe 17 octombrie, Tojo a devenit prim-ministru, păstrând şi portofoliul războiului. Tojo era hotărât să reafirme supremaţia Japoniei în Orientul Îndepărtat, să înfrângă statele occidentale care aveau colonii în Orientul Îndepărtat, să anexeze China şi să întemeieze Sfera de Coprosperitate a Marii Asii Orientale în statele din sud-estul Asiei.

Pe 2 noiembrie, Tojo a susţinut în faţa împăratului şi că Japonia trebuia să se ridice la înălţimea momentului. După trei zile, guvernul a emis ordinele de război şi le-a acordat diplomaţilor săi timp până pe 25 noiembrie pentru a rezolva problema. Pe 7 noiembrie, SUA au descifrat mesajele diplomatice şi au arătat că 25 noiembrie era data fatidică. În acest timp, Japonia se angajase să nu anexeze niciuna dintre insulele producătoate de petrol dacă SUA erau de acord să nu se implice în China.

Avertizat că Japonia era deja în stare de război, la 26 noiembrie secretarul de stat american, Cordell Hull, a reafirmat condiţiile SUA: Japonia trebuia să se retragă din Indochina şi China, să accepte legitimitatea guvernului lui Ciang Kai-shek şi, prin urmare, să se retragă din pactul tripartit cu Germania şi Italia.

Forţele nipone erau deja în mişcare. Pe 17 noiembrie, navele care urmau să atace Pearl Harbor au plecat din porturi şi au început să se adune în izolatele Insule Kurile. Pe 26 noiembrie, Yamamoto a trimis viceamiralului Nagumo Chuichi, comandantul flotei de portavioane, un mesaj codat: „Urcă pe muntele Niitaka" Era ordinul de a pregăti flota pentru război. Aceasta cuprindea şase dintre cele mai bune portavioane nipone, două nave de război, două crucişătoare şi opt nave de sprijin. Din momentul în care plecau din Insulele Kurile, încetau toate comunicaţiile radio şi navigau prin nordul Oceanului Pacific, departe de rutele comerciale.

Aliaţii habar nu aveau de avansul convoiului, dar nici japonezii nu au putut păstra secretul celorlalte pregătiri de război. Pe 26 noiembrie, serviciile secrete i-au raportat lui Roosevelt detalii despre un mare convoi japonez, cu 50 000 de soldaţi, aflat la sud de Formosa. A doua zi, amiralul Harold Stark, comandant al operaţiilor navale ale SUA, le-a trimis o avertizare de război amiralilor Husband Kimmel şi Thomas Hart, comandanţii flotelor din Pacific şi Asia de la Pearl Harbor şi Manila. Mesajul spunea că negocierile cu Japonia se opriseră şi o „mişcare agresivă" de-a japonezilor „era de aşteptat în zilele următoare". Precizările se refereau la posibilitatea ca japonezii să lanseze atacuri amfibii împotriva Filipinelor, Thailandei, Malaysiei şi, probabil, Borneo.

Deşi japonezii aveau de gând să lovească fără avertizare, au pus în scenă şi o farsă diplomatică, prezentând SUA un ultimatum pentru rezolvarea unei liste de neînţelegeri. Această notă ar fi trebuit trimisă secretarului de stat american la ora 13:00, duminică, 7 decembrie. Imediat ce mesajul din 14 puncte a fost transmis de la Tokyo ambasadei japoneze din Washington, a fost decriptat de americani, iar duminică dimineaţă i-a fost prezentat lui Roosevelt. Acesta a declarat: „Asta înseamnă război". Ambasada japoneză nu a reuşit să decripteze şi să prezinte mesajul la fel de repede ca americanii, astfel că diplomaţii japonezi nu au reuşit să-i prezinte formal nota lui Cordell Hull decât la ora 14:30. La acel moment, Roosevelt şi Hull ştiau că Hawaii erau deja sub atac aerian de mai bine de o oră.

Atacul de la Pearl Harbor

Înainte de răsărit, pe 7 decembrie, flota japoneză era la 440 km nord de Hawaii, în timp ce cinci minisubmarine se apropiau deja de Pearl Harbor. La ora 06:00, avioanele japoneze au început să decoleze de pe pistele portavioanelor şi, la comanda unui aviator veteran, comandorul Fuchida Mitsuo, 183 de avioane au intrat în formaţie: 49 de bombardiere Val, încărcate cu bombe antiblindaj, 40 de avioane Kates, cu mortalele torpile Long Lance, şi 43 de avioane de vânătoare Zero, menite să asigure protecţie şi să atace ţintele de la sol. În timp ce avioanele zburau deasupra dealurilor insulei nordice Oahu, în baza aeriană şi în port nu exista niciun indiciu asupra a ceea ce avea să se întâmple în acea dimineaţă liniştită de duminică. În port era ancorată aproape toată Flota SUA din Pacific. Lipseau doar două portavioane, aflate în misiune cu navele de escortă, incluzând o bună parte din crucişătoarele de mare tonaj. La 07:55, bombardierele japoneze în picaj au lovit ţintele, fiind urmate, la 45 de minute, de alte 176 de avioane.

Japonezii au pierdut 29 de avioane, dar au distrus şase nave de război şi au avariat două.

Pe 7 decembrie, ora 06:00, avioanele japoneze au început să decoleze de pe şase portavioane care navigau la circa 440 km nord de Hawaii. (US National Archives)

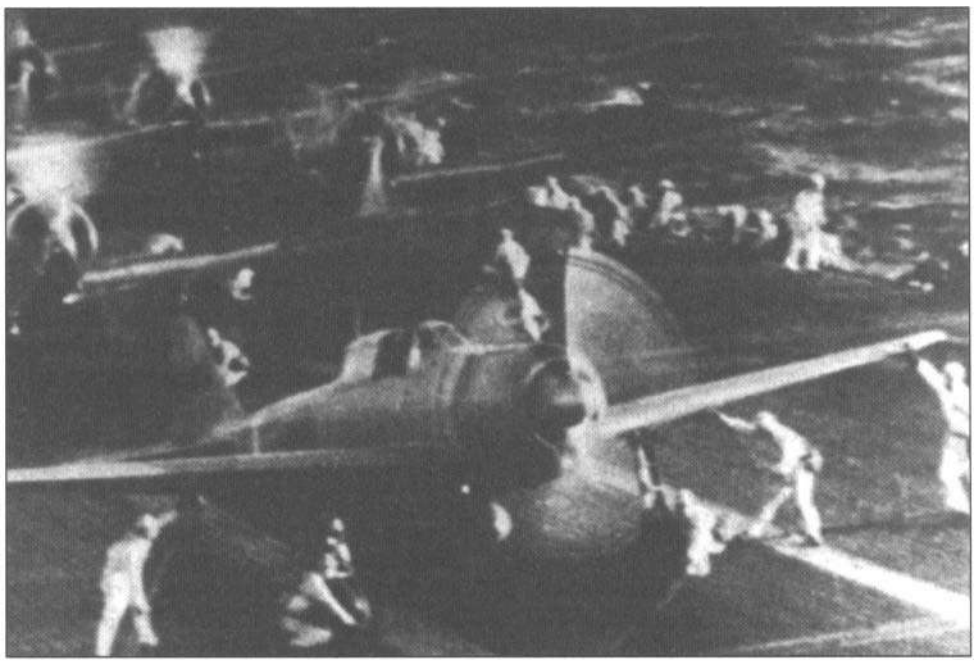

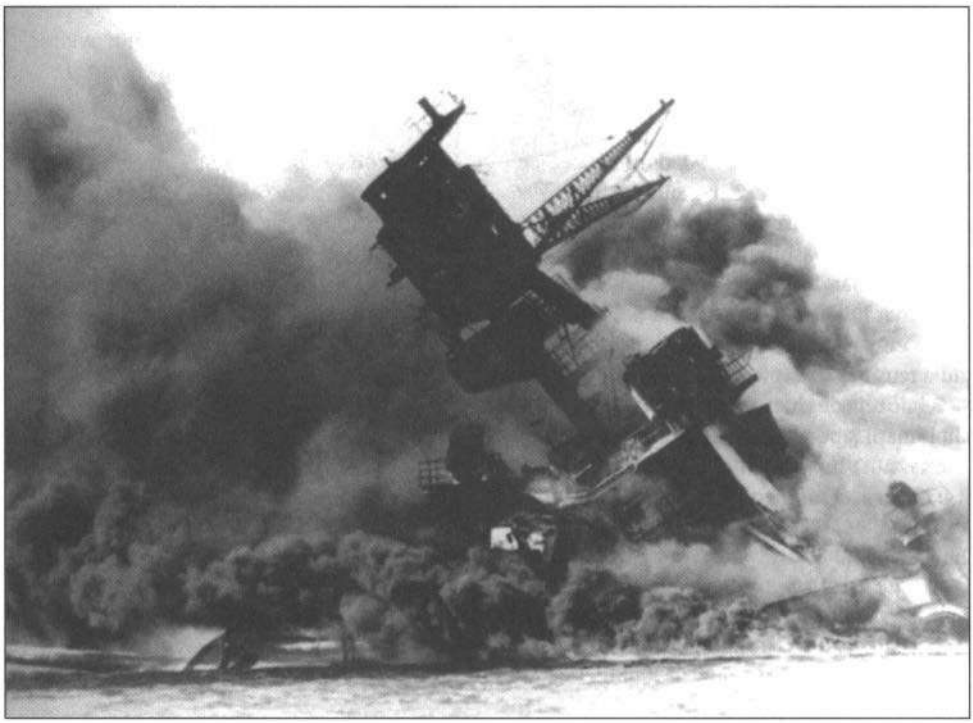

Nava de război *Arizona*, ancorată la Pearl Harbor, după atacul japonez din 7 decembrie 1941. O explozie produsă în magazia de la pupa a provocat moartea a 1 103 membri ai echipajului, mulți fiind prinși sub punte. Distrugerea navelor de război americane a forțat SUA să se bazeze mai mult pe portavioane. (US National Archives)

În plus, trei distrugătoare, trei crucișătoare ușoare și alte patru vase au fost scufundate sau avariate.

Pe aerodromuri au fost distruse 164 de avioane, iar 128 au fost avariate. În total, 2 403 membri ai echipajelor și civili au fost uciși.

A fost o victorie tactică, dar nu și una strategică, așa cum sperau japonezii. Navele avariate au fost reparate și și-au reluat activitatea, cu excepția a trei dintre ele. Japonezii nu au reușit să distrugă rezervoarele de combustibil ale Marinei americane, în care erau depozitate 4,5 milioane de barili. Dacă nu ar fi eșuat, i-ar fi forțat pe americani să se retragă pe coasta de vest a SUA. Opt nave de război au fost scoase din luptă, dar portavioanele și crucișătoarele mari au scăpat nevătămate. Viceamiralul Nagumo ar fi putut ordona un alt atac mai târziu în aceeași zi, dar a fost mai preocupat de siguranță și s-a retras, ezitând să rămână aproape de Hawaii, unde putea fi atacat de pe portavioanele americane. Șansa de a da o lovitură de grație a fost ratată.

Chiar dacă atacul japonez nu a reușit să distrugă complet Flota SUA din Pacific, a reprezentat o lovitură grea dată mândriei militare americane. Amiralul Kimmel a fost rănit în piept de un glonț rătăcit, în timp ce urmărea atacul din biroul lui. „Aș fi fost recunoscător dacă m-ar fi ucis", a mărturisit el câtorva ofițeri. Kimmel și general-locotenentul Walter Short, comandantul trupelor americane din Hawaii, au fost înlocuiți din funcții. În următorii patru ani, au fost derulate șapte anchete pentru a înțelege de ce fuseseră luați prin surprindere americanii.

După război, o comisie reunită a Congresului a demonstrat că SUA spărsese câteva dintre codurile japoneze și că existrau informații suficiente care să arate că japonezii urmau să atace Pearl Harbor. Vina nu a fost imputată cuiva anume, dar Kimmel

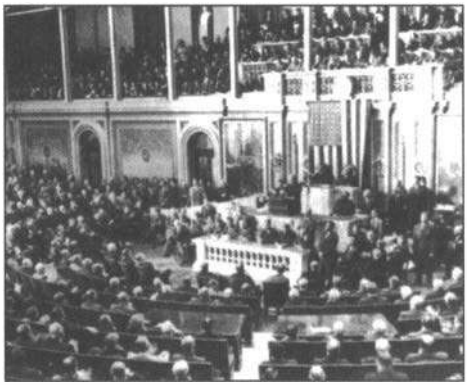

Pe 8 decembrie 1941, președintele american Franklin Roosevelt a cerut Congresului să declare război. Primele sale cuvinte au fost memorabile: „Ieri, 7 decembrie 1941 — o dată care va rămâne în istorie ca un moment rușinos — SUA au fost atacate fără veste și în mod deliberat" Atacul surpriză a adus totuși certitudinea că SUA nu avea să-și găsească liniștea până nu aveau să strivească Japonia. (US National Archives)

și Short au considerat că ei fuseseră țapi ispășitori pentru a masca erorile altora.

În anii care au urmat, unii istorici au sugerat fie că Roosevelt i-ar fi provocat intenționat pe japonezi, fie că știa că aceștia aveau să atace Pearl Harbor, dar nu a făcut nimic, prin asta asigurându-se că SUA urmau să intre în război fără să tragă primul foc. Această versiune nu a fost însă general acceptată. Unul dintre cei mai receptivi cercetători, Roberta Wohlstetter, a scris în 1962: „Nu am reușit să anticipăm atacul de la Pearl Harbor din cauza numeroaselor informații lipsite de importanță".

Teoria conspirației nu avea să moară, fiind alimentată și de alte descoperiri despre succesele spărgătorilor de coduri Aliați. Dar contraamiralul Edwin Layton, șef al serviciilor de informații la Pearl Harbor în timpul războiului, a afirmat, în 1985, că eșecul serviciilor a fost cauzat și de neînțelegerile din interiorul și dintre serviciile secrete de la Washington. În seara de 6 decembrie, șefii din Washington știau că Japonia avea să declanșeze războiul în câteva ore și nu în câteva zile, dar nu există nicio dovadă că bănuiau că Pearl Harbor avea să fie ținta.

Câțiva cercetători au pretins că serviciile britanice au spart codurile flotei japoneze, folosite de Yamamoto pentru a-i transmite lui Nagumo instrucțiunile, dar că premierul britanic, Winston Churchill, nu a reușit să-i transmită informația lui Roosevelt, salvând Marea Britanie de la înfrângere prin implicarea SUA în război. Nu există nicio dovadă pentru a demonstra această teorie.

Malaysia și Filipine

Atacul asupra Pearl Harbor a fost o surpriză enormă, dar și o dovadă limpede a intențiilor războinice ale japonezilor, chiar dacă destinația exactă a invaziei lor nu putea fi determinată. Imediat după miezul nopții de 7 spre 8 decembrie, dar, din cauza diferenței de fus orar, cu câteva ore înainte de atacul de la Pearl Harbor, o flotă japoneză de invazie a început să bombardeze Kota Bharu, în nordul Malaysiei. În primele ore ale dimineții, trupele au început debarcarea aici, dar și în alte locuri de pe coastele thailandeze și malaysiene.

Japonezii știau că aveau de înfruntat cele 35 de bombardiere americane B-17 la Clark Field, în Filipine, dar ceața de deasupra Formosei a împiedicat decolarea avioanelor. Generalul MacArthur fusese prevenit de atacul de la Pearl Harbor, dar nu a reușit să acționeze ferm. Când principala forță de atac a japonezilor a lovit Clark curând după miezul zilei, majoritatea avioanelor americane erau la sol. Într-un dezastru ce rivalizează cu cel de la Pearl Harbor, americanii au pierdut jumătate din avioanele B-17 și încă 86 de alte avioane.

În mai puțin de 14 ore, japonezii au atacat Malaysia, Hawaii, Thailanda, Filipine, Insulele Guam, Hong Kong și Insulele Wake. Speculațiile diplomaților și conducătorilor militari pe tema intențiilor japoneze ajunseseră la final.

Desfășurarea Războiului din Pacific

Între decembrie 1941 și martie 1942, trupele japoneze au repurtat unele dintre cele mai răsunătoare victorii militare din istorie. Probabil cea mai remarcabilă este campania din Malaysia, începută pe 8 decembrie, cu debarcarea în nord-est a Armatei a 25-a, sub comanda general-locotenentului Yamashita Tomoyuki. Cei 60 000 de soldați ai lui Yamashita trebuiau să se înfrunte cu 88 000 de militari britanici, australieni, indieni și malaezieni, conduși de general-locotenentul Arthur Percival, însă aparatele de zbor navale și de uscat ale niponilor au surclasat atât numeric, cât și calitativ aviația britanică. Pe 10 decembrie, britanicii au suferit o lovitură devastatoare atunci când aeronavele japoneze au scufundat nava de război *Prince of Wales* și crucișătorul *Repulse*, în Marea Chinei de Sud.

Înaintând peste 1 000 km, până pe 31 ianuarie 1942, japonezii i-au împins pe soldații Commonwealthului înapoi în Singapore. Deși suferiseră pierderi masive, efectivele armate ale Commonwealthului au fost completate imediat, astfel că ajunseseră din nou la circa 85 000 de soldați. Yamashita a atacat cu 35 000 de soldați, trecând prin strâmtoarea Johore în noaptea de 7 spre 8 februarie. Pe 15 februarie, Percival s-a predat. Descris de Winston Churchil drept „cel mai mare dezastru din istoria militară a Marii Britanii", căderea orașului Singapore a afectat puternic prestigiul britanic din Orientul Îndepărtat.

Generalul Percival (dreapta), însoțit de un ofițer japonez, se îndreaptă spre generalul Yamashita, pentru a-i transmite capitularea forțelor sale din Singapore pe 15 februarie 1942. Peste 130 000 de soldați ai Commonwealthului au fost luați prizonieri de război în această campanie. Pierderile din tabăra lui Yamashita erau de circa 5 000 de persoane. (Imperial War Museum, Londra, copie după MARS, Lincs)

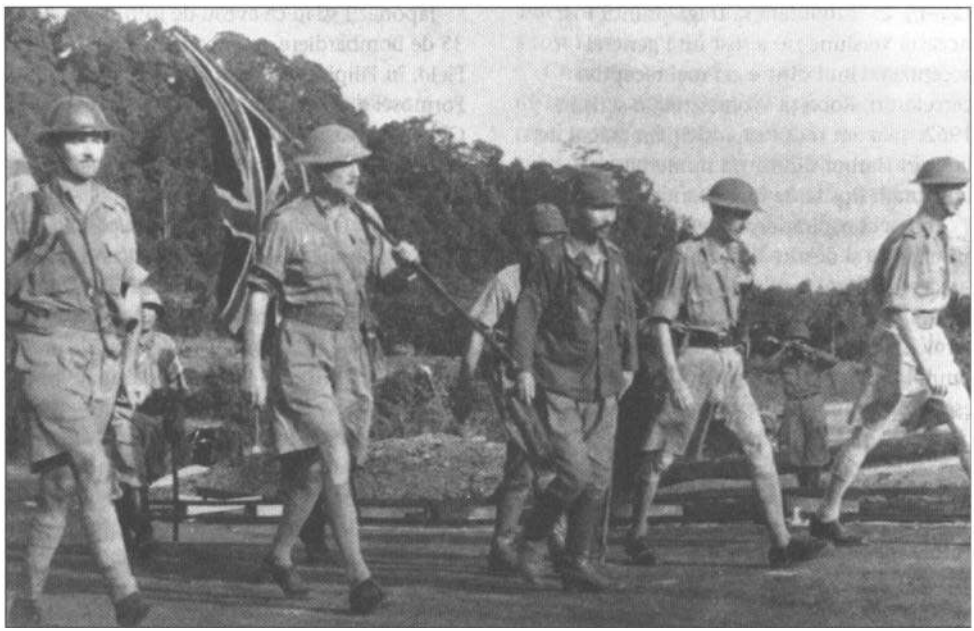

Cucerirea Malaysiei, decembrie 1941–februarie 1942

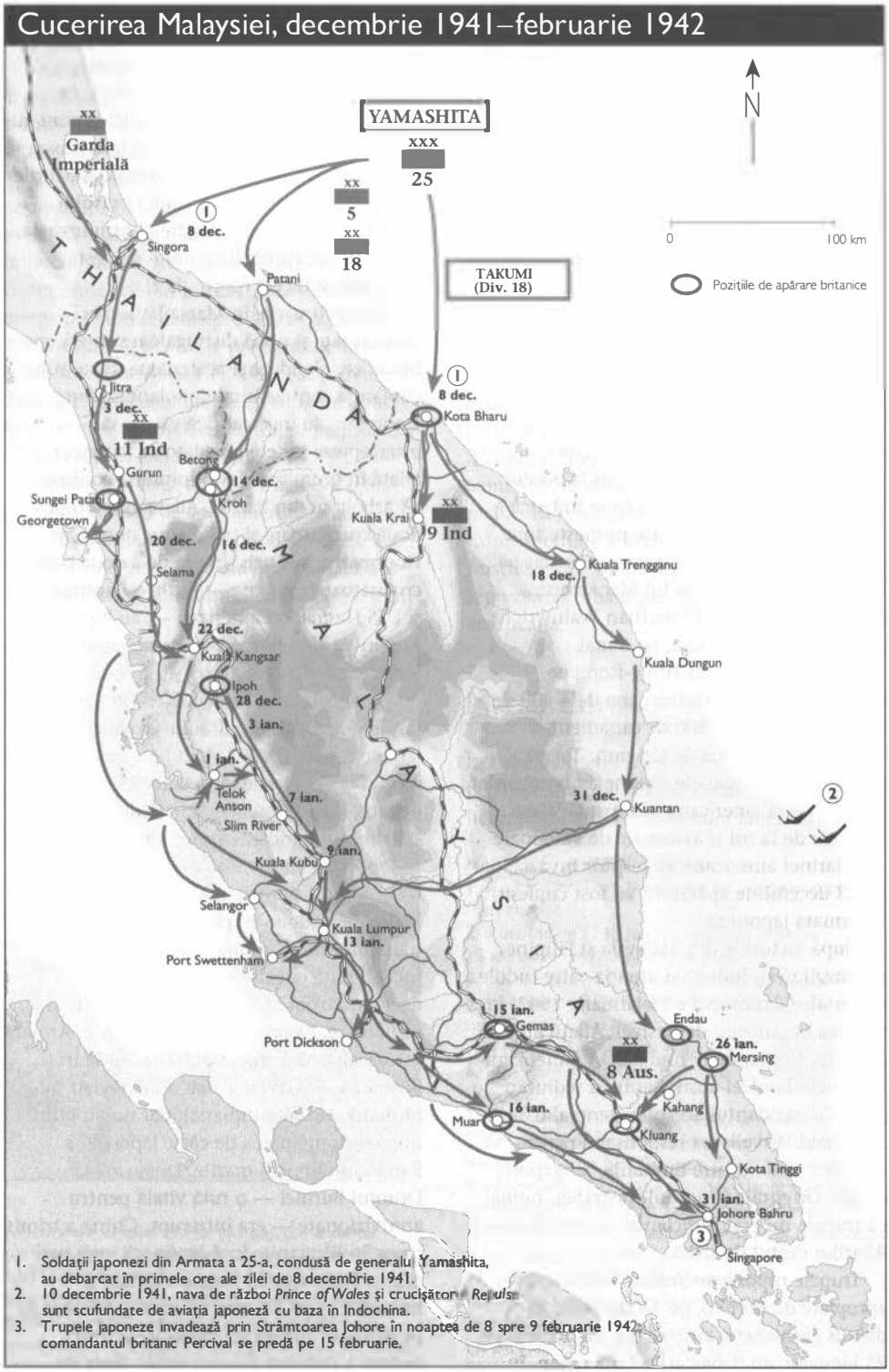

1. Soldaţii japonezi din Armata a 25-a, condusă de generalul Yamashita, au debarcat în primele ore ale zilei de 8 decembrie 1941.
2. 10 decembrie 1941, nava de război *Prince of Wales* şi crucişătorul *Repulse* sunt scufundate de aviaţia japoneză cu baza în Indochina.
3. Trupele japoneze invadează prin Strâmtoarea Johore în noaptea de 8 spre 9 februarie 1942; comandantul britanic Percival se predă pe 15 februarie.

În alte părți japonezii purtau campanii similare. În a doua săptămână a lunii decembrie, au ajuns în Filipine, principala debarcare având loc pe 22 decembrie 1941, sub comanda general-locotenentului Homma Masaharu, aflat în fruntea Armatei a 14-a, în golful Lingayen din Luzon. Înțelegând că trupele americane și filipineze nu aveau să facă față forțelor nipone, generalul MacArthur a declarat Manila oraș deschis și și-a retras armatele în Peninsula Bataan, cu cartierul general pe Insula Corregidor, din Golful Manila. Japonezii au ocupat Manila pe 2 ianuarie 1942. Trupele din Peninsula Bataan au rezistat eroic, dar au rămas fără hrană și fără muniție. Cu ordin de la președintele Roosevelt, la 12 martie MacArthur părăsește Corregidor la bordul unei vedete rapide și, după ce se îmbarcă într-un avion la Mindanao, pornește spre Australia. Armata din Bataan s-a predat pe 9 aprilie, iar succesorul lui MacArthur, general-locotenentul Jonathan Wainwright, s-a predat la Corregidor, pe 6 mai.

Japonezii au atacat Hong-Kong pe 8 decembrie 1941. Garnizoana de 4 400 de soldați, dintre care 800 de canadieni, a rezistat până în ziua de Crăciun. Tot pe 8 decembrie, avioanele nipone au bombardat baza militară americană din Insula Wake. Bateriile de la sol și avioanele de vânătoare ale Marinei americane au respins invazia, dar pe 23 decembrie apărătorii au fost copleșiți de armata japoneză.

După victoriile din Malaysia și Filipine, japonezii și-au îndreptat atenția către Indiile Orientale Olandeze. Pe 15 ianuarie 1942, în vederea organizării defensivei, Aliații au pus la punct Comandamentul ABOA (americani-britanici-olandezi-australieni) cu sediul în Java. Comandantul acestuia, generalul Sir Archibald Wavell, era responsabil pentru apărarea zonei dintre Birmania, Singapore, Indiile Orientale și nordul Australiei, numai că trupele nu erau suficiente, iar coordonarea Aliaților destul de slabă.

Trupele nipone au anexat Tarakan, în apropiere de Borneo, pe 11 ianuarie, au distrus garnizoana australiană din Rabaul pe 23 ianuarie, au debarcat la Balikpapan, în Borneo, în aceeași zi și au ajuns la Celebes pe 24 ianuarie. Au atacat apoi Ambon pe 31 ianuarie, iar în trei zile au cucerit garnizoanele australiană și olandeză. Pe 14 februarie, trupele de parașutiști nipone au invadat Sumatra, unde au făcut joncțiunea cu trupele venite pe cale maritimă. Atacurile aviației din 19 februarie asupra orașului Darwin au asigurat protecție pentru invazia de a doua zi asupra Timorului de vest (olandez) și de est (portughez).

Pe 27 februarie, în Marea Java, cinci crucișătoare și nouă distrugătoare americane, britanice, olandeze și australiene, toate sub comanda contraamiralului olandez Karel Doorman, au încercat fără succes să intercepteze forțele invadatoare japoneze aflate în drum spre Java. În prima confruntare a Războiului din Pacific, Aliații au pierdut două crucișătoare și trei distrugătoare, iar Doorman a fost ucis. În cea de-a doua noapte, crucișătoarele rămase — *Perth*, cel australian, și USS *Huston*, cel american —, au luptat împotriva altei flote invadatoare japoneze, în Strâmtoarea Sunda. Au reușit să scufunde două vapoare înainte de a fi scufundate, la rândul lor. De acum, drumul era liber pentru japonezi. Forțele ABOA din Java s-au predat formal pe 12 martie, deși Wavell și alți ofițeri de rang înalt fuseseră evacuați anterior. Era sfârșitul Comandamentului ABOA.

Japonezii au invadat sudul Thailandei pe 8 decembrie, pentru a facilita campania din Malaysia. A doua zi, prim-ministrul thailandez le-a ordonat trupelor sale să înceteze orice rezistență, iar Thailanda a declarat război Marii Britanii și SUA luna următoare. La mijlocul lunii ianuarie, Armata a 15-a niponă a trecut din Thailanda în Birmania. Britanicii aveau două divizii (una birmană, cealaltă indiană), dar nu au putut împiedica preluarea de către japonezi a Rangoonului pe 7 martie. De teamă că Drumul Burmei — o rută vitală pentru aprovizionare — era întrerupt, China a trimis trupe în Birmania, însă japonezii erau mai mulți. Ei au separat forțele chineze și britanice și, pe 20 mai, au reușit să îi alunge pe britanici înapoi în India. Între timp, pentru a stabiliza flancul vestic, flota de

portavioane condusă de amiralul Nagumo, care atacase Pearl Harbor şi Darwin, a intrat în Oceanul Indian şi a zdrobit baza britanică din Colombo. Două crucişătoare şi alte nave, printre care şi un portavion, au fost scufundate între 5 şi 9 aprilie.

Succesul rapid i-a prins pe strategii japonezi nepregătiţi. Pe 5 ianuarie 1942, când părea că aveau să-şi atingă toate obiectivele până la mijlocul lunii martie, şeful Statului-Major al Flotei unite scria în jurnal: „Încotro să mai mergem? Să înaintăm spre Australia, să atacăm Hawaii sau să ne pregătim pentru o misiune împotriva sovieticilor şi să-i lovim dacă se iveşte posibilitatea?". Timp de două luni, acestea au fost dezbaterile principale ale Cartierului general imperial.

Armata japoneză a fost cea care s-a opus planului Marinei de a invada Australia, întrucât aceasta nu s-ar fi putut lipsi cele 10 sau 12 divizii din China sau Manciuria. Dacă Armata Roşie ar fi fost înfrântă de Blitzkriegul german, Japonia ar fi putut invada Siberia. Chiar şi mai important, un asalt semnificativ asupra Australiei necesita 1,5-2 milioane t de transporturi navale; în cea mai mare parte, era vorba de recent câştigatele materii prime din sud-estul Asiei. Armata prefera ofensiva în Birmania şi India.

Marina nu era unanimă în privinţa invadării Australiei. Amiralul Yamamoto a vrut să atace Midway, în zona centrală a Pacificului, pentru a atrage în luptă Flota SUA din Pacific. Astfel s-a ajuns la un compromis: s-a renunţat la invaziile din Australia şi India, iar la 15 martie s-a căzut de acord asupra cuceririi Port Moresby şi a sudului Insulelor Solomon şi, pentru „a izola Australia", asupra supunerii insulelor Fiji, Samoa şi Noua Caledonie. Japonia intenţiona realizarea unui inel defensiv în jurul Sferei de Coprosperitate a Marii Asii Orientale; dacă Australia ar fi putut fi izolată, nu ar mai fi reprezentat o bază pentru contraofensiva americană.

SUS Amiralul Chester Nimitz (stânga), comandantul suprem al Flotei SUA din Pacific şi zona Pacificului. După Pearl Harbor, Roosevelt i-a spus lui Nimitz „să plece naibii din Hawaii şi să nu se întoarcă până nu câştigă războiul". Comod şi binevoitor, putea fi dur dacă era nevoie, dispus să îşi asume riscuri şi un strateg formidabil. (US National Archives)

Marea Coralilor şi Midway

În toiul ofensivei japoneze, Aliaţii şi-au regândit strategia pentru Pacific. Aceasta a fost hotărâtă de şefii de stat-major americani şi

HARTA DE LA PAGINILE 34-35
1. 7 decembrie 1941, bombardierele japoneze atacă Pearl Harbor.
2. 8 decembrie 1941, Japonia invadează Malaysia; 15 februarie 1942, Singapore se predă.
3. 8-25 decembrie 1941, invadarea Hong Kongului.
4. 10 decembrie 1941, Japonia invadează Filipine; capitulare pe 6 mai 1942.
5. 24 decembrie 1941, Insula Wake este cucerită de japonezi.
6. 11 ianuarie–8 martie 1942, invadarea Indiilor Orientale Olandeze.
7. 19 ianuarie–15 mai 1942, ivadarea Birmaniei.
8. 23 ianuarie–6 august 1942, invadarea New Britain, a Insulelor Solomon, Noii Guinee şi a unei părţi din Papua.
9. 19 februarie 1942, atacul avioanelor nipone de pe portavioane şi de pe uscat asupra oraşului Darwin.
10. 5 aprilie 1942 atac al avioanelor de pe portavioane asupra oraşului Colombo.
11. 4-8 mai 1942, bătălia din Marea Coralilor.
12. 31 mai–1 iunie 1942, submarinele nipone atacă portul Sydney.
13. 3-6 iunie 1942, Bătălia de la Midway.
14. 6-7 iunie, japonezii invadează Insulele Aleutine.

Cuceririle Japoniei, decembrie 1941–august 1942

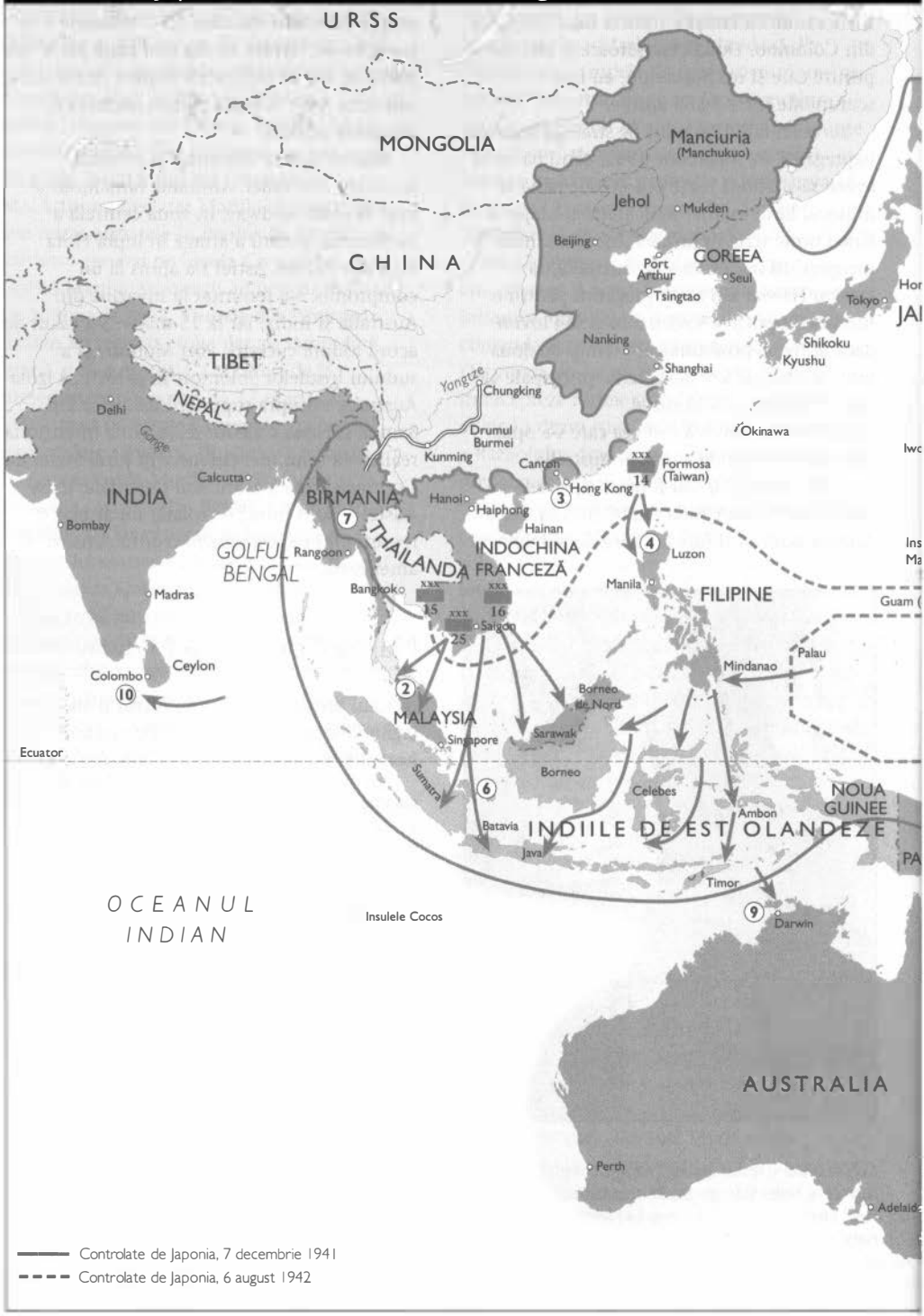

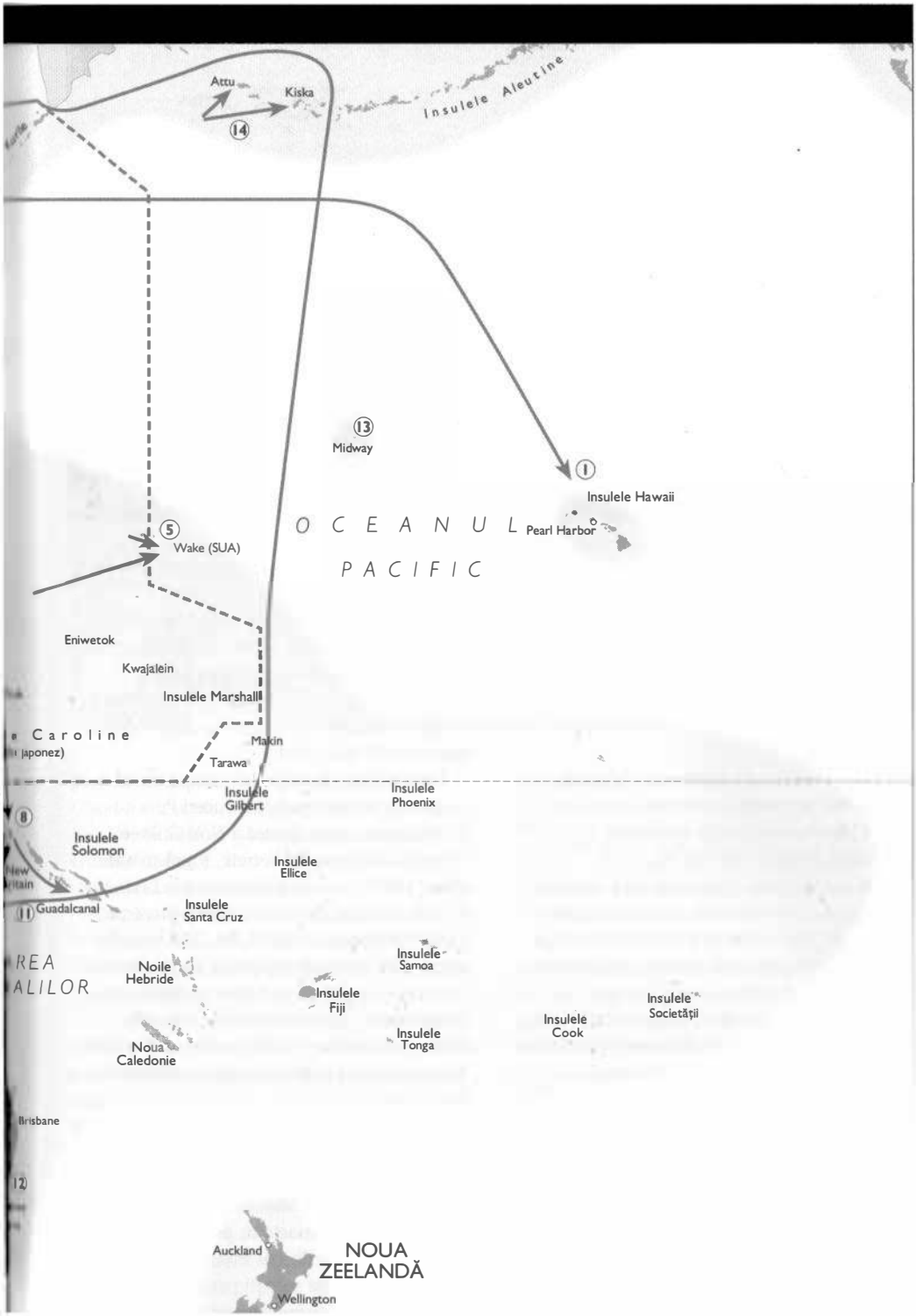
Attu
Kiska
14
Insulele Aleutine
13
Midway
1
Insulele Hawaii
Pearl Harbor
5
Wake (SUA)
O C E A N U L
P A C I F I C
Eniwetok
Kwajalein
Insulele Marshall
e Caroline
japonez)
Makin
Tarawa
Insulele Gilbert
Insulele Phoenix
8
Insulele Solomon
Insulele Ellice
11
Guadalcanal
Insulele Santa Cruz
REA
ALILOR
Noile Hebride
Insulele Samoa
Insulele Fiji
Insulele Societăţii
Insulele Cook
Insulele Tonga
Noua Caledonie
Brisbane
12
Auckland
NOUA ZEELANDĂ
Wellington

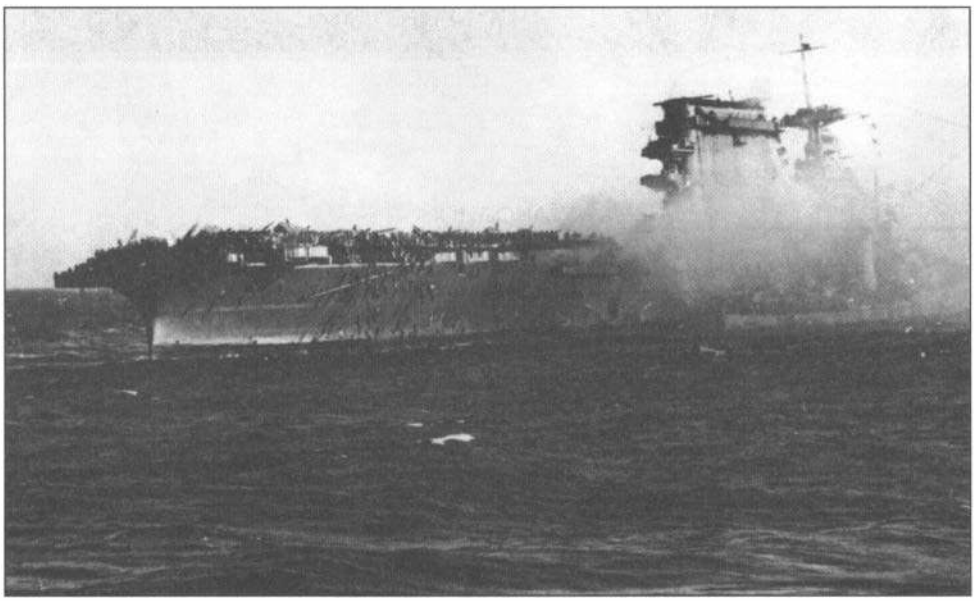

SUS Echipajul portavionului *USS Lexington* abandonează nava în timp ce un distrugător face manevre în lateral, în timpul bătăliei din Marea Coralilor, 8 mai 1942. Scurgerile de combustibil au condus la declanşarea unui incendiu incontrolabil şi la explozii. După abandon, distrugătoarele americane au scufundat nava definitiv. Doar 216 din totalul de 2 951 de memri ai echipajului au pierit. (Marina SUA/MARS, Lincs)

britanici. Prioritar a fost războiul împotriva Germaniei. Războiul din Pacific a fost lăsat în seama Marelui Stat-Major american, iar personajul cheie a fost nou numitul comandant suprem al Marinei SUA, amiralul Ernest King, care, în ciuda atenţiei acordată Germaniei, era nerăbdător să refacă strategia pentru Pacific. Amiralul Nimitz, cu cartierul general la Pearl Harbor, avea doar trei portavioane, dar era decis să pornească lupta cu japonezii cât mai rapid. Generalul MacArthur a devenit comandant suprem al zonei Pacificului de sud-vest. Cartierul său general era la Melbourne, în Australia, şi comanda forţele aliate, care includeau toate trupele australiene, precum şi un număr relativ redus de vase, trupe şi avioane americane.

Nimitz s-a mişcat rapid şi, în timpul lunilor februarie şi martie, avioanele de pe portavioanele lui au executat raiduri asupra bazelor nipone din insulele Gilbert şi Marshall, precum şi asupra vaselor de transport japoneze de lângă Noua Guinee. Pe 18 aprilie, 16 bombardiere B-25 de pe USS *Hornet*, sub comanda colonelului James Doolittle, au atacat Japonia. Raidul a produs puţine pagube, dar amiralul Yamamoto avea acum câştig de cauză cu propunerea sa de a ataca Midway cât mai rapid.

Între timp, o forţă de invazie japoneză a pornit din Rabaul pentru a cuceri Port Moresby, pe coasta de sud a Noii Guinee. Prevenite de serviciile secrete, forţele navale aliate, printre care şi portavioanele *Lexington* şi *Yorktown*, s-au grăbit să-i intercepteze pe niponi în Marea Coralilor. Pe 7 şi 8 mai, în prima bătălie navală în care se confruntau nave care nu se vedeau între ele, avioanele americane au scufundat micul portavion *Shoho* şi au avariat marele portavion *Shokaku*. Americanii au pierdut *Lexington*, iar *Yorktown* a fost avariat.

Chiar dacă japonezii au repurtat o victorie tactică la limită, au renunţat la invadarea pe mare a Port Moresby, în aşteptarea rezultatelor atacului asupra Midway, de la începutul lunii iunie. La fel de important, pentru Yamamoto pierderile japonezilor au însemnat şi un număr mai mic de soldaţi pentru bătălia de la Midway. Lipsa unui portavion era critică

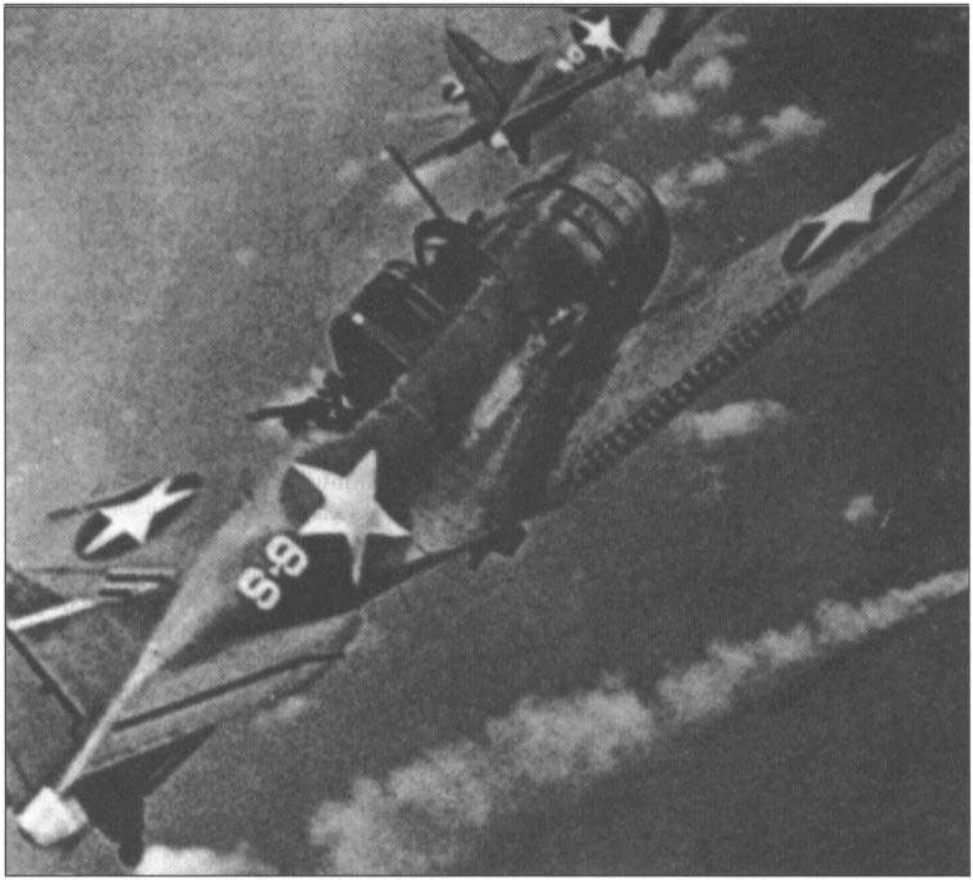

Bombardiere americane în picaj atacă portavioanele japoneze în timpul bătăliei de la Midway, 4 iunie 1942. Torpiloarele americane au fost inutile, 35 din 41 fiind neutralizate încă de la început. Acest lucru a făcut ca flota japoneză să fie atacată de bombardierele de atac, care au transformat rapid trei portavioane în epave incandescente. (US National Archives)

pentru rezultatul final. Bătălia din Marea Coralilor le-a oferit Aliaţilor un moment de respiro, în care să-şi adune forţele în Noua Guinee. A fost finalul unei serii de succese consecutive ale japonezilor.

Bătălia de la Midway a fost crucială în Războiul Pacificului. Când spărgătorii de coduri americani au descoperit că toate cele patru crucişătoare ale amiralului Nagumo aveau de gând să atace Midway, Nimitz şi-a desfăşurat forţele destul de reduse. *Yorktown* s-a întors la Pearl Harbor, unde a fost reparat urgent, şi s-a alăturat portavioanelor *Enterprise* şi *Hornet*, sub comanda prudentă şi cerebrală a contraamiralului Raymond Spruance. Fiindcă nu se aşteptau să întâlnească portavioanele americane, pe 4 iunie, japonezii au fost prinşi pe picior greşit. Pe 7 iunie, la finalul luptelor, japonezii pierduseră toate cele patru portavioane, în vreme ce *Yorktown* a fost şi el avariat şi, ulterior, scufundat de un submarin japonez. Era prima înfrângere importantă a japonezilor, fapt care a schimbat balanţa conflictului naval din Pacific.

Japonia şi-a amânat planurile de anexare a Noii Caledonii, Fiji şi Samoa; cucerirea Port Moresby devenise mult mai stringentă. Prin pierderea portavioanelor, un atac realizat cu amfibii nu mai era posibil. Pe 7 iunie, general-locotenentul Hyakutake Harukichi a primit ordin să planifice o debarcare terestră peste ameninţătorul lanţ muntos Owen Stanley spre Port Moresby. Strategic, cursul războiului începuse să se schimbe, dar

japonezii aveau încă resurse pentru a organiza o ofensivă puternică.

Guadalcanal și Noua Guinee

Succesul Marinei americane la Midway le-a dat speranțe celor din Marele Stat-Major de la Washington, iar pe 2 iulie 1942 a fost ordonată o ofensivă în zona Noua Guinee — Insulele Solomon, pentru a recuceri Rabaul. Din cauza invidiilor dintre marina și armata SUA, ofensiva urma să fie împărțită. În iunie, americanii au primit informații conform cărora japonezii construiau o pistă de aterizare în Guadalcanal, în sudul Insulelor Solomon. Forțele navale ale SUA, conduse de viceamiralul Robert Ghormley, au primit ordin să anexeze câteva insule din sudul Insulelor Solomon, inclusiv Guadalcanal, misiune pentru care i s-a alocat Divizia 1 pușcași marini. Odată ce trupele debarcau în Guadalcanal, generalul MacArthur plănuia să ocupe zona Buna din nordul coastelor Papuei, unde ar fi putut amenaja pistele de aterizare, care să susțină înaintarea spre Rabaul.

Din păcate, japonezii au făcut prima mutare. Trupele lor de avangardă au debarcat la Buna în noaptea de 21 iulie, fiind întâmpinate de o rezistență slabă. Detașamentului japonez i s-a ordonat să atace Port Moresby prin munți. MacArthur a început, într-un târziu, să trimită întăriri în Noua Guinee.

Niponii au fost descumpăniți de sosirea pușcașilor marini americani în Guadalcanal, pe 7 august. Nedorind să fie înlăturați de pe noile piste de aterizare, japonezii au atacat americanii cu avioanele din baza de la Rabaul. Drept urmare, viceamiralul Jack Fletcher și-a retras cele trei portavioane, lăsând celelalte forțe descoperite în fața atacului navelor japoneze. În noaptea de

Pușcașii marini americani în marș spre Matanikau, la vest de aerodromul Henderson, în Guadalcanal. Bătălia de la Matanikau a început spre finalul lunii septembrie, iar pozițiile nu au fost securizate decât spre finalul lunii octombrie 1942, în urma unui contraatac japonez feroce. (AKG Berlin)

8 spre 9 august, în bătălia din Insula Savo, crucişătoarele nipone au scufundat crucişătorul australian *Canberra* şi trei crucişătoare americane. După această victorie, japonezii au debarcat 1 000 de soldaţi în Guadalcanal, dar, pe 21 august, mulţi au pierit într-un atac asupra perimetrului aerodromului Henderson. Din momentul în care au preluat controlul pistei de aterizare, americanii controlau şi mările înconjurătoare pe timp de zi; pe timpul nopţii, japonezii dominau, aducând întăriri, în încercarea de a cuceri pista atât de vitală.

În Papua, forţele australiene din subordinea lui MacArthur erau angajate în înfruntări similare. Ofensiva niponă a început pe 26 august prin două atacuri simultane — unul pe Pista Kokoda, care străbătea Munţii Owen Stanley, celălalt o debarcare a puşcaşilor marini niponi în Golful Milne, în extremitatea sud-estică a Noii Guinee. Temându-se pentru propria poziţie, MacArthur a încercat să dea vina pe slabele calităţi de luptători ale australienilor. Până pe 6 septembrie însă, două brigăzi australiene au învins japonezii în Golful Milne, forţându-i să evacueze zona. Pe Pista Kokoda, totuşi, trupele australiene s-au retras în grabă. În cele din urmă, japonezii au eşuat; drumul era mult mai dificil decât crezuseră şi nu aveau suficiente provizii şi muniţie. Mai important este că această campanie din Guadalcanal a obligat Comandamentul japonez de la Rabaul să risipească resursele în toată zona, ba chiar să ordone o întrerupere a ofensivei asupra Munţilor Owen Stanley.

Conflictul din Guadalcanal s-a transformat într-o luptă de uzură. În septembrie şi octombrie japonezii au făcut eforturi repetate pentru a recâştiga aerodromul Henderson. În Bătălia de la Bloody Ridge (Coasta însângerată), 2 000 de japonezi au atacat în valuri, iar unii au ajuns la 900 m de aerodrom. Dacă l-ar fi cucerit, ar fi câştigat

Soldaţi australieni din Batalionul 39, pe Pista Kokoda, în august 1942. În ciuda rezervelor modeste, australienii au realizat o retragere eroică în Munţii Owen Stanley, câştigând timp pentru sosirea întăririlor şi epuizându-le japonezilor proviziile. (Australian War Memorial)

campania. Locotenent-colonelul Merrit A. Edson, comandant al forţelor ce apărau creasta, a fost recompensat cu Medalia de Onoare a Congresului. Apărătorii au fost sprijiniţi de flotila aeriană a puşcaşilor marini, poreclită „Cactus Air Force", care opera de pe aerodrom, dar, în octombrie, navele japoneze au bombardat aerodromul, scoţând flotila temporar din uz. Pe măsură ce soseau întăririle, puşcaşii marini şi-au lărgit perimetrul, întâlnind o rezistenţă fermă a japonezilor, mai ales pe colinele din jur şi în văile junglei.

Bătăliile navale au continuat în jurul Guadalcanalului, iar Fletcher a fost eliberat din funcţia de comandă. Un portavion american a fost scufundat, iar altul avariat. Pe 18 octombrie, viceamiralul William Halsey l-a eliberat pe Ghormley de la comanda campaniei. În bătălia de la Santa Cruz, portavionul *Hornet* a fost scufundat, iar *Enterprise* a fost avariat. Bătălia navală din Guadalcanal a început pe 12 noiembrie şi a durat trei zile; în primele 24 de minute, americanii au pierdut şase nave, iar japonezii trei, inclusiv o navă de război. În cele din urmă, balanţa a început să se încline în favoarea americanilor.

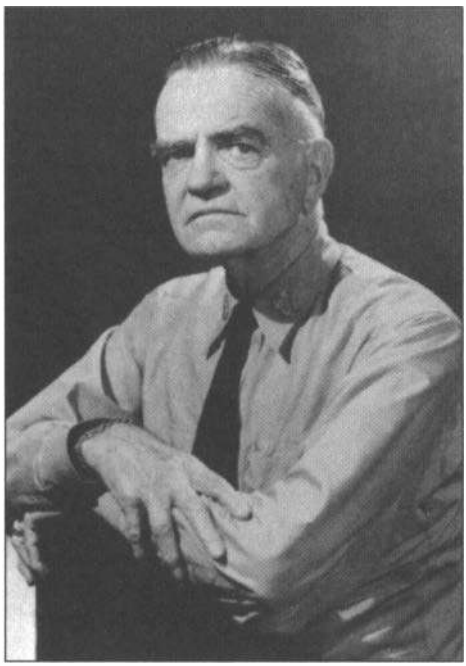

Amiralul William (Bull) Halsey a preluat comanda campaniei din Guadalcanal în octombrie 1942 şi a rămas la conducerea campaniei din Insulele Solomon până în martie 1944. El şi amiralul Spruance au alternat la conducerea principalului corp militar al flotei din Pacific, cunoscut sub numele de Flota a 3-a când se afla sub comanda lui Halsey şi de Flota a 5-a când era sub comanda lui Spruance. (US National Archives)

În Noua Guinee, Divizia a 7-a australiană a avansat pe Pista Kokoda spre coasta de nord, unde a făcut joncţiunea cu Divizia a 32-a americană. Extenuaţi, bolnavi şi lipsiţi de sprijin, americanii şi australienii a avut de înfruntat o apărare japoneză bine construită, în junglă şi în mlaştini. MacArthur a cerut, fără prea multe argumente, o victorie rapidă, spunându-i comandantului puşcaşilor marini americani, general-locotenentul Robert Eichelberger, „să cucerească Buna sau să îşi dea viaţa încercând". Între timp, japonezii au înregistrat 13 000 de morţi la Sanananda, pe 22 ianuarie 1943, şi au fost alungaţi de pe uscat. Australienii au pierdut peste 2 000 de oameni, iar americanii mai mult de 600. În jur de 20 000 de soldaţi americani şi australieni s-au îmbolnăvit de malarie.

Japonezii au suferit pierderi similare în Guadalcanal, dar, luând una dintre deciziile cruciale ale Războiului din Pacific, Comandamentul japonez a decis să se treacă la defensivă şi a ordonat evacuarea. Aceasta a avut loc în februarie. Pe timpul campaniei, japonezii au avut circa 24 000 de morţi, în timp ce americanii doar 1 600. Japonezii şi-au pierdut unii dintre cei mai buni piloţi, iar forţele aeronavale nu au mai putut recupera niciodată aceste pierderi.

Campaniile din Noua Guinee şi Guadalcanal au fost purtate în jungle tropicale dese şi mlaştini fetide. Aprovizionarea era dificilă, iar în Noua Guinee Aliaţii se bazau pe hamalii băştinaşi şi pe proviziile paraşutate. Bolile tropicale erau la fel de mortale precum gloanţele inamice.

Japonezii au lansat o ultimă ofensivă, asupra Wau, în Noua Guinee, dar aceasta a fost dejucată când o brigadă australiană a fost lansată în acea zonă. În încercarea de a construi apărarea, japonezii au format Armata a 18-a şi au planificat să întărească apărarea

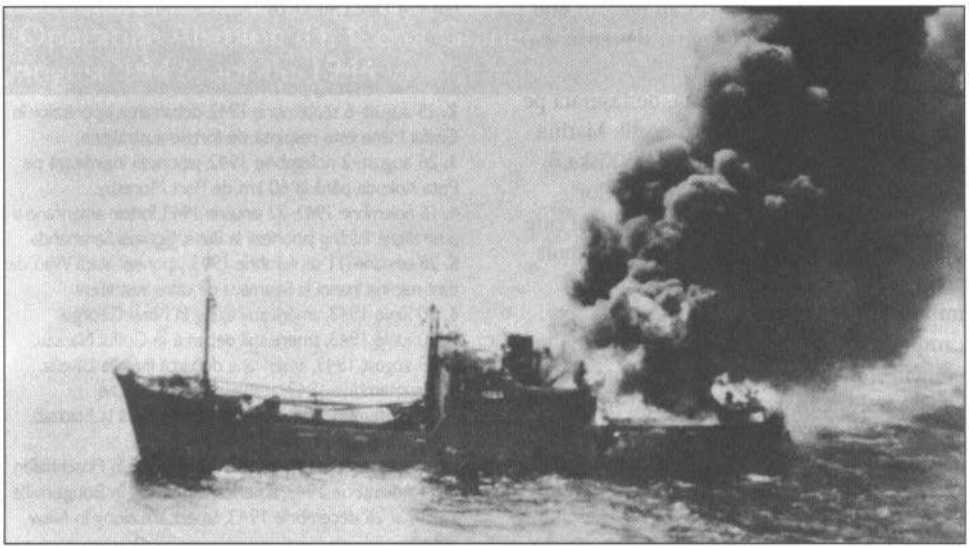

Vas japonez atacat de avioane americane și australiene în timpul luptelor din Marea Bismark, din 2-4 martie 1943. Japonezii au pierdut opt transportoare și patru distrugătoare; din cei 7 000 de soldați transportați, aproape jumătate au pierit. (Australian War Memorial)

din Noua Guinee. Informat de serviciile secrete și de avioanele de recunoaștere despre aceasta, comandantul forțelor aliate din zona Pacificului de sud-vest, foarte capabilul general-locotenent George Kenney, a ordonat interceptarea convoiului în Marea Bismark.

Spărgătorii de coduri Aliați au avut, de asemenea, informația că amiralul Yamamoto avea să viziteze Bougainville, în nordul Insulelor Solomon. Avioanele de vânătoare americane P-38 Lightning de pe aerodromul Henderson au fost direcționate spre această destinație, iar pe 13 aprilie 1943 i-au doborât avionul. A fost o lovitură în plus dată japonezilor, care se aflau oricum în defensivă în Pacificul de sud-vest. Yamamoto a fost succedat de amiralul Koga Mineichi în funcția de comandant suprem al Flotei unite.

Campania din Insulele Aleutine

În noaptea de 6 iunie 1942, japonezii au debarcat 1 200 de soldați pe insula Attu, la capătul vestic al Insulelor Aleutine — un lanț de insule aflat la 1 000 de mile marine de Alaska, în partea nordică a Oceanului Pacific. A doua zi, o unitate mică a cucerit Kiska, o altă insulă vestică. Insulele erau lipsite de apărare și slab populate. Operațiile japoneze vizau parțial ca insulele să nu fie folosite de americani ca baze de atac al nordului Japoniei și erau în principal o diversiune pentru operația din Midway. Ocupația japoneză reprezenta o amenințare slabă, doar că, fiind teritorii americane, recuperarea lor stârnea mare agitație.

Ca răspuns, Armata a 11-a aviație americană a inițiat o campanie de bombardamente, în timp ce navele de război încercau să îi împiedice pe japonezi să primească provizii. Erau operații dificile pentru că, de cele mai multe ori, insulele erau învăluite de ceață sau ploaie. În martie 1943, într-una dintre puținele acțiuni din largul mării ale flotei din Războiul din Pacific, crucișătoarele americane și japoneze s-au bombardat reciproc, americanii abia scăpând cu viață. Dar flota japoneză a făcut cale întoarsă, iar amiralul a fost demis.

Pe 11 mai 1943, Divizia a 7-a infanterie americană a debarcat la Attu, unde a înfruntat o opoziție feroce, care a culminat cu un atac la baionetă, sinucigaș, al

japonezilor, pe 29 mai. SUA au pierdut 600 de soldaţi; numai 28 de japonezi au fost capturaţi, dar 2 351 au fost ucişi.

Într-o operaţie îndrăzneaţă, desfăşurată pe 28-29 iulie 1943, sub protecţia ceţii, Marina japoneză a evacuat garnizoana din Kiska, numărând peste 5 000 de soldaţi. Celor 34 000 de soldaţi americani şi canadieni care debarcaseră acolo pe 15 august le-au trebuit câteva zile să descopere că nu mai aveau împotriva cui lupta. Pentru japonezi, campania a însemnat pierderi enorme de oameni şi materiale în situaţia în care se aflau sub o presiune în creştere în sudul şi sud-vestul Pacificului.

Înaintarea spre Rabaul

În ianuarie 1943, Roosevelt şi Churchill s-au întâlnit cu consilierii lor militari în Maroc, la Casablanca, pentru a stabili strategia pentru campaniile din anul următor. Deşi liderii au pus tot în plan secund Războiul Pacificului (după cele din Atlantic, URSS, Mediterană şi Marea Britanie), directiva din 2 iulie 1942, de a cuceri Rabaul, a rămas în vigoare. Din nou, sarcinile au fost împărţite. Soldaţii detaşaţi în Pacificului de Sud, conduşi de amiralul Halsey, aveau să înainteze din Guadalcanal spre Rabaul, cu obiectivul intermediar Bougainville, în nordul Insulelor Solomon. Între timp, trupele lui MacArthur aveau să preia Peninsula Huon din Noua Guinee şi partea vestică a New Britain. Planurile sunt cunoscute sub numele de Operaţia Cartwheel.

De partea cealaltă, se afla general-locotenentul Imamura Hitoshi, la comanda Armatei a 8-a, cu cartierul general la Rabaul. Armata a 17-a a general-locotenentului Hyakutake apăra Insulele Solomon şi New Britain cu trei divizii, în timp ce general-locotenentul Adachi Hatazo conducea Armata a 18-a, tot cu trei divizii, în Noua Guinee. Japonezii dispuneau de 80 000–90 000 de soldaţi, cărora aveau să li se alăture încă 60 000 în circa trei săptămâni. Japonezii aveau în jur de 320 de avioane combatante, alte 270 putând fi disponibile în următoarele 48 de ore.

HARTA DIN DREAPTA

Operaţiile pe uscat

1. 7 august 1942, americanii debarcă în Guadalcanal; japonezii se retrag pe 7 februarie 1943.
2. 25 august–6 septembrie 1942, debarcarea japonezilor î Golful Milne este respinsă de forţele australiene.
3. 26 august–2 noiembrie 1942, japonezii înaintează pe Pista Kokoda până la 60 km de Port Moresby.
4. 16 noiembrie 1942–22 ianuarie 1943, forţele americane şi australiene înfrâng japonezii la Buna, Gona şi Sanananda.
5. 28 ianuarie–11 septembrie 1943, japonezii atacă Wau, dar sunt respinşi înapoi la Salamaua de către australieni.
6. 30 iunie 1943, americanii ajung în New Georgia.
7. 30 iunie 1943, americanii debarcă în Golful Nassau.
8. 15 august 1943, americanii debarcă în Vella Lavella.
9. 4 septembrie 1943, australienii ajung la Lae.
10. 5 septembrie 1943, australienii debarcă la Nadzab, ulterior avansând până în Valea Markham.
11. 22 septembrie 1943, australienii ajung în Finschhafen.
12. 1 noiembrie 1943, americanii debarcă în Bougainville.
13. 15 şi 26 decembrie 1943, americanii ajung în New Britain.
14. 15 februarie 1944, neozeelandezii ajung în Insula Green.
15. 2 ianuarie 1944, americanii debarcă la Saidor.
16. 29 februarie 1944, americanii ajung în Los Negros.
17. 20 martie 1944, americanii debarcă la Emirau.
18. 22 aprilie 1944, americanii debarcă în Hollandia şi Aitape.
19. 24 aprilie 1944, australienii intră în Madang.

Bătăliile navale

A	Insula Savo, 9 august 1942
	Capul Esperance, 11 octombrie 1942
	Guadalcanal, 12-15 noiembrie 1942
	Tassafronga, 30 noiembrie 1942
B	Estul Insulelor Solomon, 24 august 1942
C	Insula Santa Cruz, 26 octombrie 1942
D	Marea Bismarck, 2-4 martie 1943
E	Golful Kula, 5-6 iulie 1943
F	Kolombangara, 12-13 iulie 1943
G	Golful Vella, 6-7 august 193
H	Vella Lavella, 6-7 octombrie 1943
I	Golful Împărăteasa Augusta, 2 noiembrie 1943

Operaţia Cartwheel a început pe 30 iunie 1943, când trupele lui Halsey au debarcat în New Georgia şi Rendova. Debarcarea din New Georgia a celor trei divizii conduse de general-maiorul Oswald Griswold s-a transformat într-o bătălie chinuitoare. Între timp, japonezii au primit întăriri de la Rabaul, escortate de nave de război care s-au intersectat cu cele ale SUA. Superiori în lupta pe timp de noapte, japonezii au scufundat sau avariat mai multe vase americane şi australiene. Dar, într-una dintre lupte, trei nave de transport japoneze

Operațiile Aliaților din Noua Guinee și Insulele Solomon, august 1942–aprilie 1944

au fost scufundate, pierzând probabil 1 500 de soldați. Până la mijlocul lunii septembrie, când japonezii s-au retras din New Georgia, au pierdut mai mult de 2 000 de soldați. Pierderile americane treceau de 1 000. Americanii au trecut apoi în Vella Lavella și, până în octombrie trupele americane și neozeelandeze au debarcat în mai multe insule din apropierea Insulei Bougainville.

Pe 1 noiembrie, Divizia a 3-a pușcași marini americană a debarcat în Golful Împărăteasa Augusta, pe coasta de vest a Bougainville, reușind să treacă de o mare de trupe japoneze din sudul insulei. A doua zi de dimineață, Grupul de intervenție al Marinei SUA a distrus un crucișător și un distrugător din Flota a 8-a japoneză. Sub conducerea viceamiralului Kurita Takeo, o puternică forță de intervenție japoneză a apărut la Rabaul, iar Halsey și-a asumat un mare risc și a trimis cele două portavioane care formau grupul său operativ în raza de acțiune a aviației nipone. Sprijinite de Armata a 5-a aviație a lui Kenney, avioanele Marinei americane au produs atâtea pagube japonezilor încât Kurita s-a retras la Truk. Atacurile aeriene aliate care au urmat i-au obligat pe japonezi să își retragă unitățile navale și aeriene din Rabaul. În martie 1944, trupele americane au rezistat unei contraofensive generale a japonezilor, lansată în Bougainville. În consecință, s-a instaurat un armistițiu virtual până în momentul în care australienii au preluat conducerea de la americani, către sfârșitul anului.

Luptele din Noua Guinee au fost marcate de mai puține înfruntări navale și mai multe operații pe uscat decât în Insulele Solomon. Între martie și august 1943, Divizia a 3-a australiană a străbătut dealurile și jungla din Wau spre Salamaua. Armata a 4-a japoneză aviație a adus în grabă noi avioane în Noua Guinee, dar Armata a 5-a aviație, comandată de Kenney, averizată și de interceptările spărgătorilor de coduri, a prins momentul în care avioanele japoneze se aflau la sol, la Wewak, și a provocat distrugeri devastatoare.

Pe 4 septembrie, Divizia a 9-a australiană a reușit o debarcare cu amfibii lângă Lae, iar în următoarele zile, Divizia a 7-a australiană a ajuns pe calea aerului la pista de aterizare de

Trupele de uscat ale lui MacArthur se aflau sub comanda generalului australian Sir Thomas Blamey (dreapta), dar majoritatea operațiilor americane au fost controlate de comandantul Armatei a 6-a, general-locotenentul Walter Krueger (stânga). Dur și foarte experimentat, Blamey a comandat trupele din Noua Guinee, formate mai ales din unități australiene. (Australian War Memorial)

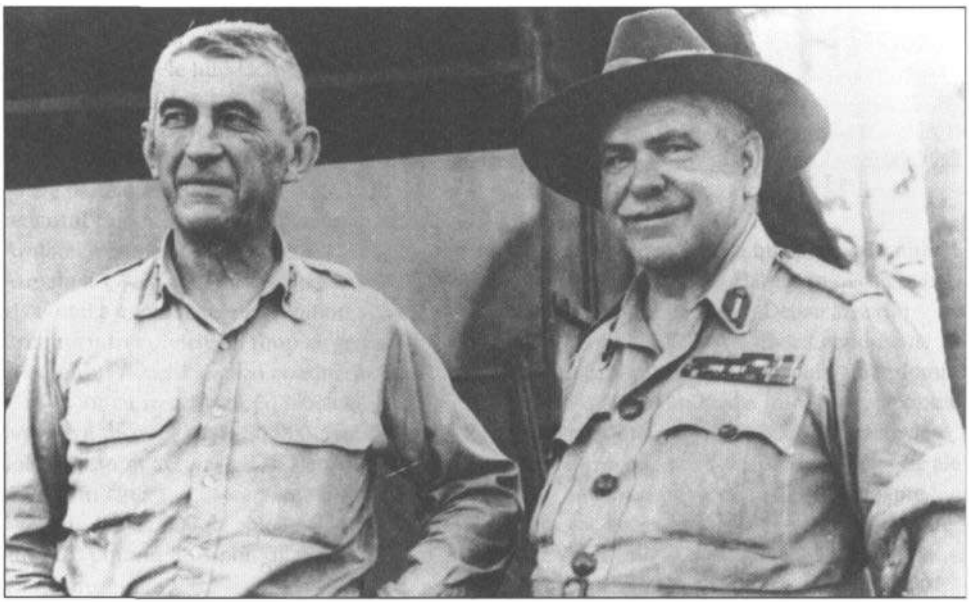

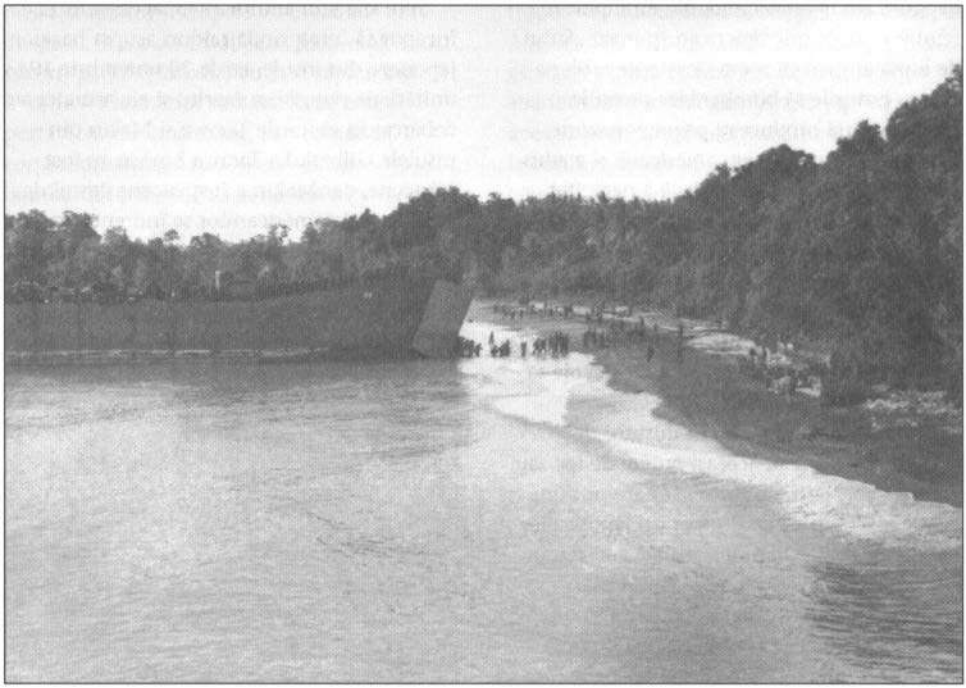

Soldați ai Diviziei a 9-a australiană debarcă la Finschhafen, în Peninsula Huon, pe 22 septembrie 1943. Japonezii au contraatacat în forță, iar australienii nu au reușit să cucerească principalul bastion japonez de la Sattelberg decât pe 25 noiembrie. (Australian War Memorial)

la Nadzab, securizată de trupele americane de paraşutişti. Salamaua a căzut pe 11 septembrie, iar Lae pe 15. După ce au aterizat la Finschhafen, australienii au continuat înaintarea pe coasta insulei Noua Guinee. Pe uscat, Divizia a 7-a a curăţat văile Markham şi Ramu, unde piste de avioane au fost construite pentru Armata a 5-a aviaţie, şi au continuat prin munţi către Madang. Ca şi în celelalte campanii, climatul, terenul şi vegetaţia au însemnat provocări suplimentare.

Trupele americare au început debarcarea pe coasta de sud a New Britain pe 15 decembrie. Pe 26 decembrie, Divizia 1 puşcaşi marini a debarcat la Cape Gloucester, unde au stabilit un perimetru, după lupte grele. Pe 2 ianuarie 1944, Divizia a 32-a americană a debarcat la Saidor, pe Insula Noua Guinee. Diviziile 20 şi 51 japoneze au scăpat, dar au fost clar înfrânte. Între martie 1943 şi aprilie 1944, australienii, conduşi de Blamey, au aruncat în luptă cinci divizii de infanterie, având pierderi de 1 200 de soldaţi. Pierderile japonezilor au fost de aproximativ 35 000 de morţi.

Finalizarea Operaţiei Cartwheel a demonstrat că americanii şi australienii învăţaseră mult despre războiul din junglă. În Malaysia, Birmania, Filipine şi Noua Guinee, japonezii îi prinseseră pe picior greşit. Cu echipament uşor şi obişnuiţi cu un trai simplu, infanteriştii japonezi traversau cu uşurinţă jungla, trecând pe lângă punctele staţionare ale Aliaţilor. În apărare, japonezii construiseră puncte defensive bine camuflate şi luptau cu dârzenie şi pricepere. Comandanţii lor erau probabil lipsiţi de imaginaţie în realizarea planurilor de luptă şi în aprecierea eficienţei puterii de foc concentrate. Cum americanii începuseră să domine pe mare, japonezii (pentru care o capitulare nu reprezenta o opţiune valabilă) nu aveau altă soluţie decât să lupte până la ultimul om.

Americanii au învăţat ce înseamnă luptele din junglă în acţiune şi, la început, au părut

depășiți. Au învățat rapid, dar au luptat în felul lor. Un istoric american spunea: „Stilul de luptă al yankeilor era să aștepte artileria și să lase tunurile să bombardeze pozițiile inamice până produceau pagube maxime. Asta a salvat multe vieți americane și a adus rezultate mai bune, chiar dacă a necesitat ceva mai mult timp". Americanii au adus în sprijinul acțiunilor pe uscat tot arsenalul necesar aerian și naval. Toate acestea au fost sprijinte și de un efort logistic enorm.

Deși multe unități australiene luptaseră deja în Orientul Mijlociu, au avut nevoie să se adapteze luptelor din junglă, specializându-se mai ales în misiuni de patrulare. Nu aveau aceeași putere de foc sau aceeași capacitate de aprovizionare precum americanii, totuși, erau superiori japonezilor în această privință. Americanii și autralienii beneficiau de sprijin medical mult mai eficient decât al niponilor, mai ales în lupta cu bolile tropicale precum malaria.

Campaniile din insulă în insulă

Amiralul King a susținut mereu utilizarea forței navale americane pentru a ataca Japonia în centrul Pacificului, dar MacArthur susținea că era nevoie de resurse pentru a-i permite să înainteze prin Noua Guinee până în Filipine. Dacă ambele propuneri ar fi fost sustenabile, atunci ar fi înclinat balanța războiului rapid, numai că acest lucru nu a fost posibil decât în ultimele luni ale anului 1943. Atunci Marina SUA a început să beneficieze de forța necesară pentru a realiza o campanie în centrul Pacificului. În momentul atacului de la Pearl Harbor, SUA avea doar trei portavioane în Pacific; spre finalul anului 1943, Nimitz avea 10 portavioane rapide, mari sau medii, șapte portavioane de escortă și o duzină de nave de luptă. Acestea erau elementele-cheie ale Flotei a 5-a condusă de viceamiralul Spruance.

Spre sfârșitul anului 1943, această forță a început să întreprindă raiduri asupra bazelor japoneze din insule, iar la 20 noiembrie 1943 unități ale pușcașilor marini și ale armatei au debarcat în atolurile Tarawa și Makin din insulele Gilbert. La Tarawa luptele au fost crâncene, dar Makin a fost cucerit destul de ușor. Atenția americanilor se îndrepta acum spre Insulele Marshall, asupra cărora grupuri de intervenție din Marina SUA executau raiduri la finalul lui decembrie 1943 și începutul lui ianuarie 1944. Pe 31 ianuarie,

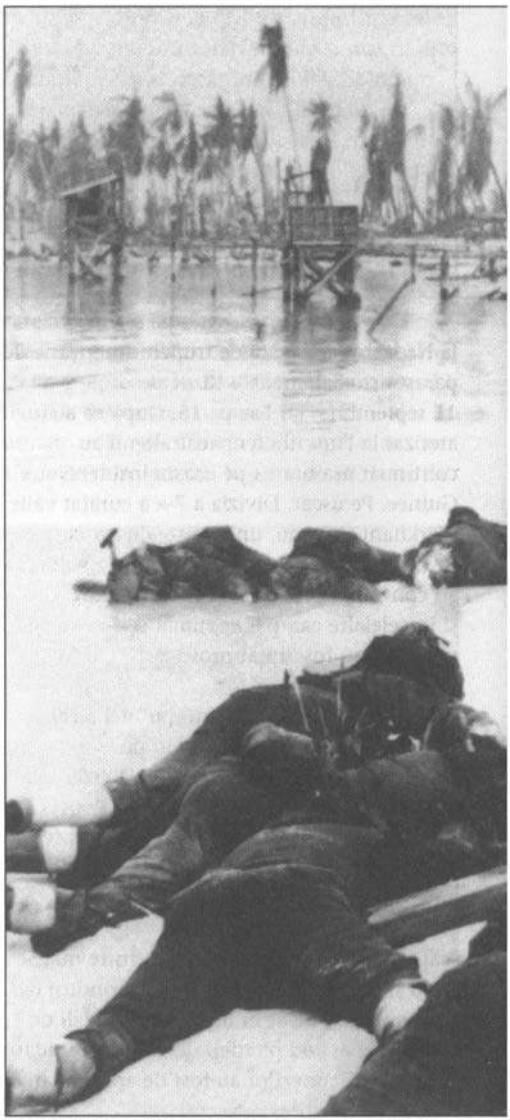

Pe 20 noiembrie 1942, Divizia a 2-a pușcași marini a debarcat în atolul Tarawa, foarte bine apărat, din Insulele Gilbert. Într-o luptă încrâncenată și foarte sângeroasă, pușcașii mari i au pierdut 1 000 de soldați, iar japonezii întreaga garnizoană, respectiv 5 000 de soldați. (AKG Berlin)

puşcaşii marini şi trupele de uscat au debarcat în Insula Kwajalein. Eniwetok a fost cucerit pe 17 februarie, cu şase săptămâni înainte de termenul stabilit. Între timp, portavioanele americane, sub comanda contraamiralului Marc Mitscher, au bombardat puternic baza navală niponă de la Truk.

Cum Marina americană înainta mai rapid decât era de aşteptat în zona centrală a Pacificului, MacArthur se temea să nu rămână în urmă, iar pe 29 februarie 1944, trupele lui au cucerit Los Negros, din Insulele Amiralităţii, într-un „raid" îndrăzneţ. Orice gând de a ataca Rabaul era de acum abandonat; enorma garnizoană japoneză avea să participe, în continuare, foarte puţin la conflict. În schimb, MacArthur a comandat o serie de debarcări pe coasta de nord a Insulei Noua Guinee, izolând astfel 40 000 de soldaţi japonezi în zona Wewak. Trupele lui au cucerit Aitape şi Hollandia pe 23 aprilie, Wakde pe 17 mai, Biak pe 27 mai, Noemfoor pe 2 iulie şi Sansapor pe 30 iulie.

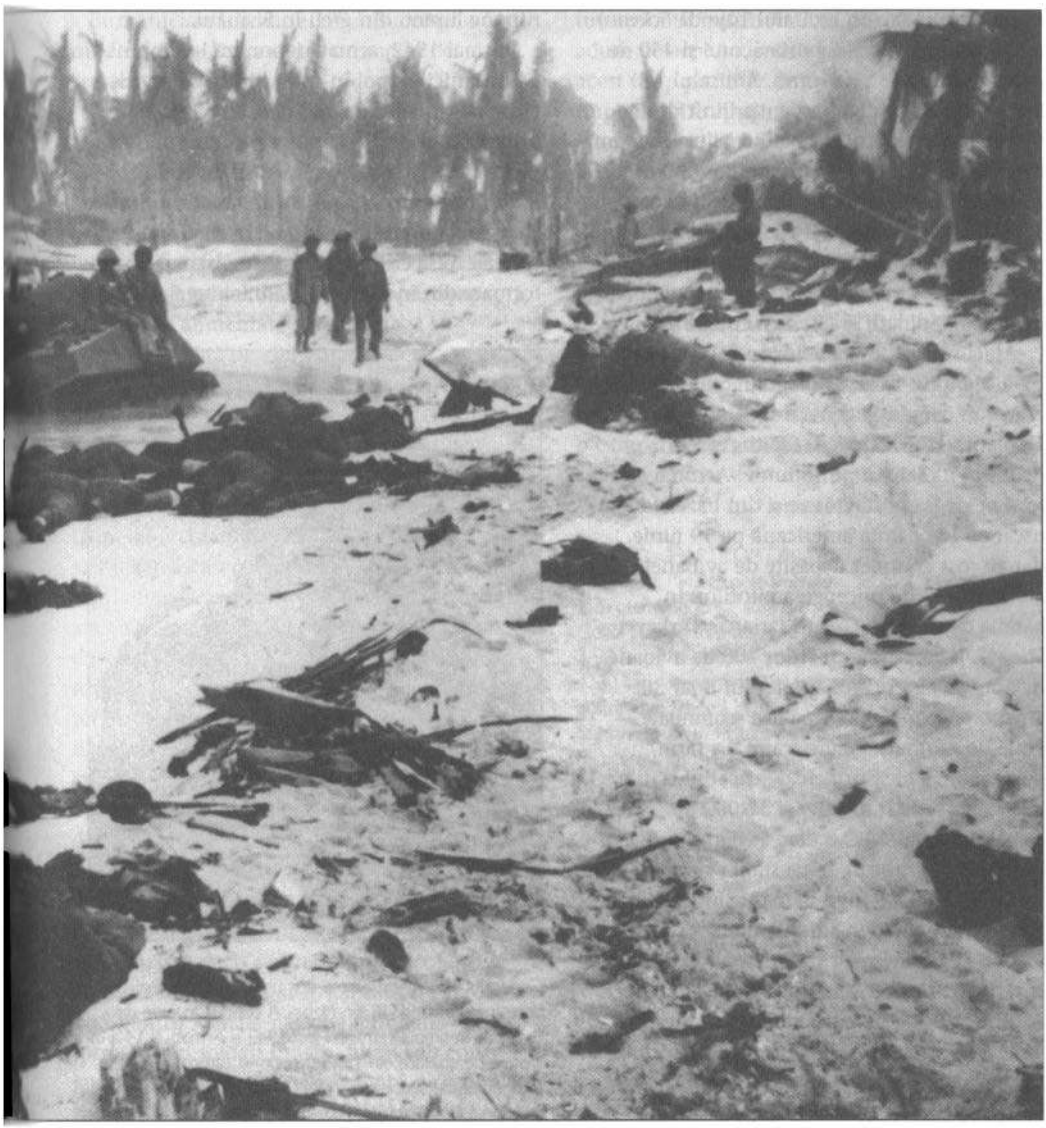

În trei luni a înaintat peste 1 400 km. Fără portavioane proprii şi cu sprijin redus de pe frontul central al Pacificului, trupele lui MacArthur au construit piste pentru avioane la fiecare debarcare, pentru a putea transforma locul cucerit în bază pentru următorul atac.

Pe măsură ce MacArthur înainta, Nimitz se concentra pe Insulele Mariane. Principalele erau Saipan, Guam şi Tinian, de pe ale căror aerodromuri se puteau organiza bombardamente asupra Japoniei. Înţelegând pericolul, comandantul suprem al Flotei unite nipone (acum amiralul Toyoda Soemu) a dat ordinul ca nouă portavioane şi 450 de avioane să atace americanii. Amiralul Spruance comanda invazia, sprijinit de Grupul de intervenţie 38 al lui Mitscher, care avea în dotare 15 portavioane şi 1 000 de avioane. Trupele invadatoare aveau circa 130 000 de soldaţi (doar cu 22 500 mai puţini decât în Operaţia Overlord din Normandia, din 6 iunie — cu nouă zile mai devreme). Soldaţii erau aduşi cu 535 de nave.

Atacurile portavioanelor au început pe 11 iunie, prin trupele Corpului 5 amfibii, aflat sub comanda general-locotenentului Hooland (Howlin' Mad) Smith, care a debarcat în Saipan pe 15 iunie. Aeronavele nipone de pe portavioane şi din bazele de pe uscat au lovit flota americană pe 19 iunie, dar au fost complet depăşite de avioanele americane şi de priceperea piloţilor. În bătălia denumită „Great Marianas Turkey Shoot", japonezii au pierdut 400 de avioane, în timp ce americanii au pierdut doar 30. Trei portavioane nipone au fost scufundate — două de submarine americane. La ţărm, puşcaşii marini şi trupele de uscat purtau o luptă crâncenă împotriva a 32 000 de apărători. Japonezii executau atacuri sinucigaşe, iar civilii se aruncau de pe stânci spre a-şi găsi sfârşitul. La 9 iulie, Saipan a fost securizat. Numărul de pierderi suferite de japonezi a fost de 30 000. Guam şi Tinian au fost şi ele cucerite de puşcaşii marini şi trupele de uscat. Zdrobirea flotei de portavioane japoneze şi preluarea Marianelor — teritoriul deţinut de Japonia, sub mandat, după Primul Război Mondial — au fost o lovitură crâncenă dată Înaltului Comandament nipon. Pe 18 iulie, Tojo a demisionat din funcţiile de prim-ministru şi ministru de război. A fost înlocuit în funcţia de premier de general-locotenentul Koiso Kuniaki.

Birmania

Deşi atenţia armatelor americană şi australiană, respectiv japoneză, a fost atrasă mai ales de Pacificul de centru şi de sud-vest în perioada 1943-1944, unităţile militare nipone luptau din greu în Birmania.

În mai 1942, armata japoneză i-a împins pe britanici înapoi în India şi câteva divizii chineze dincolo de graniţa nordică. Armata britanică din India a început un chinuitor proces de instruire şi mărire a efectivelor. Majoritatea unităţilor veneau chiar din India şi aveau conducători britanici, dar trupele care au recucerit, în final, Birmania erau formate din indieni, birmani, chinezi, trupe

Generalul Sir William Slim a fost unul dintre cei mai destoinici comandanţi din război. A condus trupele din Birmania în timpul retragerii din 1942 şi Armata a 14-a în luptele de apărare din 1944, precum şi campania încununată de success din 1944-1945 din Birmania. (National Army Museum)

de culoare din coloniile britanice din estul şi vestul Africii, englezi şi americani. La fel ca în sud-vestul Pacificului, jungla a fost locul de luptă, iar musonii au făcut deplasarea trupelor foarte dificilă.

Primele ofensive au început în zona de coastă Arakan, între octombrie 1942 şi mai 1943, însă japonezii au respins diviziile britanice prin înfrângeri şi mai demoralizatoare. Singurul succes pare să fi fost obţinut de o brigadă de trupe speciale — Chindit —, conduse de excentricul general de brigadă Orde Wingate, ajunşi în zona central-nordică a Birmaniei în februarie 1943. Succesul a fost modest, dar a reprezentat un motiv de creştere a moralului.

În octombrie 1943, Comandamentul aliat al Asiei de Sud-Est avea cartierul general în Ceylon, sub conducerea amiralului Lord Louis Mountbatten. Sarcina lui era să exercite o mai mare presiune asupra japonezilor, făcându-i astfel să transfere aici forţele din teatrul de luptă al Pacificului, să păstreze ruta aeriană de alimentare spre China şi să deschidă o rută de alimentare terestră prin nordul Birmaniei. Generalul Sir William Slim, comandant al Armatei a 14-a, trebuia să întreprindă trei ofensive în Birmania; Corpul 15 (general-locotenent Philip Christison) avea să înainteze spre Arakan; Corpul 4 (general-locotenent Geoffrey Scoones) urma să pregătească un atac din Imphal în centrul Birmaniei; Comandamentul zonei de nord avea să se avânte în nordul Birmaniei şi să deschidă o rută spre China. Aceasta din urmă forţă, comandată de arţăgosul general-locotenent american Joseph Stilwell, includea şi două divizii chineze şi o brigadă de americani cunoscuţi ca Prădătorii lui Merill (Merrill's Marauders); înaintarea lor ar fi fost sprijinită de trupele Chindit, care, la momentul respectiv, aveau deja câteva brigăzi.

Comandantul armatei nipone din zona Birmaniei, general-locotenentul Kawabe Masakazu, a decis să preîntâmpine ofensiva atacând India. Dacă ar fi stabilit un cap de pod pentru Armata naţională indiană — formată din soldaţi indieni aflaţi sub control japonez —, ar fi putut chiar grăbi o revoltă a indienilor împotriva guvernării britanice.

Prima ofensivă japoneză a început ca o diversiune la Arakan, în februarie 1944, unde şi britanicii demaraseră atacul. În lupte grele duse în jurul „zonei administrative", două divizii indiene au ţinut piept atacului şi le-a oprit înaintarea.

Principala ofensivă japoneză a început în martie 1944, când Armata a 15-a, condusă de general-locotenentul Mutaguchi Renya, având în componenţă mai mult de trei divizii, a trecut în India, îndreptându-se spre Imphal şi Kohima. Corpul 4 de armată britanic a fost încercuit în aceste locaţii. Dar cum japonezii fuseseră înfrânţi în Arakan, Slim a putut aduce de acolo o divizie pe calea aerului. În acest timp poziţiile de apărare din jurul Imphalului erau alimentate printr-un efort enorm de avioane de transport americane şi britanice. Corpul 33, condus de general-locotenentul Montague Stopford, a fost trimis din India pentru a elibera Kohima. Fără prea multe provizii şi lipsiţi de armament greu, japonezii au suferit pierderi mari în tentativa de a pătrunde în India. Pe 31 mai, au început retragerea din Kohima, iar pe 18 iulie, Kawabe şi Mutaguchi au căzut de acord că nu mai erau posibile operaţii ofensive. A fost o campanie dezastruoasă: din 85 000 de soldaţi, au fost scoşi din luptă 53 000, dintre care 30 000 au fost omorâţi. Drumul era liber

LEGENDA HĂRŢILOR DIN PAGINILE 50–51

1. 7 august 1942, trupele americane debarcă la Guadalcanal.
2. Septembrie 1942, australienii îi învinge pe japonezi în Golful Milne şi înaintează pe Pista Kokoda.
3. 30 i ie 1943, trupele americane debarcă în New Georgia.
4. 30 iunie–decembrie 1943, trupele americane şi australiene debarcă în Noua Guinee şi New Britain.
5. Mai–august 1943, trupele americane şi canadiene recuceresc Insulele Aleutine.
6. 20 noiembrie 1943, forţele americane invadează Insulele Tarawa şi Makin.
7. 31 ianuarie–17 februarie 1944, trupele americane debarcă în Insulele Kwajalein şi Eniwetok.
8. 15 martie–22 iunie 1944, invazia japoneză din nord-estul Indiei este combătută.
9. 22 aprilie–30 iulie 1944, trupele americane înaintează de-a lungul coastei Insulei Noua Guinee, din Hollandia către Sansapor.
10. Aprilie 1944, japonezii demarează ofensiva Ichigo în China.
11. 15 iunie 1944, trupele americane debarcă în Saipan.
12. 21 iulie 1944, trupele americane debarcă în Guam.
13. 15 septembrie, trupele americane debarcă în insulele Palau şi Morotai.

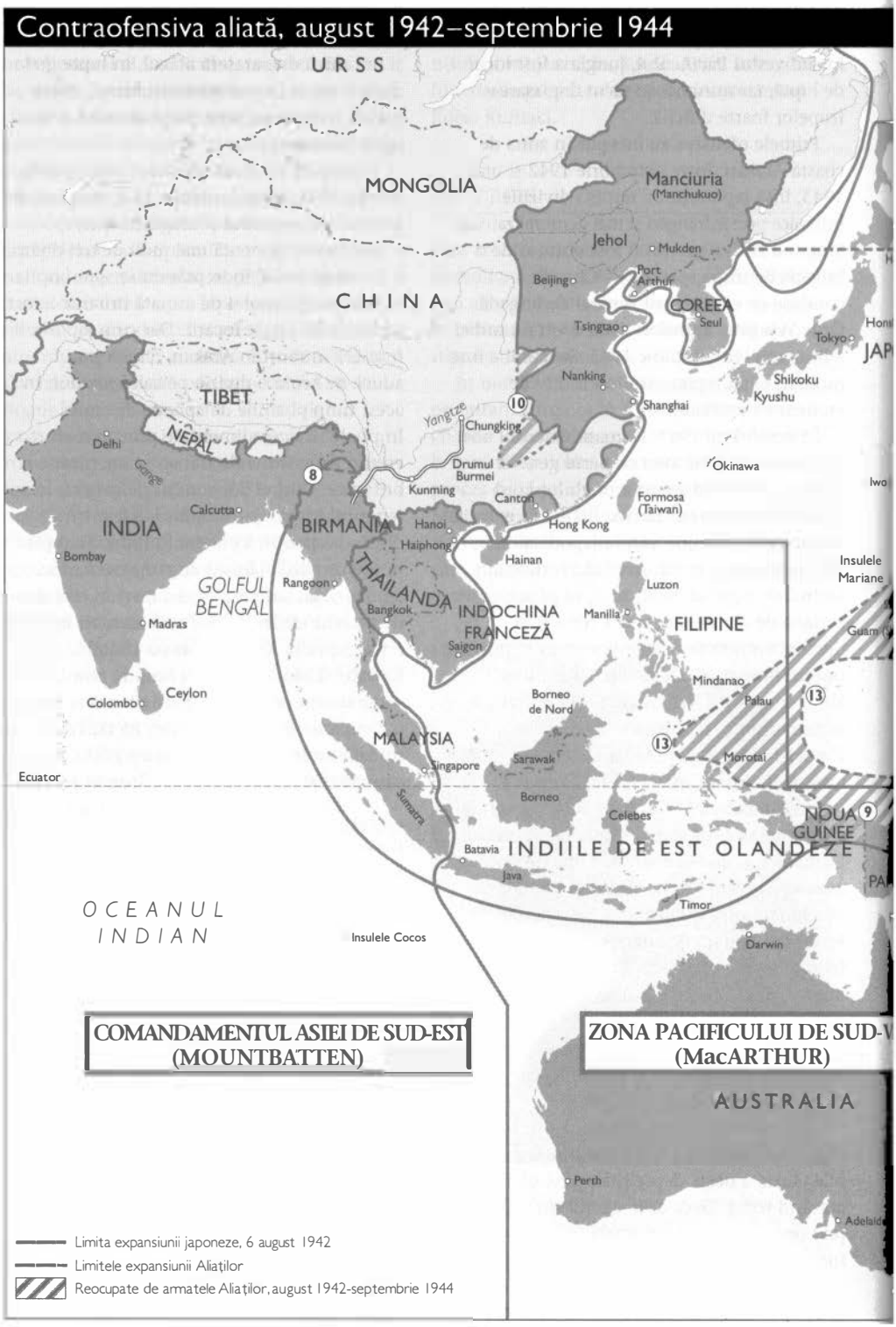
Contraofensiva aliată, august 1942–septembrie 1944
URSS
MONGOLIA
Manciuria
(Manchukuo)
Jehol
Mukden
Port Arthur
Beijing
CHINA
COREEA
Seul
Tsingtao
Tokyo
JAP
Nanking
Shikoku
Kyushu
TIBET
Shanghai
Yangtze
Chungking
10
NEPAL
Delhi
Ganges
Drumul Burmei
Kunming
8
Okinawa
Iwo
Canton
Formosa
(Taiwan)
Calcutta
INDIA
BIRMANIA
Hanoi
Hong Kong
Haiphong
Bombay
Hainan
Insulele Mariane
GOLFUL BENGAL
Rangoon
THAILANDA
Luzon
Bangkok
INDOCHINA FRANCEZĂ
Manilla
FILIPINE
Guam
Madras
Saigon
Mindanao
Palau
13
Borneo de Nord
Colombo
Ceylon
MALAYSIA
13
Morotai
Singapore
Sarawak
Ecuator
Sumatra
Borneo
Celebes
NOUA GUINEE
9
Batavia
INDIILE DE EST OLANDEZE
Java
Timor
OCEANUL INDIAN
Insulele Cocos
Darwin
COMANDAMENTUL ASIEI DE SUD-EST (MOUNTBATTEN)
ZONA PACIFICULUI DE SUD-V (MacARTHUR)
AUSTRALIA
Perth
Adelaide
Limita expansiunii japoneze, 6 august 1942
Limitele expansiunii Aliaților
Reocupate de armatele Aliaților, august 1942-septembrie 1944

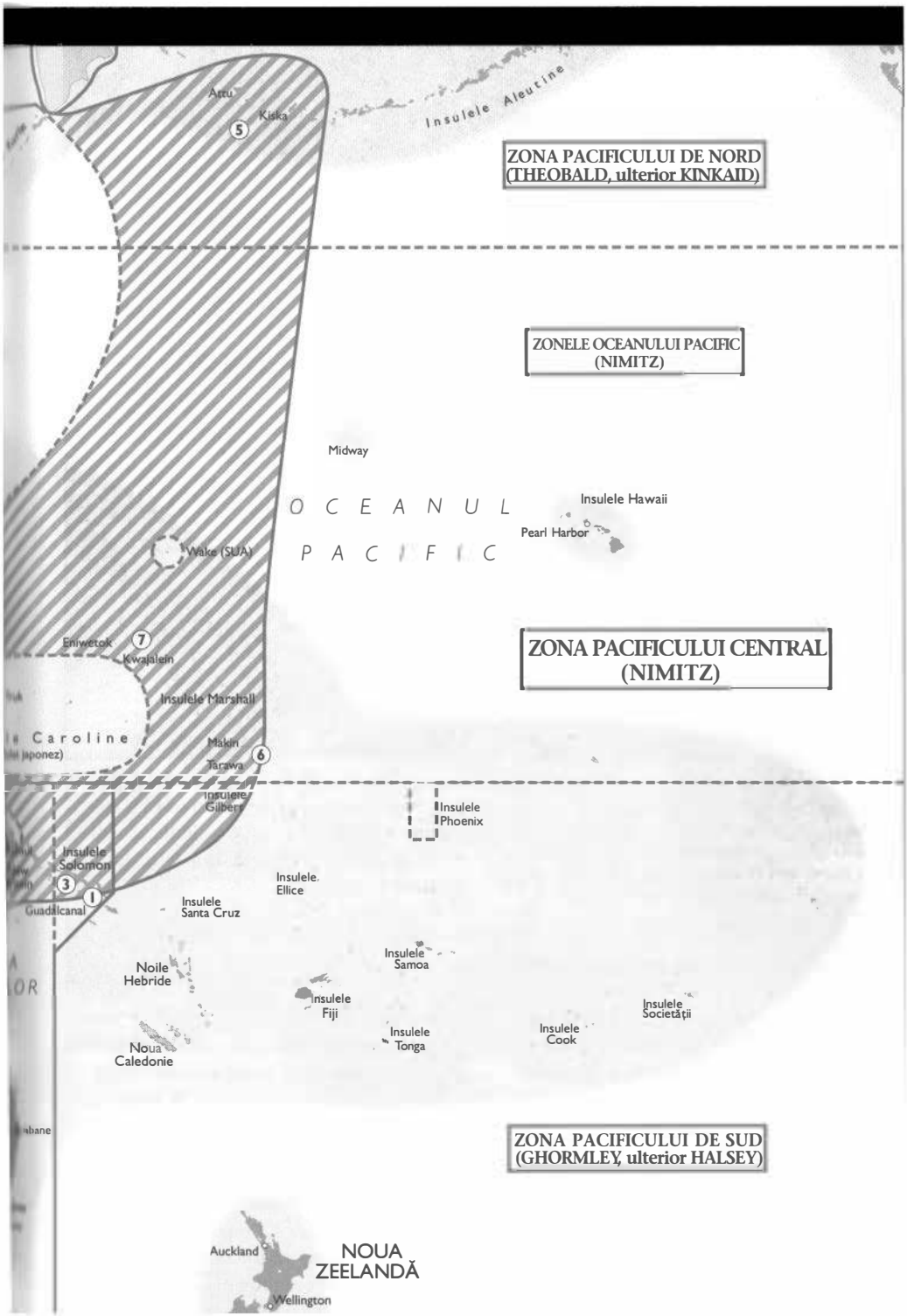
Attu
Kiska
5
Insulele Aleutine
ZONA PACIFICULUI DE NORD
(THEOBALD, ulterior KINKAID)
ZONELE OCEANULUI PACIFIC
(NIMITZ)
Midway
OCEANUL
PACIFIC
Insulele Hawaii
Pearl Harbor
Wake (SUA)
Eniwetok
7
Kwajalein
ZONA PACIFICULUI CENTRAL
(NIMITZ)
Insulele Marshall
Caroline
Makin
Tarawa
6
Insulele Gilbert
Insulele Phoenix
Insulele Solomon
3
1
Guadalcanal
Insulele Santa Cruz
Insulele Ellice
Insulele Samoa
Noile Hebride
Insulele Fiji
Insulele Societății
Insulele Cook
Insulele Tonga
Noua Caledonie
ZONA PACIFICULUI DE SUD
(GHORMLEY, ulterior HALSEY)
Auckland
NOUA ZEELANDĂ
Wellington

Soldați britanici din Corpul 33 de armată în transportoare, înaintând spre drumul Imphal-Kohima, în iunie 1944. Aceștia au eliberat garnizoana asediată la Kohima și au deschis drumul spre Imphal. Corpul 4 a întâmpinat o defensivă puternică în lupta de la Imphal. (MARS)

pentru ca Slim să avanseze în Birmania, chiar dacă ploile musonice făceau înaintarea dificilă.

Comandamentul zonei de nord avansase și el, între timp, spre sud, iar trupele Chindit se infiltraseră de-a lungul liniilor de comunicații japoneze. În ciuda problemelor de colaborare ale Aliaților, pe 17 mai, americanii au cucerit aerodromul din Myitkyina, de unde puteau trimite ajutoare în China. Japonezii dețineau controlul orașului până pe 3 august. Câteva divizii chineze au trecut din provincia Yunnan în Birmania, dar aceste atacuri au reușit să elibereze calea spre China abia către finalul anului. De-a lungul acestor operații, circa 17 000 de genişti au construit o șosea și o conductă de petrol de la Ledo, India, spre Myitkyina. Șoseaua avea să fie gata abia în ianuarie 1945.

China

Războiul din China nu s-a purtat doar între japonezi și Aliați. Aceștia din urmă îl acceptaseră pe liderul naționalist Ciang Kai-shek drept comandant suprem al teatrului de război din China, dar Partidul Comunist Chinez, condus de Mao Zedong, a controlat o bună parte din nord-vestul Chinei și a condus cu succes operații de gherilă pe scară largă împotriva japonezilor. Despoți războinici semiindependenți, cu armatele lor, conduceau în câteva provincii; în mod normal, erau sub coordonarea guvernului

naţionalist de la Chungking, dar, uneori, colaborau cu japonezii în operaţii împotriva comuniştilor. În 1938, Japonia stabilise un guvern-marionetă în China, la Nanking, sub conducerea lui Wang Ching-wei. Armata lui Wang avea circa 900 000 de soldaţi şi purta lupte împotriva comuniştilor, dar şi a despoţilor războinici.

Între 1941 şi 1942 japonezii au desfăşurat în China de nord şi centrală acţiuni nemiloase de pedepsire a comuniştilor, dar, din 1943, au fost tot mai afectaţi de misiunile de gherilă ale acestora. Atunci au trecut la o politică de conciliere, sperând că până la urmă guvernul-marionetă al lui Wang avea să preia controlul sau că avea să ajungă la o înţelegere cu naţionaliştii.

Ciang Kai-shek şi-a dat seama că Aliaţii urmau să câştige războiul şi a intenţionat să-şi păstreze trupele pentru un viitor război împotriva comuniştilor. Trebuia însă să lase impresia că luptă împotriva japonezilor pentru a putea menţine aprovizionarea cu armament şi echipament pe care i-o asigurau americanii. Stilwell credea că, primind echipament şi instrucţie potrivite, trupele chineze urmau să fie eficiente. Influenţat de general-maiorul Claire Chennault, care comanda grupul american de voluntari numit „Tigrii zburători" (Flying Tigers), Ciang şi-a pus speranţele în aviaţie.

Acţiunile americane din nordul Birmaniei au fost dominate de dorinţa de a deschide un drum spre China. Aceasta le-ar fi permis să consolideze armatele naţionaliste ca o forţă viabilă, dar şi să folosească China ca bază pentru acţiuni aeriene împotriva navelor nipone din Marea Chinei de Sud sau chiar a Japoniei însăşi. Până când se putea deschide un drum pe uscat, naţionaliştii şi mica forţă

Generalissimul chinez Ciang Kai-shek, alături de soţie şi de general-locotenentul „Vinegar Joe" Stilwell, şeful său de stat-major, la Maymo, Birmania, în aprilie 1942. Stilwell nu-l aprecia prea mult pe Ciang, pe care îl şi numea „Arahida" Stilwell a mai comandat şi trupele americane din Birmania. (US National Archives)

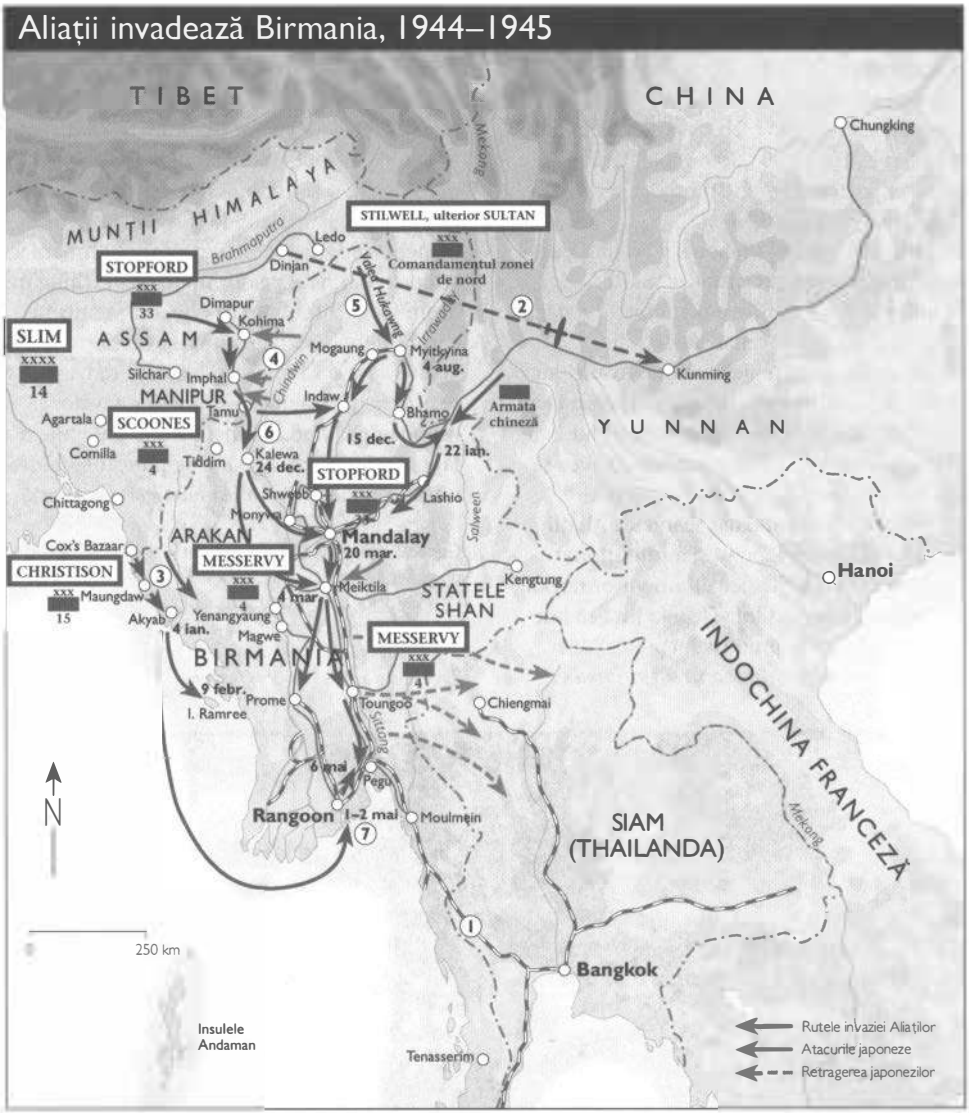

aeriană a lui Chennault (maximum 200 de avioane) trebuiau aprovizionate pe calea aerului. Avioanele americane de transport zburau de pe aerodromurile improvizate de la Assam, în nord-estul Indiei, și trebuiau să parcurgă 800 km peste munții cu o altitudine de 4 000 m, până la Kunming, în sudul Chinei. Zborul pe deasupra „cocoașei", la altitudini mari, pe vreme musonică, plină de turbulențe, era foarte periculos; între iulie 1942 și sfârșitul războiului, 600 de avioane și 1 000 de piloți sau membri ai echipajelor au fost pierduți în timp ce transportau 650 000 t de provizii.

În aprilie 1944, japonezii au început o amplă ofensivă — ofensiva Ichig, la care au participat 620 000 de soldați — pentru a cuceri aerodromurile aliate din sudul Chinei. Armatele despoților războinici și ale naționaliștilor nu se puteau opune japonezilor, care, în decembrie, amenințau Kunming și Chungking. În această etapă, noul bombardier

HARTA DIN STÂNGA
1. Calea ferată Birmania-Thailanda, construită prin muncă silnică între iulie 1942 şi octombrie 1943 pentru aprovizionarea trupelor japoneze din India.
2. „Cocoaşa" — ruta pe care zburau avioanele americane pentru a duce provizii în China.
3. Februarie–martie 1944, Corpul 15 de armată britanic înaintează în Arakan; contraatacul japonezilor degenerează în bătălia pentru „zona administrativă" Britanicii reiau ostilităţile în decembrie 1944.
4. 15 martie 1944, japonezii invadează nord-estul Indiei. Kohima este eliberată pe 18 aprilie, iar Imphal pe 22 iunie.
5. Martie 1944, Comandamentul zonei de nord înaintează din Ledo şi securizează aeroportul Myitkyina până pe 17 mai.
6. Decembrie 1944, Armata a 14-a invadează Birmania.
7. 1 mai 1945, trupele de paraşutişti aterizează la Rangoon şi a doua zi are loc o invazie de pe mare.

B-29 Superfortress, care a executat raidurile deasupra sudului Japoniei fără prea mare succes, a fost retras în India. Japonezii au amânat ofensiva, iar în ianuarie 1945, chinezii au organizat o contraofensivă care i-a forţat pe niponi să se retragă în Marea Chinei de Sud. În 1944, japonezii au fost obligaţi să transfere trupe în Pacific şi, în 1945, în Manciuria, pentru a face faţă ameninţării tot mai puternice din partea URSS. „Vinegar Joe" Stilwell, agasat de minciunile lui Ciang Kai-shek, dar şi de corupţia din armata naţionalistă, a fost înlocuit de mai diplomatul general-locotenent Albert Wedemeyer. Războiul din China a făcut 1,3 milioane de victime printre militarii chinezi, fără să se pună la socoteală milioanele de civili care au murit de foame, dar a oprit un milion de soldaţi niponi. Dar acesta a fost doar un eveniment secundar al unui război care a fost câştigat şi pierdut în Pacific.

Campania submarinelor

Campania submarinelor americane împotriva navelor comerciale japoneze a jucat un rol decisiv în sugrumarea economiei interne a Japoniei şi în eliminarea posibilităţilor de realimentare cu echipament şi materiale. Japonia se baza, în mare parte, pe flota ei comercială — a treia în lume, după Marea Britanie şi SUA. Navele ei comerciale transportau petrol, cauciuc, staniu, orez şi alte materii prime din sud-estul Asiei, dar şi soldaţi, alimente şi echipament pentru soldaţii niponi desfăşuraţi în sutele de insule, din Sumatra în Solomon şi Pacificul central. În decembrie 1941, SUA au trecut la o tactică de folosire a submarinelor pe scară largă. În jur de 50 de submarine, iniţial cu baza în Hawaii şi Fremantle (Australia), au atacat vasele comerciale japoneze, ceea ce a avut un efect imediat şi consistent.

În primii doi ani, acţiunile submarinelor au fost îngreunate de unele defecţiuni la torpile. Cu toate acestea, în 1943, viceamiralul Charles Lockwood a condus o campanie de succes împotriva navelor comerciale nipone şi a sprijinit flota americană de suprafaţă, prin scufundarea câtorva portavioane. Americanii au spart cifrul folosit de convoaiele comerciale, aşa că, de obicei, submarinele le aşteptau.

Submarinele americane erau utilizate cu mare folos. În schimb, submarinele japoneze lucrau, de regulă, în tandem cu flota de suprafaţă, fără să aibă vreo acţiune de amploare împotriva transporturilor comerciale aliate. Au condus câteva raiduri pe coasta de vest a SUA, de-a lungul coastelor australiene sau chiar până în Madagascar, dar fără a produce mari pagube Aliaţilor. Cum poziţiile de luptă avansate ale japonezilor deveneau tot mai dificil de aprovizionat, japonezii foloseau submarinele pentru a transporta oameni şi provizii — o irosire inutilă a unei importante arme de luptă.

La începutul anului 1944, japonezii aveau o capacitate a flotei comerciale de 4,1 milioane t, fără a include petrolierele; la sfârşitul anului, aceasta ajunsese la 2 milioane t. În septembrie 1944, 700 000 t din cantitatea totală de mărfuri era reprezentată de petrol; patru luni mai târziu, aceasta a fost redusă la 200 0000 t, iar în 1945, se poate spune că Japonia nu a importat deloc petrol. Până la finalul anului 1944, războiul submarinelor aproape se încheiase. Navele japoneze au fost alungate din oceane, iar acum patrulau coasta Chinei şi apele din jurul Japoniei.

Pe durata războiului, submarinele americane au scufundat aproape 1 300 de nave comerciale japoneze, o navă de război, opt portavioane şi 11 crucişătoare. Americanii au pierdut 52 de submarine, dintr-un total de 288. În

aceeaşi perioadă, japonezii au pierdut 128 din cele 200 de submarine, chiar dacă multe dintre acestea nu au fost angajate în lupte.

Importanţa submarinelor americane este uneori trecută cu vederea, dar, după război, fostul premier nipon, generalul Tojo, a recunoscut cele trei motive ale victoriei americanilor, şi anume posibilitatea acestora de a menţine pe mare grupuri operative navale puternice luni de-a rândul, ofensiva în salturi, care a putut trece de garnizoanele japoneze, şi distrugerea flotei japoneze de transport de către submarinele americane.

Planificarea campaniilor finale

La mjlocul lunii octombrie 1944, Sfera de Coprosperitate a Marii Asii Orientale era încă în mare parte intactă. După aproape trei ani de război, Aliaţii făcuseră relativ puţine progrese, chiar dacă Japonia fusese înfrântă în bătălii importante. În nordul Birmaniei, Aliaţii nu deschiseseră încă un drum spre China. Mai la sud, Indiile Orientale Olandeze, Filipine, Malaysia şi Indochina erau, în mare parte, în mânile japonezilor. În Pacific, Insulele Mariane fuseseră repede adaptate astfel încât să poată permite aterizarea şi decolarea bombardierelor B-29 Superfortress pentru atacurile asupra Japoniei. Dar bombardierele americane nu mai ajunseseră la Tokyo din aprilie 1942.

Deşi o mare parte din imperiul japonez era încă intact, semnele erau de rău augur. Flota era decimată şi pierduse multe nave, avioane şi piloţi. În sud, japonezii păreau lipsiţi de forţa necesară pentru a-l opri pe MacArthur să înainteze. În Birmania, erau în retragere. Flota comercială suferea pierderi devastatoare din cauza submarinelor americane. Conducerea armatei ştia că şansele de victorie erau tot mai mici, dar asta nu însemna că se discuta despre capitulare. Încă aveau speranţa că vor reuşi cumva să reziste atacatorilor şi, probabil, să poată negocia o pace. Numai că Aliaţii nici nu concepeau un asemenea posibil rezultat.

Destinul ultimului an al Războiului din Pacific a fost decis la conferinţele de la Quebec şi Washington, la mijlocul lunii septembrie şi începutul lui octombrie 1944. Churchill, Roosevelt şi şefii lor de stat-major au decis, la Quebec, că avea să fie lansată o ofensivă în Birmania a Comandamentului Asiei de Sud-Est, condus de Mountbatten; trupele sale urmau să invadeze Malaysia şi să cucerească Singapore. Americanii au acceptat oferta britanicilor de a-i sprijini cu o flotă importantă. Totuşi, americanii erau cei care aveau să conducă restul ofensivei, inclusiv campania de bombardamente strategice asupra Japoniei, precum şi debacarea de la Mindanao, în sudul Filipinelor. În final, americanii urmau să invadeze Japonia, iar după finalul războiului din Europa, Uniunea Sovietică ar fi avut posibilitatea să invadeze Manciuria pentru a izola numeroasa armată niponă de acolo.

În toiul conferinţei, au apărut noutăţi din Pacific. Între 7 şi 14 septembrie, portavioanele lui Halsey au lovit puternic la Yap, Palau, Mindanao şi centrul Filipinelor. I-a raportat încântat lui Nimitz că opoziţia întâlnită în Filipine a fost redusă; credea că Yap, Talaud şi Sarangani puteau fi omise, iar trupele programate pentru acele insule să fie imediat folosite pentru atacarea Insulei Leyte din centrul Filipinelor. Pe 15 septembrie, Marele Stat-Major american a aprobat debarcarea trupelor lui MacArthur în Leyte, începând cu 20 octombrie. Debarcarea din Mindanao a fost abandonată.

În cele din urmă, pe 3 octombrie, la Washington, a fost rezolvată şi o altă problemă care mocnea de şase luni: invadarea Insulei Luzon sau a Insulei Formosa (actualmente Taiwan) de către SUA. S-a decis ca trupele lui MacArthur să invadeze Luzon pe 20 decembrie 1944. Trupele lui Nimitz urmau să cucerească Iwo Jima la sfârşitul lui ianuarie 1945, iar de la 1 martie, să se deplaseze în Okinawa.

Eliberarea Filipinelor

Trupele de intervenţie din Leyte erau compuse din Flota a 7-a a SUA, sub comanda vice-amiralului Thomas Kinkaid, şi din patru divizii de infanterie ale Armatei a 6-a a SUA, comandate de veteranul general Walter Krueger. Flota a 3-a, condusă de amiralul Halsey, din care

Grupul de intervenţie 38.3 din Flota a 3-a a lui Halsey, se întoarce la baza din Palau, după un atac aerian asupra aerodromurilor japoneze din Filipine, în septembrie 1944. Cele două portavioane, urmate de trei nave rapide de război şi patru crucişătoare, demonstrează forţa în creştere a Flotei SUA din Pacific. (US National Archives)

făceau parte 16 portavioane, le asigurau suportul necesar. În total, erau 700 de vase şi circa 160 000 de militari. Soldaţii au debarcat în Leyte pe 20 octombrie 1944 şi, la început, au primit o replică modestă.

Între timp, Marina japoneză, condusă tactic de viceamiralul Ozawa Jizaburo, a avut o confruntare cu flota americană. Ozawa l-a ademenit pe Halsey în nord, departe de zona de debacare, dar a trimis şi două unităţi de intervenţie rapidă în Golful Leyte. Următoarea luptă, începută pe 24 octombrie, a fost cea mai mare şi una dintre cele mai importante bătălii navale din istorie. Rezultatul bătăliei fiind nedecis, viceamiralul Kurita, care conducea unul dintre detaşamentele de şoc, a ordonat retragerea. Până pe 26 octombrie, japonezii pierduseră patru portavioane, nouă crucişătoare şi 10 distrugătoare. Marina japoneză nu şi-a mai revenit niciodată după această înfrângere. Înainte de debarcare, Marina SUA a distrus peste 500 de avioane japoneze cu aterizare pe uscat sau pe portavion.

Înfrânţi pe mare, dar conştienţi de pericolul în care se aflau dacă americanii ar fi putut stabili un cap de pod în Filipine, liderii militari japonezi au decis o contraofensivă disperată. Erau ajutaţi şi de eşecul americanilor de a-şi menţine superioritatea aeriană; multe portavioane americane au fost retrase pentru a fi trimise în alte misiuni, iar aerodromurile cucerite în Leyte erau în stare jalnică, astfel că doar unele avioane le puteau folosi. Japonezii erau, aşadar, oarecum liberi să trimită convoaie de întăriri spre Leyte. Înaintind cu grijă dinspre plajă, Armata a 6-a americană a întâlnit rezistenţa îndârjită a unor soldaţi japonezi bine pregătiţi şi foarte determinaţi. Într-un atac îndrăzneţ, dar haotic, trupele de paraşutişti japonezi au fost

Luptele din Filipine, 20 octombrie 1944–iulie 1945

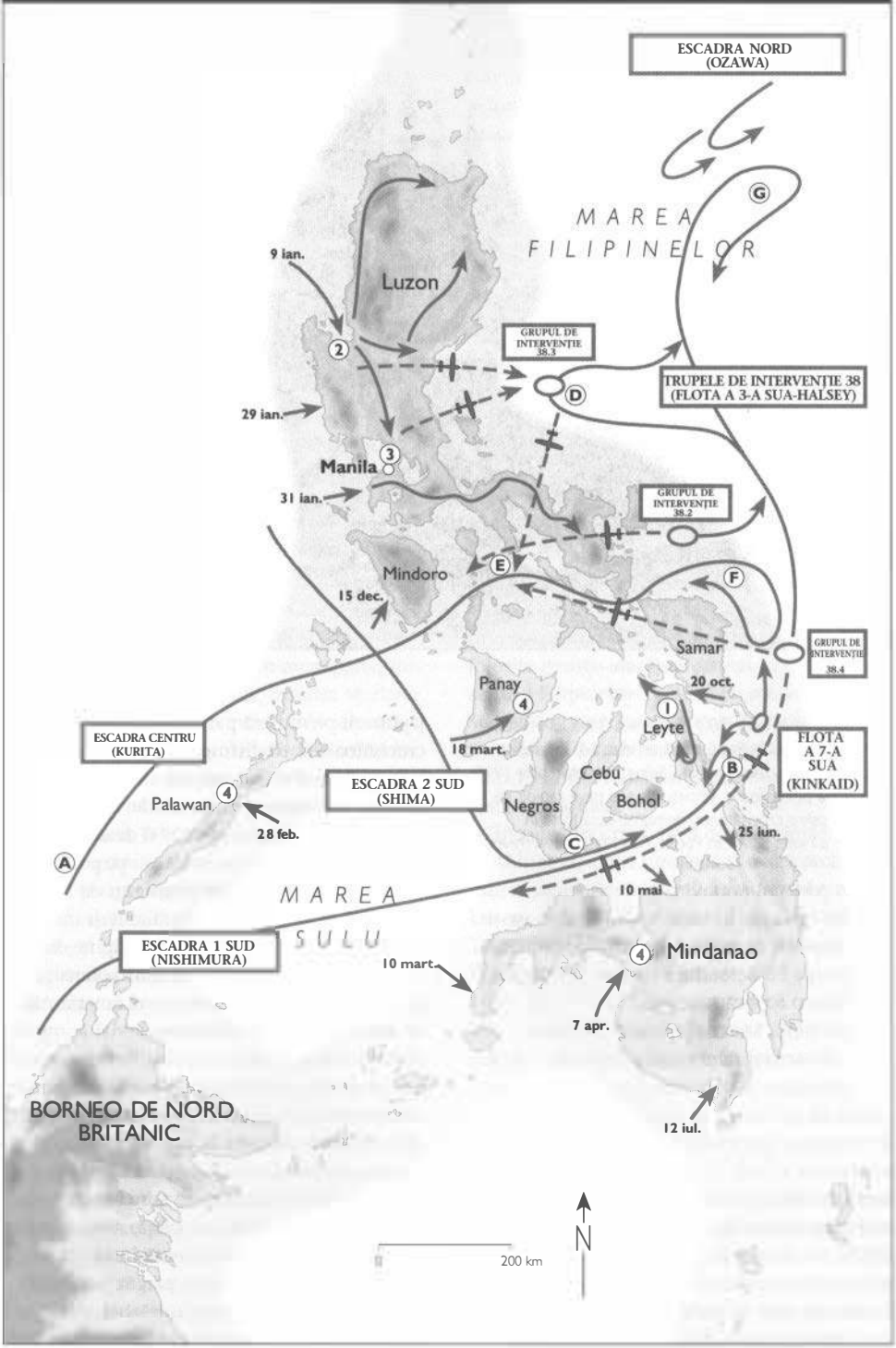

HARTA DIN STÂNGA
Debarcări și operații terestre
1. 20 octombrie 1944, Armata a 6-a americană (Krueger), cu cele patru divizii ale sale, debarcă la Leyte. Alte trei divi sunt detașate înainte ca insula să fie securizată, în decembrie.
2. 9 ianuarie 1945, Armata a 6-a americană, cu patru divizii, debarcă în Golful Lingayen. Alte șase divi ii debarcă în timpul bătăliei din Luzon. Principalul conflict încetează în iunie, deși rămâneau cuiburi de japonezi
3. 4 februarie–3 martie 1945, bătălia pentru Manila
4. 4 februarie–iulie 1945, Armata a 8-a americană (Eichelberger), cu cinci divizii, conduce operațiile în sudul Filipinelor. Au loc peste 50 de debarcări, dintre care 14 au fost operații de anvergură.

Bătălia din Golful Leyte
A. 23 octombrie 1944, submarinele americane scufundă două crucișătoare japoneze și avariază unul.
B. 24 octombrie 1944, Escadra 1 Sud japoneză (Nishimura) intră în Strâmtoarea Surigao și este atacată de Flota a 7-a americană (Kinkaid). Numai un singur vas japonez rezistă atacului.
C. 24 octombrie 1944, Escadra 2 Sud japoneză (Shima) se retrage fără să mai ajungă în Strâmtoarea Surigao.
D. 24 octombrie 1944, portavionul USS *Princeton* este scufundat de avioanele japoneze pornite de pe uscat.
E. 24 octombrie 1944, avioanele americane scufundă o navă de război japoneză și avariază un crucișător.
F. 25 octombrie 1944, Escadra Centru japoneză (Kurita) se retrage prin Strâmtoarea San Bernadino după ce pierde două crucișătoare. Americanii au pierdut două portavioane de escortă, două distrugătoare și escorta unui distrugător.
G. 25 octombrie 1944, Flota a 3-a (Halsey) întâlnește Escadra Nord (Ozawa) înainte de a se retrage pentru a se adresa amenințărilor sudice.

SUS Generalul Douglas MacArthur, comandantul suprem al zonei Pacificului de sud-vest, mergând spre țărmul Insulei Leyte, Filipine, în octombrie 1944. Oricâte merite politice și strategice ar avea pentru eliberarea Filipinelor, MacArthur a transformat-o într-o cruciadă personală, promițând, după ce a ajuns în Australia, în martie 1942: „Mă voi întoarce" Era un as al relațiilor publice, folosindu-se de modul său extravagant de comunicare pentru a genera sprijinul necesar planurilor strategice proprii. (US National Archives)

lansate deasupra aerodromurilor americane, dar au fost neutralizate într-o înfruntare care a durat patru zile. În cele din urmă, americanii au adus șapte divizii pentru a putea câștiga definitiv lupta, pe 25 decembrie. Japonia a pierdut aproximativ 56 000 de soldați.

Armata a 6-a a numărat aproape 3 000 de morți și 10 000 de răniți, înainte de a fi înlocuită de Armata a 8-a a general-locotenentului Robert Eichelberger.

Pe 9 ianuarie 1945, Armata a 6-a a debarcat în Golful Lingayen, în cea mai mare din Insulele Filipine, Luzon. Atacați de avioanele kamikaze (sinucigașe) japoneze, americanii au avut 25 de nave scufundate sau avariate, dar au reușit să debarce 175 000 de soldați. Campania împotriva armatei japoneze de 260 000 de militari, conduși de generalul Yamashita, a fost a doua operație ca mărime din timpul războiului, după cea din nord-vestul Europei din 1944-1945.

Armata a 6-a a deplasat în teren zece divizii, iar campania a implicat tancuri, amfibii, paraşutişti şi lupte de gherilă. În lupta de două săptămâni pentru oraşul Manila, ajuns de-acum o ruină, au pierit peste 100 000 de soldaţi filipinezi, 16 000 de japonezi şi 1 000 de americani. La finalul lui iunie, campania din Luzon a luat sfârşit. 8 000 dintre soldaţii Armatei a 6-a au pierit şi 30 000 au fost răniţi. Japonezii au pierdut 190 000 de soldaţi.

Ulterior, Armata a 6-a a început pregătirile pentru invazia Japoniei. În tot acest timp, Armata a 8-a a întreprins o serie de operaţii cu amfibii în sudul Filipinelor, în încercarea de a elimina grupurile de japonezi. Aceste manevre au ajutat la eliberarea unor zone extinse, dar nu au contribuit direct la înfrângerea Japoniei.

Campaniile australienilor

Aceleaşi critici pot fi aduse şi armatei australiene în luptele de la sfârşitul războiului. Din octombrie 1944, Armata 1 australiană a început înlocuirea diviziilor americane din Bougainville, New Britain şi nordul Insulei Noua Guinee. În New Britain, australienii au adoptat o tehnică de menţinere pe loc a inamicului şi, la finalul războiului, garnizoana japoneză de la Rabaul însuma în jur de 70 000 de soldaţi şi personal militar al marinei.

Comandantul australian, generalul Blamey, a declarat că era de datoria Australiei să-şi elibereze teritoriile. Astfel, Corpul 2 de armată australian a început o campanie în Bougainville care, la finalul războiului, încă era în desfăşurare. În Noua Guinee, Divizia a 6-a a cucerit Wewak, împingându-i pe japonezi spre munţi.

MacArthur era lipsit de entuziasm în privinţa desfăşurării acestor operaţii, în schimb a ordonat cu multă înflăcărare Corpului 1 armată australian, condus de general-locotenentul Sir Leslie Morshead, să înceapă operaţiile în Borneo. Prima dintre acestea a început pe 1 mai 1945 prin cucerirea oraşului Tarakan. Apoi, pe 10 iunie, Divizia a 9-a australiană a debarcat pe Insula Labuan şi în Brunei. Blamey era acum mult mai precaut şi s-a opus debarcării Diviziei a 7-a la Balikpapan. MacArthur a avertizat guvernul australian că o anulare a operaţiilor ar fi destabilizat planurile strategice ale Aliaţilor; guvernul a aprobat debarcarea. De fapt, MacArthur a încercat să demonstreze guvernului olandez că încerca să-i recupereze o parte din teritoriu. Debarcarea din 1 iulie a fost ultima operaţie amfibie a războiului. În campaniile de la finalul anului 1944 şi din 1945, peste 1 500 de soldaţi australieni au fost ucişi, dar aceasta nu i-a determinat pe japonezi să se predea nici măcar cu un minut mai devreme.

Birmania: sfârşitul

În decembrie 1944, Armata a 14-a britanico-indiană, condusă de faimosul şi pragmaticul general Slim, a traversat râul Chindwin şi, până în ianuarie 1945, a ajuns la râul Irrawaddy din centrul Birmaniei. Soldaţii britanici, chinezi şi americani, aflaţi în nordul Birmaniei, au avansat spre sud şi, pe 22 ianuarie, Drumul Burmei, care făcea legătura între India şi China, a fost deschis.

Cu ajutorul a peste şase divizii, care însumau 260 000 de soldaţi, Slim şi-a continuat ofensiva, înaintând spre sud, către Rangoon. Patru divizii japoneze, care însumau 20 000 de soldaţi extenuaţi şi prost echipaţi, au încercat să-i ţină piept. Soldaţii britanici şi indieni au ajuns pe uscat venind de pe mare şi pe calea aerului şi au cucerit Rangoon pe 3 mai. Armata japoneză din Birmania fusese nimicită. Confruntaţi cu o posibilă invadare a Indiei, britanicii nu au avut altă alternativă decât să lupte. A fost un război crunt, care s-a întins pe trei ani; 190 000 de japonezi au murit. Birmania a fost eliberată, mândria britanicilor a fost restaurată, iar trupele japoneze înfrânte. Strategic vorbind, campania din Birmania, din 1945, a avut doar un efect marginal asupra rezultatului războiului.

Britanicii aveau acum şansa de a invada Malaysia. Organizată de Comandamentul Asiei de Sud-Est al lui Mountbatten, debarcarea (Operaţia Zipper) a avut loc în septembrie 1945, după capitularea Japoniei.

O patrulă britanică înaintează prin râul Sittang în stadiul final al campaniei din Birmania. După cucerirea Rangoonului, soldații britanici au luptat contra celor 110 000 de soldați japonezi și, în lipsă de provizii, au fost ineficienți. (The Art Archive/Imperial War Museum)

Iwo Jima și Okinawa

Iwo Jima era un loc strategic: cât timp a fost ocupată de japonezi, bombardierele B-29, venite din Mariane, trebuiau să schimbe traiectoria în drumul spre Japonia, cu prețul creșterii cantității de combustibil și scăderii celei de bombe. Odată capturată, avioanele de luptă cu rază lungă de acțiune staționate aici, puteau însoți avioanele B-29 în raiduri. În plus, Iwo Jima era și un loc perfect pentru aterizările de urgență ale bombardierelor și, fiind un teritoriu japonez prin tradiție, ar fi fost și o lovitură psihologică grea dată japonezilor.

Dacă la Luzon s-a dat cea mai mare bătălie din Pacific, la Iwo Jima a avut loc cea mai sângeroasă. Deși avea numai 8 km lungime, insula a fost transformată într-o fortăreață formidabilă, cu buncăre subterane, tuneluri și artilerie grea bine camuflată. Toți civilii fuseseră evacuați în Japonia. Comandantul japonez, general-locotenentul Kuribayashi Tadamichi, era hotărât să nu rișteviața soldaților în atacuri sinucigașe, dar, pe de altă parte, dorea să apere fiecare centimetru din insulă. Așteptându-se la o luptă pe viață și pe moarte, și-a condus oamenii cu îndemânare. Pe 19 februarie 1945, două divizii americane de pușcași marini, conduse de general-maiorul Harry Schmidt, au debarcat, la adăpostul barajului de foc a șapte nave de război. În curând, pușcașii și-au dat seama că nu era niciun loc în care s-ar fi putut ascunde de rafalele neîntrerupte ale artileriei și mitralierelor japoneze. Fiecare fortificație a niponilor trebuia atacată separat, cele mai eficiente metode fiind artileria, tancurile și aruncătoarele de flăcări.

Fotografia în care câțiva pușcași marini ridică un steag american pe Muntele Suribachi, la începutul campaniei, a devenit una dintre cele mai cunoscute fotografii de război. Peste 100 000 de pușcași marini și personal naval au fost debarcați, înainte ca insula să fie securizată la sfârșitul lui martie. Dintre comandanții celor 24 de batalioane care au ajuns pe țărm la prima debarcare, 19 au fost uciși sau răniți. Pușcașii marini au avut 6 821 de morți și aproape 20 000 de răniți. Cei 21 000 de apărători japonezi au murit aproape până la ultimul.

General-locotenentul Holland Smith, din cadrul corpului pușcașilor marini, comandantul operațiilor terestre, a declarat: „Este cea mai cruntă luptă din câte au existat în ultimii 168 de ani".

Pentru atacul din Okinawa, din 1 aprilie, americanii au dislocat o forță navală uriașă, formată din 1 300 de nave, printre care

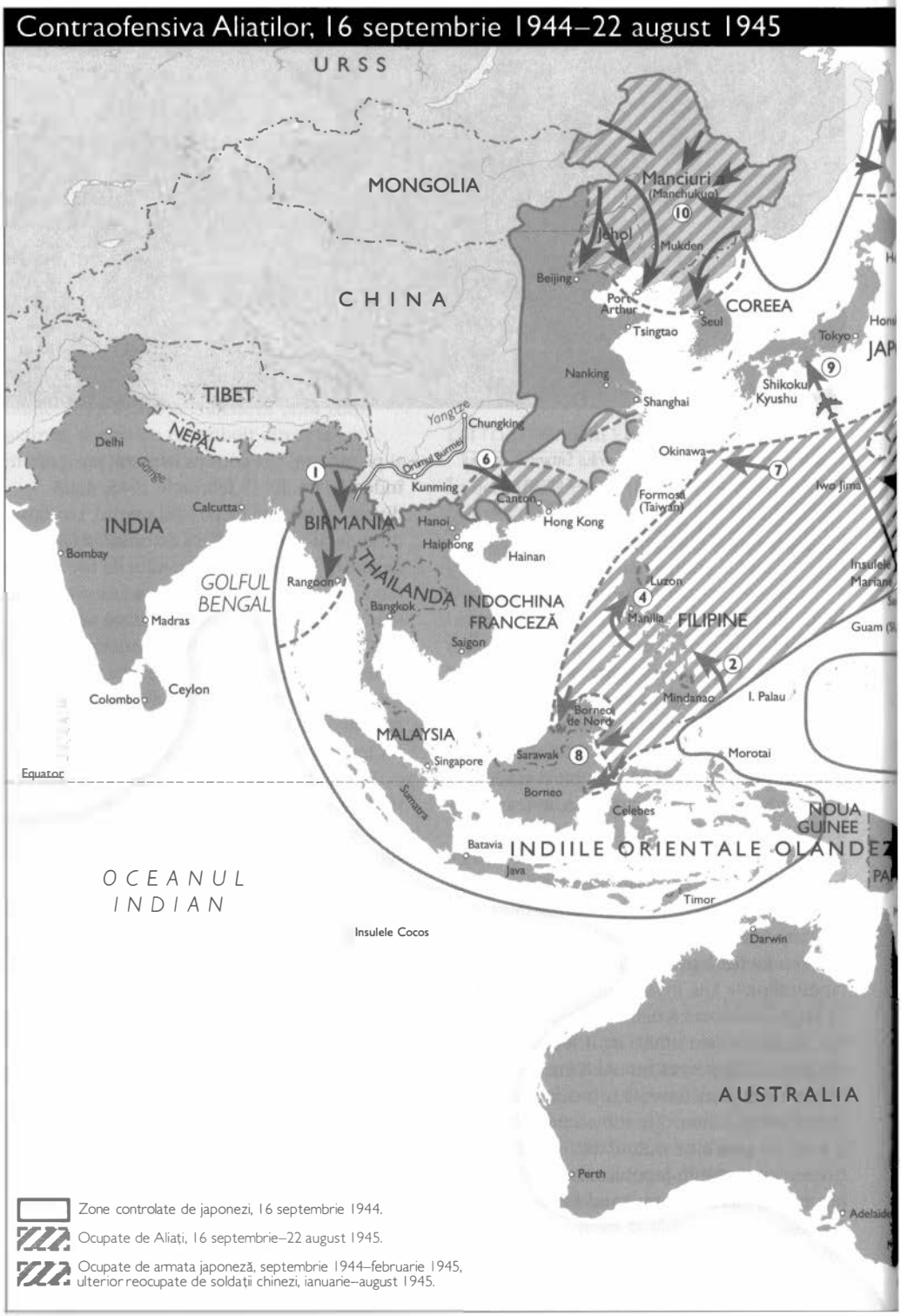
Contraofensiva Aliaților, 16 septembrie 1944–22 august 1945
URSS
MONGOLIA
CHINA
TIBET
NEPAL
INDIA
BIRMANIA
THAILANDA
INDOCHINA FRANCEZĂ
COREEA
FILIPINE
MALAYSIA
INDIILE ORIENTALE OLANDEZE
NOUA GUINEE
AUSTRALIA
OCEANUL INDIAN
GOLFUL BENGAL
Insulele Cocos
Manciuri (Manchukuo)
Jehol
Mukden
Beijing
Port Arthur
Tsingtao
Seul
Tokyo
Nanking
Shanghai
Shikoku
Kyushu
Okinawa
Iwo Jima
Formosa (Taiwan)
Yangtze
Chungking
Ledo Road
Burma Road
Kunming
Canton
Hong Kong
Hainan
Hanoi
Haiphong
Delhi
Ganges
Calcutta
Bombay
Rangoon
Bangkok
Saigon
Madras
Colombo
Ceylon
Luzon
Manila
Mindanao
I. Palau
Morotai
Borneo de Nord
Sarawak
Singapore
Borneo
Celebes
Sumatra
Batavia
Java
Timor
Darwin
Perth
Adelaide
Equator
1
2
4
6
7
8
9
10
Zone controlate de japonezi, 16 septembrie 1944.
Ocupate de Aliați, 16 septembrie–22 august 1945.
Ocupate de armata japoneză, septembrie 1944–februarie 1945, ulterior reocupate de soldații chinezi, ianuarie–august 1945.

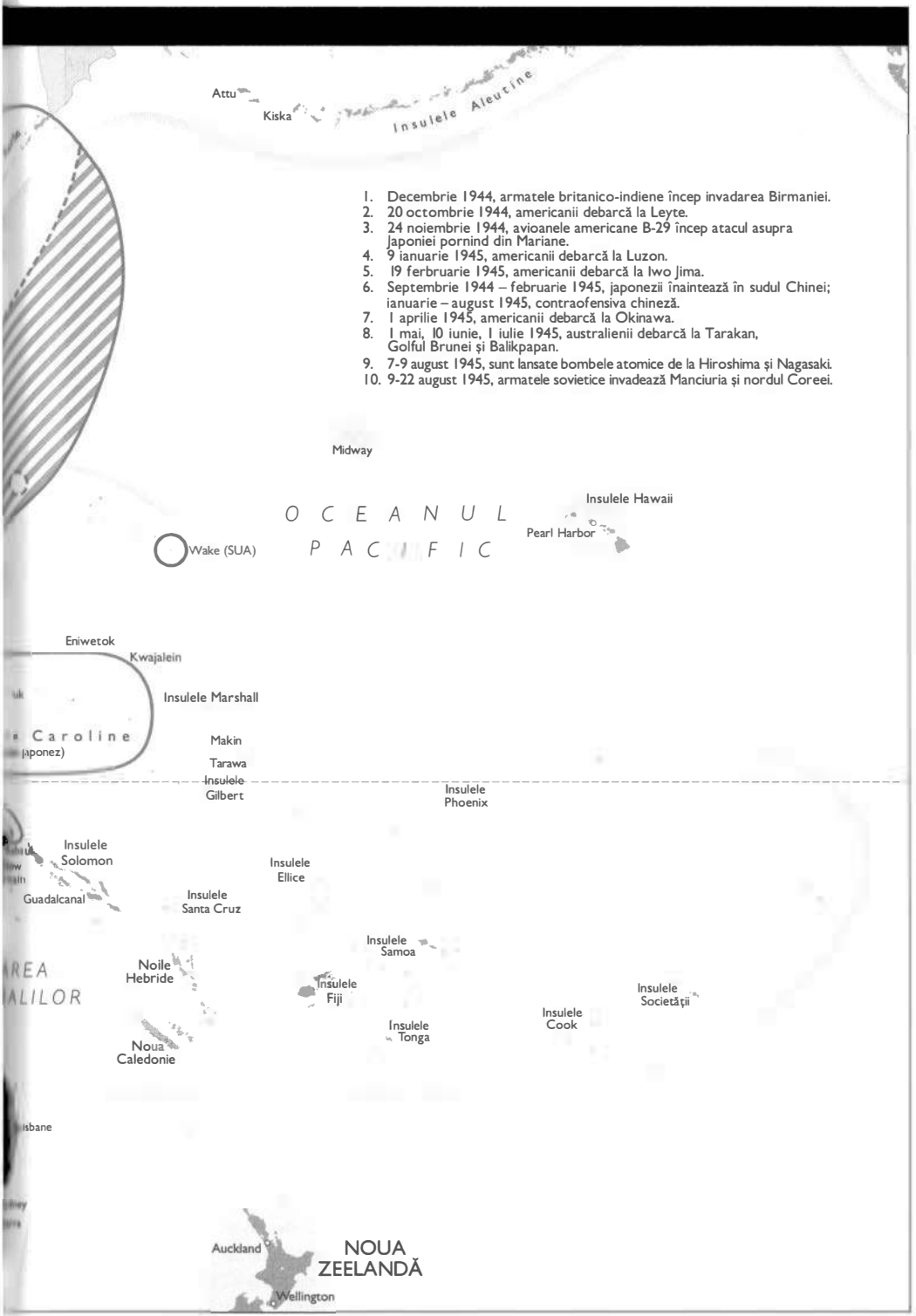
Attu
Kiska
Insulele Aleutine
1. Decembrie 1944, armatele britanico-indiene încep invadarea Birmaniei.
2. 20 octombrie 1944, americanii debarcă la Leyte.
3. 24 noiembrie 1944, avioanele americane B-29 încep atacul asupra Japoniei pornind din Mariane.
4. 9 ianuarie 1945, americanii debarcă la Luzon.
5. 19 ferbruarie 1945, americanii debarcă la Iwo Jima.
6. Septembrie 1944 – februarie 1945, japonezii înaintează în sudul Chinei; ianuarie – august 1945, contraofensiva chineză.
7. 1 aprilie 1945, americanii debarcă la Okinawa.
8. 1 mai, 10 iunie, 1 iulie 1945, australienii debarcă la Tarakan, Golful Brunei şi Balikpapan.
9. 7-9 august 1945, sunt lansate bombele atomice de la Hiroshima şi Nagasaki.
10. 9-22 august 1945, armatele sovietice invadează Manciuria şi nordul Coreei.
Midway
Insulele Hawaii
O C E A N U L
P A C I F I C
Pearl Harbor
Wake (SUA)
Eniwetok
Kwajalein
Insulele Marshall
Caroline
(japonez)
Makin
Tarawa
Insulele Gilbert
Insulele Phoenix
Insulele Solomon
Guadalcanal
Insulele Ellice
Insulele Santa Cruz
Insulele Samoa
Noile Hebride
Insulele Fiji
Insulele Societăţii
Insulele Cook
Insulele Tonga
Noua Caledonie
Auckland
NOUA ZEELANDĂ
Wellington

Nave americane de transport, descarcă provizii și combustibil la Okinawa, pe 13 aprilie 1945. Armatei a 10-a americane i-au trebuit două luni și jumătate pentru a reuși să securizeze insulele. Victimele din rândul armatei au fost de peste 7 000 de morți. 70 000 de soldați japonezi și cel puțin 80 000 de localnici au fost omorâți. (US National Archives)

18 nave de război, 40 de portavioane și 200 de distrugătoare. Americanii au avut și susținerea flotei britanice din Pacific. Japonezii au luptat exemplar, dat fiind că aceștia considerau Insulele Ryukyu parte din patria lor. Armata a 10-a americană, comandată de general-locotenentul Simon Buckler, formată din două divizii de pușcași marini și trei divizii ale armatei, a debarcat în jur de 250 000 de soldați, dintre care 7 600 au fost uciși. Abia pe 22 iunie au reușit să securizeze insula.

Și lupta pe mare a fost feroce, japonezii lansând 1 900 de misiuni kamikaze. Din Flota a 5-a americană, condusă de amiralul Spruance, 36 de nave au fost scufundate și 368 au fost avariate. Au fost uciși în jur de 5 000 de marinari americani. Uriașa navă japoneză de război *Yamato* a pornit în misiune, dar a fost interceptată de avioanele americane. S-a scufundat și 3 000 de marinari și-au pierdut viața.

Cucerirea Insulei Okinawa a făcut ca toate campaniile din sud să devină irelevante din punct de vedere strategic, însă rezultatul bătăliei îi îngrijora foarte mult pe americani. Pe 25 mai, MacArthur și Nimitz au primit ordin să se pregătească de invadarea Japoniei, cu prima debarcare la Kyushu, pe 1 noiembrie. Atât pușcașii marini, cât și armata pierduseră peste 35% din efective la Okinawa, la care s-ar mai fi putut adăuga un sfert de milion de victime la Kyushu.

Bombardamentele strategice

Ofensiva de bombardamente strategice s-a bazat pe implicarea în luptă a noilor modele de bombardiere B-29 Superfortress. Inițial, acestea au executat raiduri din China începând cu iunie 1944, dar fără prea mare succes. Ulterior, din noiembrie, au început să opereze din Mariane, dar tot fără rezultate notabile. În martie 1945, tânărul general-maior Curtis Le May, aflat la comanda Armatei a 20-a aviație, a renunțat la raidurile de mare altitudine, desfășurate în timpul zilei împotriva unor ținte exacte, și a optat pentru unele de noapte, de joasă altitudine, ce implicau incendierea unor ținte zonale.

Primul atac asupra oraşului Tokyo, din 9-10 martie, a avut un succes neaşteptat. Americanii au pierdut doar 14 dintre cele 334 de avioane care au participat la misiune. Au fost incendiaţi în jur de 40 km^2 din oraş, au fost ucişi peste 80 000 de locuitori, 40 000 au fost răniţi şi 250 000 de clădiri au fost distruse. Înainte de finalul lunii, Nagoya, Osaka şi Kobe au fost atacate în mod similar. Pe măsură ce şi mai multe avioane au trecut sub comanda sa, Le May a intensificat ofensiva.

Campania de bombardamente strategice a venit în completarea blocadei aliate a insulelor nipone. Până la finalul lui 1944, campania submarinelor americane a reuşit să restricţioneze rutele navelor comerciale japoneze doar în jurul Japoniei şi Coreei, iar avioanele armatei şi marinei SUA atacau chiar şi cele mai mici ambarcaţiuni de coastă. În martie 1945, Armata a 20-a aviaţie a început o campanie sistematică de minare a apelor teritoriale japoneze pentru a împiedica importul de alimente şi materii prime din China, Coreea şi Manciuria. În martie 1945, 320 000 t de provizii intrau în principalul port, Kobe; până în iulie, cifrele scăzuseră deja la numai 44 000 t. Operaţia de minare a fost elementul singular cel mai eficient al blocadei finale împotriva Japoniei.

Operaţia de izolare a Japoniei a avut un efect devastator atât asupra economiei, cât şi asupra populaţiei. Milioane de civili trăiau acum în locuinţe improvizate, suferind de foame şi fiind răpuşi de boli. Moralul oamenilor era la pământ şi poliţia era nevoită să intervină des pentru a opri discursurile defetiste. Într-un raport secret din iunie 1945, înaintat Dietei, se admitea că, din cauza lipsei crescânde de alimente, războiul nu putea fi menţinut mai mult de primăvara anului 1946. Blocada a avut efecte notabile şi asupra capacităţii Japoniei de a lupta în război — aceasta nu mai avea posibilitatea de a-şi reface stocurile de echipamente militare şi combustibil, drept pentru care nu mai putea angaja în luptă avioane şi nave militare. Guvernul şi liderii militari erau însă hotărâţi să continue lupta, astfel că au fost organizate unităţi kamikaze care să preîntâmpine debarcarea Aliaţilor.

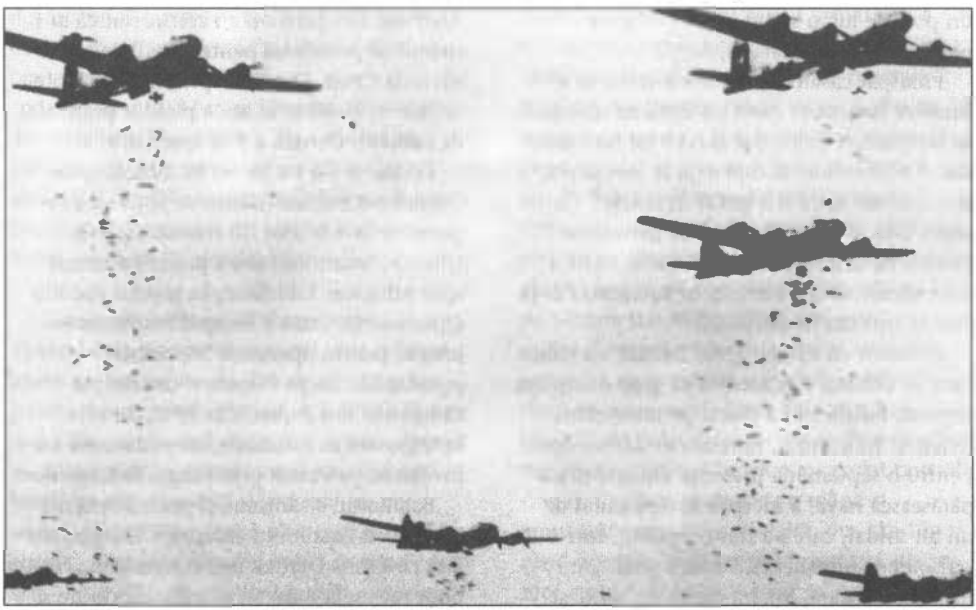

Avioane B-29 Superfortress, în timpul unui raid de zi deasupra oraşului Yokohama, pe 29 mai 1945. Aeronavele de escortă au doborât 26 de avioane de vânătoare japoneze. Până în iulie 1945, a fost incendiată 60% di suprafaţa celor mai mari 60 de oraşe ale Japoni (Imperial War Museum)

Thomas Currie Derrick, un soldat australian

Asemenea majorității soldaților americani și australieni care au luptat în Războiul din Pacific, Thomas Currie Derrick a fost un copil al Marii Crize economice. Nu avea prea multă carte, așa că serviciul militar i-a oferit ocazii favorabile care nu i s-ar fi ivit în viața civilă. Deși avea să devină unul dintre cei mai bravi soldați australieni, povestea vieții sale este reprezentativă pentru miile de tineri care s-au înrolat în armată „doar pe perioada conflictului".

Născut în Adelaide, în sudul Australiei, în 1914, Tom Derrick a renunțat la școală la 14 ani, dar nu și-a putut găsi nicio slujbă decentă. Pe măsură ce Marea Criză se adâncea, la vârsta de 16 ani, a plecat cu amicii săi pe bicicletă, 225 km, până în zona irigată a fluviului Murray, în speranța că aveau să găsească de lucru în viile sau livezile de acolo. Optimist și muncitor, îi plăceau fotbalul, boxul, jocurile de noroc și compania prietenilor săi, care îl porecliseră Diver („Scufundătorul"). Până în 1939, avea un post de lucru stabil într-o podgorie și se putea însura cu iubita sa, Beryl.

Proaspăt căsătorit, Derrick a ezitat să se înroleze în armată când s-a declarat războiul, în septembrie 1939, dar fiind loial țării sale, dar și prietenilor săi care deja se înrolaseră, și-a convins soția și a intrat în armată. Ca mulți alții, a fost influențat de invadarea Franței de către Germania din mai 1940 și, luna următoare, s-a înscris în Batalionul 2/48 care se înființa în Adelaide.

Obișnuit cu un trai greu, Derrick s-a simțit bine în armată, dar accepta cu greu disciplina impusă. Batalionul a plecat pe mare către Orientul Mijlociu în noiembrie, dar s-a oprit pentru o săptămână în Perth. Obligat să nu părăsească nava, a început să fie șicanat de un alt soldat, care i-a tras un pumn. Într-o scrisoare trimisă acasă, Derrick scria: „Am fost bătut aseară. Mi-am ciobit un dinte și mi-am spart buza. Dar m-am dat și eu la el și l-am burdușit bine". Deși avea numai 1,70 m înălțime, Derrick era puternic și vânos și avea multă experiență de luptă. Ofițerul superior l-a amendat cu 30 de șilingi.

Între aprilie și octombrie 1941, batalionul — parte a Diviziei a 9-a australiene — a ajutat la apărarea portului asediat Tobruk, în Libia. Curând, Derrick a ajuns în fruntea plutonului său și a fost înaintat la gradul de caporal. A fost recomandat și pentru Medalia Militară. O merita pe deplin, dar nu a primit-o în final.

În iulie 1942, batalionul său a atacat pozițiile germano-italiene de lângă El Alamein. Derrick știa să-i încurajeze pe soldați. Înarmat cu grenade, el însuși a distrus trei cuiburi de mitralieră și a luat peste 100 de prizonieri. Când nemții au contraatacat, Derrick a distrus două tancuri inamice. I-a fost oferită Medalia pentru comportament exemplar în luptă și a fost promovat la gradul de sergent.

La finele lui octombrie, Derrick lupta la El Alamein. Cei prezenți au considerat că ar fi trebuit să primească pentru meritele sale Victoria Cross. După o săptămână de lupte crâncene, batalionul său a pierdut peste 400 de oameni. Derrick a fost ușor rănit.

Divizia a 9-a s-a întors în Australia, iar Derrick s-a bucurat alături de soția sa de o permisie la Adelaide, în februarie 1943. Ulterior, batalionul său a plecat cu trenul spre Atherton Tableland, în nordul statului Queensland, unde a început instrucția în junglă, pentru operațiile împotriva japonezilor. Lecții valoroase din timpul campaniei din Papua, din 1942, au fost încorporate în instrucție, iar plutoanele au învățat să patruleze prin junglă fără zgomot.

Batalionul se antrena și pentru operații amfibii cu Batalionul american 532 geniști. Iată ce a scris Derrick într-o scrisoare: „Ne-am petrecut toată dimineața îmbarcându-ne și

După aproape trei ani de serviciu, inclusiv în bătălii crâncene din Orientul Mijlociu, sergentul Tom Derrick şi ceilalţi veterani din batalionul său au dobândit calităţile unor soldaţi profesionişti. În Australia, la începutul lui 1943, batalionul a fost instruit pentru un altfel de război împotriva Japoniei. (Australian War Memorial)

debarcând din nave — nu este mare lucru, deci nu va trebui să fac cine ştie ce efort pentru a fi foarte eficient".

Locotenentul Murray Farquar, un ofiţer din batalionul lui Derrick, îşi amintea că Derrick a făcut cunoştinţă cu un soldat american din Wisconsin, un adolescent, din batalionul de genişti. Au tras cu toţii la un hotel, unde civilii şi soldaţii

dădeau din coate ca să ajungă la bar. Yankeul ăsta, în schimb, a reuşit să-şi croiască drum. La început ne-am distrat, dar doi golani păreau puşi pe harţă. Flancat de o echipă de şase sau şapte colegi, unul dintre ei a strigat: „Sper că nu-ţi imaginezi, yankeule, că ai să ieşi de aici fără câţiva dinţi sparţi". Tipul ăsta era un munte de om. Diver însă a sărit în faţa lui şi i-a strigat: „Mai întâi trebuie să treci de mine". A spus-o pur şi simplu. Privind în ochi mulţimea, s-a ţinut tare... Au fost câteva mormăieli, au ridicat din umeri şi s-au întors la băuturile lor... În timp ce-şi termina berea, Derrick i-a spus puştiului: „Hai, yankeule, găsim noi altă cârciumă". Confruntarea luase sfârşit; Diver câştigase încă un admirator.

Derrick şi-a notat în jurnal doar atât: „N-am făcut mare lucru azi... Murray Farquar şi cu mine am fost în Cains, ne-am împrietenit cu un yankeu şi ne-am simţit bine".

În august 1943, batalionul a navigat spre Golful Milne din Noua Guinee. După ce au debarcat, Derrick a scris în jurnal:

Am dormit direct pe pământ. Era foarte umed, dar am fost foarte surprins să constat că am dormit foarte bine şi nu m-am udat deloc. I-am văzut pentru prima oară pe soldaţii Fuzzy Wuzzy (soldaţi proveniţi din coloniile britanice din nord-vestul Africii — populaţia Beja), *care păreau foarte prietenoşi. Tabăra se află în mijlocul unei plantaţii uriaşe de cocotieri; prima mea încercare de a ajunge în vârful unui copac s-a terminat la 9 m. Dar cred că am să reuşesc. Înălţimea medie pare să fie de doar 13 m.*

Batalionul a debarcat lângă Lae în septembrie şi în noiembrie ataca Sattelberg, ce se ridica deasupra Finschhafen. Aliaţii urmăreau să securizeze ambele laturi ale Strâmtorii Vitiaz. Sattelberg domina ţărmul. Pe 17 noiembrie batalionul a condus atacul brigăzii, dar pe 24 noiembrie acesta a fost combătut, suferind pierderi. Mai târziu, în aceeaşi zi, Derrick se afla în fruntea plutonului de înaintare, când comandantul a ordonat retragerea. Derrick a insistat pe lângă comandantul companiei: „Lasă-l încolo pe comandant. Mai dă-mi 20 de minute şi o să cucerim locul ăsta".

Era o bucată de teren aproape verticală, acoperită cu vegetaţie specifică junglei. Pe timp de pace, escaladarea abia ar fi fost posibilă, în patru labe. Acoperit de soldaţii din plutonul său, Derrick a escaladat peretele singur, ţinându-se doar cu o mână şi aruncând grenade cu cealaltă, din când în când oprindu-se să tragă cu puşca. A distrus zece cuiburi de mitralieră şi, la apus, a ajuns

Soldații Batalionului de infanterie 2/48 australian înaintează cu un tanc al Batalionului 1 tancuri al armatei, în vederea atacului asupra Sattelberg, în noiembrie 1943. Tancurile erau folosite pentru a distruge pozițiile de apărare inamice. (Australian War Memorial)

pe un petic de pământ descoperit, aflat în vecinătatea crestei. Doar 15 japonezi morți rămăseseră pe stâncă. Plutonul lui Derrick a ocupat zona. În noaptea aceea, japonezii rămași s-au retras. Când i-a fost acordată Victoria Cross, Derrick a spus că meritele erau în mare parte ale camarazilor săi.

După ce batalionul s-a întors în Australia în permisie și pentru instrucție suplimentară, Derrick s-a înscris la un curs de ofițeri. Deși nu avea carte, era avid de cunoștințe. În noiembrie 1944, s-a întors ca locotenent la batalionul său de la Atherton Tableland. Prietenii credeau că nu ar fi trebuit să se întoarcă; considerau că după trei campanii, „își împlinise misiunea". Derrick a replicat scurt: „Dacă băieții mei sunt aici, aici trebuie să fiu și eu".

La 1 mai 1945, Batalionul 2/48 a luat parte la debarcarea australienilor din Tarakan, în Borneo. Japonezii au opus o rezistență feroce încercărilor de a curăța insula. Pe 23 mai, plutonul lui Derrick a luat cu asalt o poziție numită Freda. Iată ce își amintește un soldat: „La semnalul lui Diver, am țâșnit. Printre noi explodau grenade. Diver era peste tot: ne încuraja, ne striga ordine, ne îmbărbăta". Cei prezenți gândeau că acțiunile lui erau demne de a adăuga încă o bară la medalia Victoria Cross. Australienii au preluat controlul, dar așteptau un contraatac al japonezilor în acea noapte. La 03:00 a.m., o mitralieră japoneză a început să tragă spre poteca unde dormea Derrick. Acesta s-a ridicat pentru a-și da seama dincotro veneau focurile de armă. O rafală l-a lovit în abdomen. „Sunt rănit. Cred că-s mațele!". A insistat ca toți rănții să fie evacuați primii și a murit a doua zi.

Pe lângă faptele extraordinare de pe câmpul de luptă, Derrick era modelul tipic de soldat australian care s-a înrolat în armată în primii ani ai războiului. A învățat tehnici de luptă în confruntările cu germanii și italienii în Orientul Mijlociu și s-a întors apoi să le aplice în conflictul cu japonezii.

Soldații Batalionului 2/48 participă la funeraliile locotenentului Derrick, alături de preotul unității, pe Insula Tarakan, 26 mai 1945. Puțin înainte de a muri, Derrick i-a spus preotului: „Binecuvântează-mă părinte, știu că mi-a sunat ceasul" (Australian War Memorial)

Derrick s-a bazat mereu pe camarazii săi și nu se dădea în lături de la nicio misiune. Zâmbetul pe care îl afișa în permanență și calitățile sale de lider mascau o latură sensibilă și meditativă. Colecționa fluturi, scria poezii, ținea un jurnal și îi scria des soției sale. După război, s-ar fi întors bucuros în livezile de pe malul fluviului Murray.

Crescut într-o familie de adepți ai Armatei Salvării, Derrick nu era habotnic. Când era în Orientul Mijlociu, în februarie 1942, a scris: „Azi mi-am schimbat religia, am fost la o slujbă catolică — nu cred că m-a ajutat cu ceva"

Vesel până în ultimul moment, și-a făcut datoria așa cum a știut mai bine. Soldații asemenea lui au făcut din Armata australiană o forță formidabilă în Pacificul de sud-vest.

O ciocnire între culturi și rase

Războiul din Pacific a fost o ciocnire de culturi și rase — nu numai între Orient și Occident, dar și între japonezi și restul popoarelor asiatice. A adus moartea a milioane de oameni și greutăți și mizerie altor câteva sute de milioane de oameni din estul și sud-estul Asiei. Comparativ cu aceștia, războiul nu i-a afectat prea mult pe civilii americani.

Japonia

În Japonia, până la momentul atacului de la Pearl Harbor, un guvern autoritar exercita un control strict asupra economiei. Cum transporturile comerciale au fost redirecționate în scopuri militare, rezervele de alimente și de alte bunuri au început să fie raționalizate. Cu excepția ineficientului raid Doolittle din aprilie 1942, Japonia a fost scutită de atacurile inamice până în iunie 1944, dar chiar și aceste raiduri nu au provocat distrugeri notabile decât în 1945. Cu toate acestea, în timpul blocadei impuse de Aliații Japoniei, viața a devenit din ce în ce mai dificilă. Prețurile de contrabandă pentru tot felul de bunuri au explodat. În 1943, în jur de 11 000 de magazine din Tokyo au fost închise din lipsă de personal și de marfă. În septembrie 1943, femeile nemăritate, sub 25 de ani, au fost mobilizate într-o unitate de muncitori voluntari, astfel că, anul următor, 14 milioane de femei erau salariate.

Până în ultimul an de război, majoritatea civililor japonezi erau înfometați și mâncau tot ce creștea în pământ — scaieți sau bălării — sau tot ce prindeau, chiar și câini și pisici. Orele de muncă se prelungiseră, iar muncitorii erau apatici din cauza malnutriției și a bolilor. Societatea japoneză era în colaps. Tinerii erau îndoctrinați să servească imperiul și națiunea, iar băieții erau încurajați să-și dea viața pentru țară. Vârsta de chemare la arme a fost coborâtă la 18 ani, dar băieților li se permitea să se înroleze chiar și la 15.

Nimeni nu avea dreptul să-și exprime dezacordul. Poliția militară — Kempeitai — și-a îndreptat atenția spre civili. Poliția specială — Tokku, echivalentul Gestapoului german — aresta pe oricine critica guvernul. Editorul unei respectabile reviste a fost arestat de un inspector Tokku; acesta era convins că editorul nu era comunist, dar i-a spus: „Dacă vrei să fii încăpățânat... te vom face noi să pari comunist. Iar noi putem să ucidem comuniști".

Orașele japoneze, cu mii de case din hârtie și lemn, erau în special vulnerabile la atacurile cu bombe incendiare. Rezultatul a fost devastator când Armata a 20-a aviație americană a trecut la atacuri de joasă altitudine cu bombe incendiare, în martie 1945. La finalul lui iulie, aproape 500 000 de japonezi fuseseră omorâți, două milioane de clădiri fuseseră distruse și între 9 și 13 milioane de oameni fuseseră lăsați pe drumuri și trăiau acum în locuințe improvizate.

Cartierul general imperial a inițiat un plan de apărare a patriei. În iunie 1945, Armata națională de voluntari a fost formată din bărbați între 15 și 60 de ani și femei între 17 și 40 de ani. Majoritatea erau înarmați doar cu sulițe și bâte. Propaganda guvernamentală dorea „moartea glorioasă a o sută de milioane" pentru apărarea națiunii. În momentul capitulării, în septembrie 1945, societatea japoneză era îngenuncheată, iar poporul japonez extenuat fizic și psihic.

O trăsătură constantă a fost autoritatea și poziția împăratului Hirohito, care era perceput ca un simbol al naționalismului japonez. Hirohito era un monarh constituțional, fără niciun fel de control asupra propriului guvern. Cu toate acestea, împăratul a susținut continuarea războiului odată ce decizia a fost luată.

Coreea

Deși japonezii sufereau cumplit și economia țării lor era pe butuci, Japonia a supraviețuit prin exploatarea nemiloasă a coloniilor sale — Manchukuo, Coreea și Taiwan — și prin cucerirea unor teritorii din China și Asia de Sud-Est. Coreea a fost tratată cu asprime. Limba coreeană a fost interzisă în școli, iar coreenii au fost obligați să-și schimbe numele cu unele japoneze. În 1942, coreenii au început să fie înrolați în armata japoneză, iar muncitorii civili au fost trimiși în străinătate. Peste 650 000 de coreeni lucrau în Japonia, acolo unde 60 000 au și murit. Zeci de mii de femei au fost nevoie să lucreze ca „dame de companie" în bordelurile din Asia de Sud-Est și Pacific. Coreei i-a fost confiscat orezul pe care îl producea și cam tot ce se mai putea folosi pentru război.

China

În timpul războiului, viața în China a fost chiar mai grea decât cea din Coreea fiindcă armata japoneză a pornit un război chiar și împotriva populației chineze, ghidându-se după principiul „omoară-i pe toți, incendiază tot, jefuiește tot". În 1937, populația Chinei era estimată la 480 de milioane de locuitori, dintre care 85% locuiau în zone rurale. Ca o consecință a ofensivelor japoneze, în jur de 12 milioane de chinezi au migrat spre vest, suferind nenumărate nedreptăți de-a lungul călătoriei lor, dar multe alte milioane au rămas sub dominația japoneză și fie au colaborat voluntar, fie au fost obligați să colaboreze cu japonezii. În 1943, foametea din provincia Hunan, provocată de secetă și de confiscările grânelor de către autoritățile naționaliste și provinciale, a provocat moartea a sute de mii de oameni. Țăranii chinezi sufereau de pe urma confiscărilor de orez, chemării la arme, taxelor și corupției, fie că erau sub conducerea naționaliștilor, fie a japonezilor. Este imposibil de estimat câți chinezi au murit în urma războiului. Numărul soldaților morți sau răniți a trecut de cinci milioane. Probabil că între 10 și 20 de milioane de civili au murit de inaniție și din cauza bolilor. Atât naționaliștii lui Ciang Kai-shek, cât și comuniștii lui Mao Zedong au stat în expectativă, până la sfârșitul războiului, înainte de a se îndrepta unii împotriva celorlalți.

Naționalism și exploatare în Asia de Sud-Est

Pe aproape toată durata războiului, japonezii au încercat să mențină impresia că țările din Asia de Sud-Est le erau aliate într-un război împotriva puterilor imperiale occidentale. În noiembrie 1943, generalul Tojo a prezidat, la Tokyo, o conferință a Sferei de Coprosperitate a Marii Asii Orientale, la care au fost invitați reprezentanți din China, Manchukuo, Thailanda, Birmania, Filipine și India Liberă. „Este un lucru fără tăgadă", a declarat acesta, „că națiunile Marii Asii Orientale sunt unite, sub toate aspectele, prin relații inseparabile". Jose Laurel, președintele Filipinelor, țară căreia Japonia tocmai îi recunoscuse independența, a replicat că nicio țară „nu poate opri sau întârzia dreptul liber și nelimitat al unui miliard de orientali să-și decidă singuri destinul". Japonia domina cu asprime țările Asiei de Sud-Est și nu părea prea interesată de binele cetățenilor, deși formase guverne independente. În Filipine, câțiva foști membri ai armatei, sprijiniți de echipe ale trupelor speciale americane, duceau lupte de gherilă. Însă majoritatea filipinezilor încercau să se acomodeze cu noii conducători, în timp ce unii colaborau cu japonezii. În speranța că va diminua rezistența la dominație, Japonia a recunoscut Filipinelor independența în 1943. În septembrie 1944, statul filipinez a declarat război SUA, dar trupele de gherilă au continuat să lupte împotriva japonezilor, iar guvernul filipinez aflat în exil a fost repus în drepturi când americanii au eliberat țara.

Ca recompensă pentru colaborare, Japonia a permis Thailandei să ocupe statele nordice ale Malaysiei și, mai târziu, două state din Birmania. Gradual, au fost formate grupări de rezistență și de gherilă care să lupte

împotriva japonezilor. Pentru a-şi aproviziona soldaţii în Birmania, între iulie 1942 şi octombrie 1943, armata japoneză a construit o cale ferată de 420 km, între Nong Pladuk, Thailanda, şi Thanbyuzayat, Birmania, prin jungla din munţi. În plus faţă de numărul de prizonieri de război Aliaţi, peste 270 000 de muncitori din Birmania, Thailanda, Malaysia şi Indiile Orientale Olandeze au fost angajaţi la construirea căii ferate. Dintre aceştia, în jur de 90 000 de murit.

În Birmania, japonezii au numit un guvern civil sub comanda lui Ba Maw, care le-a declarat război Aliaţilor, în august 1943. Armata birmană de independenţă, formată în decembrie 1941, a luptat alături de japonezi în luptele din timpul retragerii britanicilor din 1942. Ulterior a fost dizolvată de japonezi, care au format, mai apoi, Armata naţională birmană, sub comanda lui Bo Ne Win. Ministrul birman al apărării, Aung San, şi Armata naţională birmană au trecut de partea britanicilor, în aprilie 1945. Armata şi-a schimbat ulterior numele în Armata patriotică birmană şi a luptat alături de britanici.

În general, regimurile-marionetă din Manchukuo, China, Birmania şi Filipine nu au reuşit să câştige de partea lor populaţia. Japonia nu a considerat niciodată aceste regimuri ca partenerii săi egali, iar japonezii şi-au menţinut superioritatea rasială. Rechiziţionarea orezului şi a altor materii prime, precum şi exploatarea muncitorilor locali au dus la îndepărtarea populaţiei.

În Malaysia, japonezii au avut mai puţin succes în instaurarea unui nou guvern. Malaysia era formată din mai multe state cu diferite forme de guvernământ, iar populaţia era formată dintr-un număr aproape egal de malaysieni şi chinezi, dar şi un număr mai mic de indieni. Malaysia era o sursă vitală de cauciuc şi staniu, pe care japonezii le exploatau. Membrii Partidului Comunist Malaysian, în majoritate chinezi, au format Armata antijaponeză a poporului malaysian, care, asistată de membri ai trupelor speciale britanice, au dus un război de gherilă împotriva Japoniei. Chinezii malaysieni erau foarte rău trataţi de japonezi, iar cei care contribuiseră la Fondul de ajutorare a Chinei au fost executaţi. Singapore avea regimul unei colonii japoneze şi mii de localnici chinezi au fost masacraţi.

Indiile Orientale Olandeze includeau Sumatra, Java, Borneo Olandez, Celebes, Timorul de Vest, Insulele Maluku şi Noua Guinee Olandeză şi, în 1940, însumau o populaţie de 70,5 milioane de locuitori, dintre care un milion erau chinezi şi 250 000 cetăţeni olandezi. Japonezii le impuneau olandezilor condiţii vitrege de trai şi, ca de obicei, erau brutali cu chinezii. Consideraţi de indonezieni eliberatori, japonezii au fost priviţi curând ca suzerani severi. Liderii naţionalişti, în special Achmad Sukarno şi Mohammad Hatta, făceau concesii politice în schimbul susţinerii. În martie 1943, aceştia au format Centrul Puterii Populare (PUTERA), avându-l pe Sukarno drept preşedinte; în octombrie anul următor, o armată voluntară de apărare a fost formată, cu ofiţeri indonezieni instruiţi de japonezi; aceasta era precursoarea armatei indoneziene. În martie 1944, PUTERA a fost înlocuită cu Asociaţia Loialitatea Poporului şi, în septembrie, guvernul japonez a anunţat că intenţiona să pregătească Indonezia pentru autoguvernare. Ulterior, a început munca la întocmirea unei constituţii şi pe 17 august 1945 Sukarno a proclamat independenţa Indoneziei.

Armatele japoneze au ocupat Indochina franceză în anii 1940 şi 1941. Guvernatorul general francez, viceamiralul Jean Decoux, avea 100 000 de soldaţi (marea majoritate localnici), dar nu a primit permisiunea de a intra în luptă. Pe hârtie el administra ţara, dar garnizoana japoneză deposeda sistematic ţara de orez, porumb, cauciuc şi cărbune. În 1945, între 1,5 şi 2 milioane de cetăţeni au murit de foame în Tonkin.

Liderul naţionalist comunist Ho Şi Min a fondat Frontul Viet-Minh. Ajutat de Biroul American de Servicii Strategice, acesta a derulat operaţii din baze aflate în China şi şi-a stabilit propria administraţie în Tonkin (nordul actualului Vietnam). Autorităţile franceze au început, în sfârşit, să le opună rezistenţă japonezilor, care au preluat controlul în martie 1945. Ulterior, japonezii au impus un regim-marionetă sub guvernarea

împăratului din Annam, Bao Dai. După război, Ho Și Min a proclamat Republica Democrată Vietnam.

India

India, „bijuteria coroanei" Imperiului Britanic, a jucat un rol crucial în Războiul din Pacific. În 1941, populația ajungea la 318 milioane de locuitori și, deși era o țară subdezvoltată și săracă, era îndeajuns de mare pentru a furniza cantități considerabile de bunuri industriale și de materii prime. Izbucnirea Războiului din Pacific a accelerat mobilizarea generală și economia a fost canalizată în special pe susținerea operațiilor britanico-indiene din Birmania.

Foametea din Bengal, în timpul căreia au pierit, probabil, mai mult de trei milioane de oameni, a fost cauzată de recolta foarte slabă, dar a fost exacerbată de război. Importul de orez din Birmania nu mai era posibil, transporturile erau axate pe nevoile războiului, iar Aliații nu dădeau prea mare importanță transporturilor care ar fi putut aduce alimente de peste mări.

Viceregele conducea țara în numele guvernului britanic, chiar dacă indienii dețineau numeroase poziții administrative înalte. Războiul a însuflețit vocile care susțineau independența. Câțiva membri ai Partidului Congresului Național Indian au considerat războiul o ocazie de a pune presiune pe Marea Britanie; alții susțineau efortul de război, dar aveau în vedere independența. Liderul indian Mohandas Gandhi a pornit o campanie de nesupunere civică nonviolentă. Congresul a fost interzis, liderii săi au fost încarcerați, la fel și Gandhi. Guvernul a fost nevoit să disloce trupe pentru a opri mișcările sporadice de insurecție. În ciuda acestor evenimente, proviziile de trupe și de arme furnizate de India au contribuit enorm la efortul de război. Cu toate acestea, a devenit evident că dominația britanică nu avea să mai continue mult după sfârșitul războiului.

Inițial, japonezii nu au fost interesați de mișcarea indoneziană de independență, ci doar de exploatarea câmpurilor de petrol din Sumatra și Borneo și de obținerea unor materii prime ca staniu, orez, cafea și cauciuc. Odată ce olandezii au fost înlăturați de la guvernare, japonezii au trebuit să numească în funcție administratori indonezieni și au primit suportul liderilor naționaliști și islamici. În fotografie: împăratul Hirohito (stânga) se întâlnește cu liderul naționalist indonezian Sukarno (centru). (Corbis)

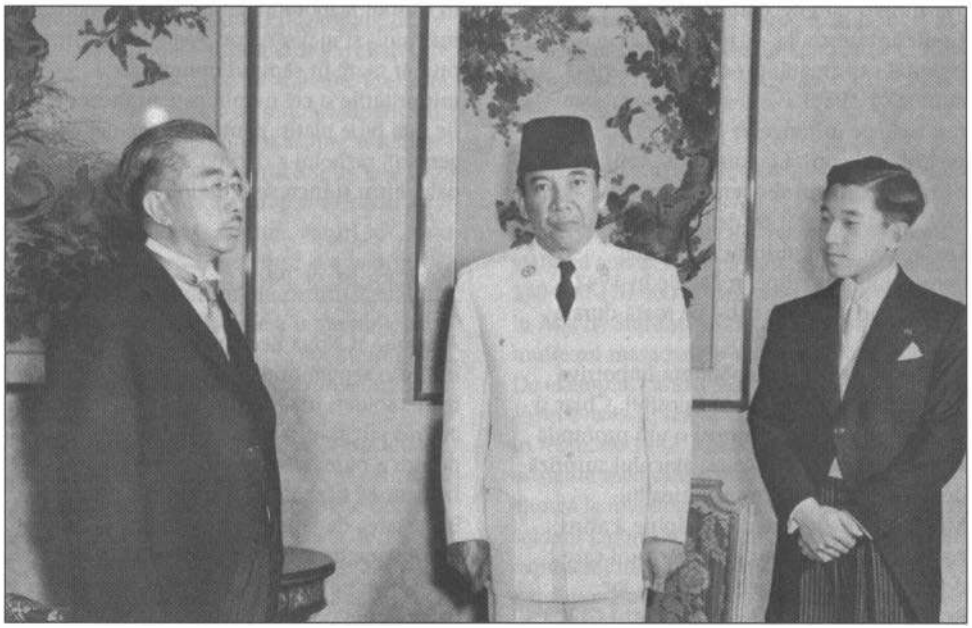

După ce a cucerit Singapore în februarie 1942, Japonia a încurajat formarea Armatei naţionale indiene din prizonieri capturaţi în Malaysia şi Singapore. Iniţial, doar 20 000 dintre cei 60 000 de prizonieri s-au oferit voluntari şi, pe parcurs, efectivele s-au mai micşorat. În iunie 1943, revoluţionarul indian Subhas Chandra Bose, care şi-a petrecut primii ani din război în Germania, a preluat comanda şi a încurajat armata să ofere asistenţă japonezilor în atacul asupra Indiei, din 1944. Un număr foarte mare de soldaţi s-au alăturat britanicilor ori s-au predat între 1944 şi 1945. Armata naţională indiană nu a fost niciodată o forţă de temut, dar existenţa acesteia a încurajat parţial Japonia să invadeze India în 1944.

SUA

Este greu de separat impactul Războiului din Pacific asupra vieţii americanilor de impactul întregii conflagraţii. SUA au fost motivate să intre în acest război de atacurile japoneze de la Pearl Harbor, fapt care a determinat Germania să îi declare, la rândul ei, război. În cadrul unei întâlniri dintre Churchill, Roosevelt şi consilierii militari ai acestora, organizată la Washington, în decembrie 1941 — Conferinţa Arcadia —, a fost confirmată intenţia exprimată într-o altă conferinţă, anume că Aliaţii aveau să-şi concentreze resursele pe înfrângerea lui Hitler şi, ulterior, pe războiul contra japonezilor. Amiralul King, comandantul operaţiilor navale ale SUA, nu a acceptat pe deplin această decizie. De fapt, SUA au dislocat un număr considerabil de trupe în Pacific în 1942, menţinând angajamentul pe toată durata războiului.

King dorea să înceapă lupta împotriva japonezilor cât mai curând posibil. Chiar şi americanii de rând nutreau o ură profundă faţă de japonezi, din cauza atacului surpriză de la Pearl Harbor. Promisiunea lui MacArthur de a reveni în Filipine a atins coarda sensibilă a multor americani care doreau să-şi recupereze teritoriul, iar Roosevelt şi grupul de lobby pentru China erau hotărâţi să îi ajute în continuare pe naţionaliştii chinezi.

Ura împotriva japonezilor s-a reflectat în teama că toţi cei 120 000 de japonezi cetăţeni americani, care trăiau în statele de pe coasta de vest (California, Oregon şi Washington), erau o ameninţare şi majoritatea au fost internaţi. Nu acelaşi lucru s-a întâmplat cu cei peste 150 000 de japonezi cetăţeni americani din Hawaii, care formau 37% din populaţie. Japonezii-americani născuţi în SUA (nisei) luptau cu dăruire într-o unitate specială japoneză a armatei SUA, dislocată în Italia. Grupuri mai mici de nisei lucrau ca interpreţi sau traducători pe frontul din Pacific.

Deşi în serviciul militar al SUA au luptat 16 milioane de americani, dintre care 290 000 au murit pe toate fronturile (90 000 în Pacific), războiul le-a provocat mai puţină suferinţă americanilor decât civililor din estul şi sud-estul Asiei. În 1940, rata şomajului în SUA era de 15%, iar naţiunea încă îşi revenea de pe urma Marii Crize. Dezvoltarea industriei americane pentru a putea răspunde cerinţelor războiului atât pentru propriile forţe armate, cât şi ale celor aliate a făcut ca şomajul să dispară, iar salariile să crească. Producţia de alimente a crescut, dar, deşi preţurile erau controlate şi au fost introduse raţionalizările, în timpul războiului, americanii au mâncat mai mult şi mai sănătos. Femeile au intrat în număr mare în câmpul muncii, iar minorităţile şi cei necalificaţi au început să fie mai bine plătiţi pentru munca depusă. În general, războiul a dezvoltat sentimentul de patriotism şi încredere naţională.

Australia şi Noua Zeelandă

Australia şi Noua Zeelandă au intrat în război încă din septembrie 1939. Ambele ţări au trimis soldaţi în Orientul Mijlociu, în timp ce au început să-şi recalibreze economiile pentru a putea susţine efortul de război. Izbucnirea Războiului din Pacific a schimbat însă starea de fapt. Cu o populaţie de numai 7 milioane de locuitori, Australia s-a trezit dintr-odată lipsită de susţinerea britanicilor în faţa unei posibile invazii japoneze. În

ianuarie 1942, armatele japoneze au debarcat în Noua Guinee, teritoriu aflat sub mandat australian, și, o lună mai târziu, avioanele japoneze bombardau orașul nordic Darwin. Raiduri aeriene sporadice au continuat până la sfârșitul lui 1943. Submarinele japoneze au atacat navele de transport care navigau de-a lungul coastei.

Australia se baza pe sprijinul Marii Britanii și al SUA pentru furnizarea de echipamente de luptă sofisticate, cum ar fi avioanele, dar a încercat să se descurce și pe cont propriu, ajungând să construiască anumite tipuri de avioane. Dat fiind că unul din șapte civili se înrolaseră în armată, forța de muncă era o mare problemă, astfel încât s-a ajuns la obligativitatea muncii, angajarea femeilor și chiar utilizarea prizonierilor italieni de război. Australia furniza alimente și alte provizii propriilor armate, soldaților americani din zona Pacificului de sud-vest și britanicilor. Din cauza raționalizărilor și a restricțiilor de transport, viața civililor era foarte grea.

Australia a devenit o uriașă bază militară. Înainte de a pleca în misiune, soldații australieni se instruiau în nord, iar victimele erau aduse la spitalele din Australia. Aliații au inițiat raiduri aeriene de pe aerodromurile australiene pe toată durata războiului, iar navele de suprafață și submarinele aliate aveau ca bază porturile australiene. Prezența în țară, în 1942, a mii de militari americani, a avut un efect notabil atât asupra situației militare, cât și a vieții politice și sociale australiene. Prim-ministrul John Curtin i-a cerut generalului MacArthur sfaturi în privința strategiei. MacArthur și guvernul australian și-au unit forțele pentru a schimba mai întâi politica aliată de a lupta împotriva lui Hitler. Cerințele americanilor au implicat construirea de aerodromuri, drumuri și alte facilități.

Și Noua Zeelandă a fost ajutată cu soldați americani, dar în număr mai mic și pentru o perioadă mai scurtă. Era mai departe de teatrul de luptă și nu a fost atacată de japonezi. Altfel, războiul s-a făcut și aici simțit prin raționalizări, lipsa forței de muncă și greutăți ale vieții de zi cu zi.

Marea Britanie

Viața civililor britanici nu a fost prea mult afectată de izbucnirea Războiului din Pacific. Marea Britanie a fost cea care a reușit să mobilizeze cel mai mare număr de civili dintre toate statele combatante. Munca a devenit obligatorie, raționalizarea a fost riguroasă și multe orașe au avut de suferit de pe urma atacurilor aeriene. Războiul din Pacific a pus o presiune suplimentară pe aprovizionarea escadrilelor, dar, comparativ cu teatrul de război din Europa, resursele necesare erau proporțional mai mici.

Izbucnirea Războiului din Pacific a însemnat că Marea Britanie nu avea să piardă lupta cu Germania. Când a auzit de atacurile de la Pearl Harbor, prim-ministrul Churchill a înțeles că episodul avea să implice SUA în război. Ulterior, a scris: „Deci, până la urmă, am câștigat". Războiul din Pacific nu a afectat cu nimic civilii britanici, ci doar familiile militarilor implicați. Militarii din Armata a 14-a din Birmania au numit-o „armata uitată". În privința modului de purtare a războiului, între britanici și americani au existat diferențe notabile. Roosevelt susținea că războiul nu trebuia purtat pentru refacerea imperiilor coloniale ale Europei. Marea Britanie era, bineînțeles, hotărâtă să recupereze Birmania și Malaysia.

Prizonierii de război și atrocitățile

Fiind o înfruntare între diverse rase și culturi, războiul a avut ca efect tratarea barbară a 140 000-170 000 de prizonieri Aliați, capturați în Asia de Sud-Est. Soldații Aliați erau de multe ori masacrați în momentul capturării. De exemplu, când a fost scufundată nava *Vyner Brooke* în largul coastelor Insulei Banka, în februarie 1942, supraviețuitorii, soldați, asistente medicale și civili, s-au chinuit să ajungă la mal doar pentru a fi împușcați de soldații japonezi. Militarii care au supraviețuit capitulării inițiale a Aliaților au îndurat trei ani și jumătate de foamete, boli, muncă silnică, brutalitate și tortură. Un sfert dintre ei

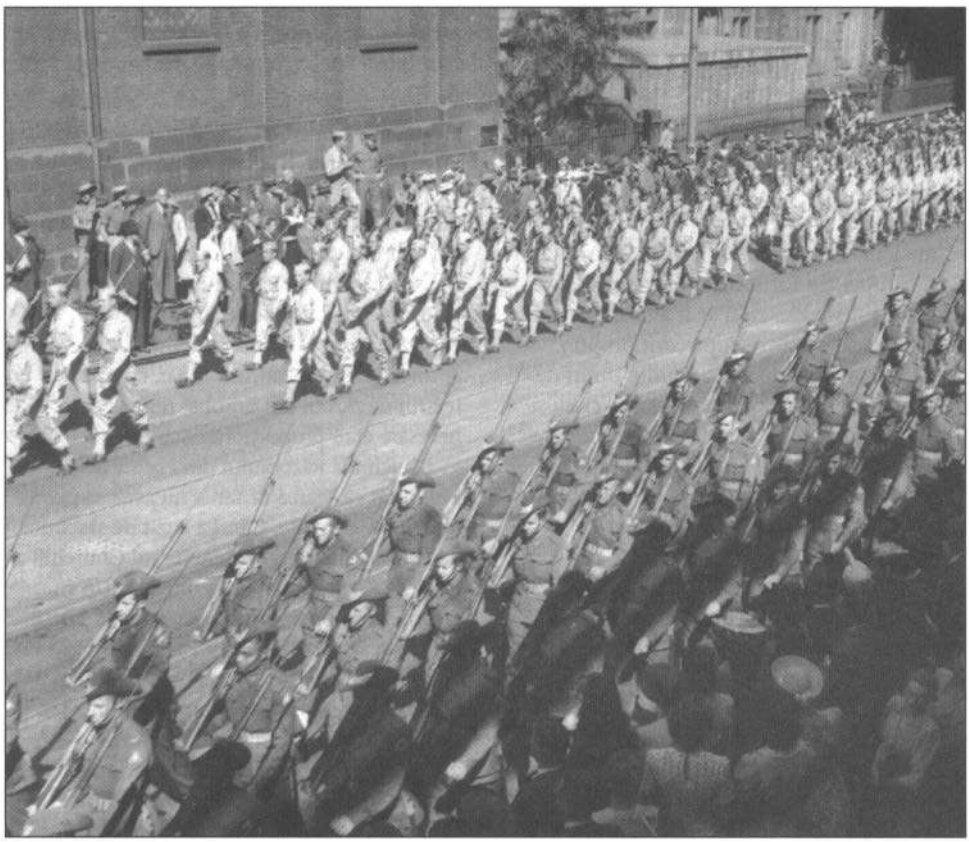

Soldaţii americani şi australieni mărşăluiesc împreună pe o stradă din Sydney. Graţie uniformelor lor moderne, banilor şi accesului la bunuri de lux rare, soldaţii americani au avut un efect imediat asupra vieţii sociale în oraşele australiene; 10 000 de neveste şi logodnice australiene ale soldaţilor americani au plecat în SUA în timpul şi după terminarea războiului. (Australian War Memorial)

au murit. Japonezii au capturat mii de chinezi, indieni, filipinezi şi indonezieni aflaţi în serviciul militar al armatelor coloniale europene. Mulţii dintre aceştia au fost masacraţi imediat după ce au fost capturaţi, dar majoritatea au fost eliberaţi după câteva luni.

Relele tratamente au fost provocate de numeroşi factori. Japonia nu a făcut parte din Convenţia de la Geneva din 1929 referitoare la prizonierii de război. Soldaţii japonezi erau învăţaţi că era o ruşine să se predea şi cei care se predau trebuiau să se sinucidă. Pedepsele fizice brutale făceau parte din disciplina armatei japoneze. Miile de prizonieri Aliaţi nu se puteau aştepta la milă, dar, în acelaşi timp, le ofereau japonezilor o forţă gata pregătită de muncă silnică pentru construcţia instalaţiilor militare din zonele ocupate. Chiar dacă japonezii ar fi fost dispuşi să le ofere prizonierilor mâncare bună, aceasta era insuficientă fiindcă submarinele şi avioanele de luptă ale Aliaţilor distruseseră mare parte din flota comercială a Japoniei. Mai mult, populaţia din ţările Asiei de Sud-Est suferea de malarie şi de alte boli tropicale mortale. Niciunul dintre aceste aspecte nu scuză sadicele tratamente aplicate de soldaţii japonezi sau coreeni, membri ai Kempeitai — poliţia militară. Chiar şi proviziile Crucii Roşii destinate prizonierilor au fost furate de japonezi.

Tratamentul la care erau supuşi prizonierii varia în funcţie de zonă. În aprilie 1942, 78 000 de americani şi filipinezi, deja înfometaţi şi slăbiţi de malarie, s-au predat în

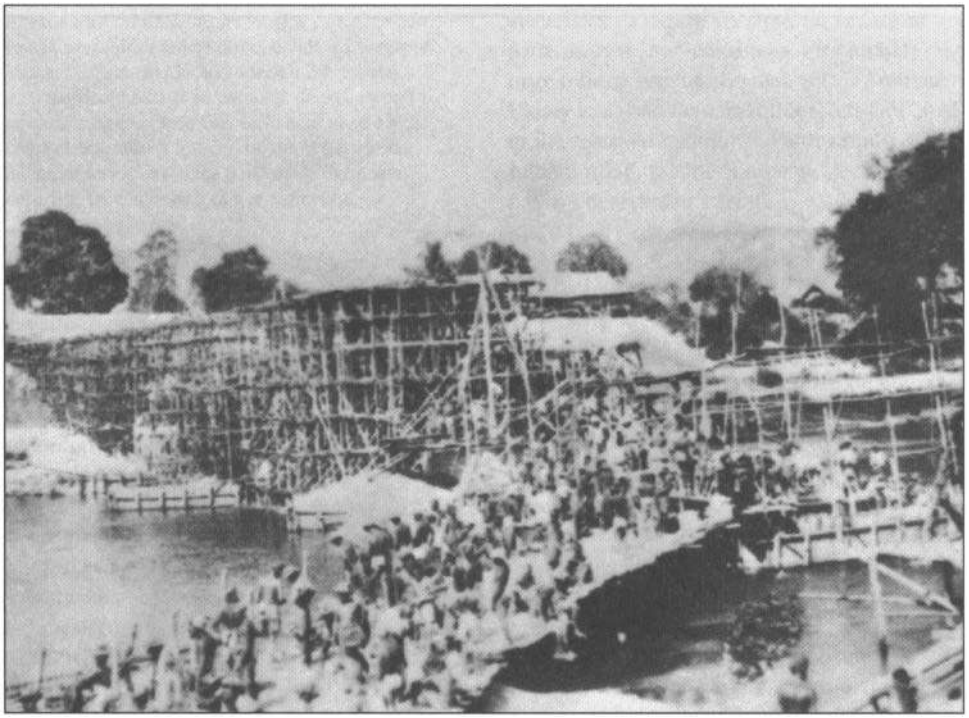

Prizonierii de război Aliați construiesc un pod pe calea ferată Birmania-Thailanda, la începutul anului 1943. Peste 60 000 de prizonieri australieni, britanici și olandezi munceau la calea ferată ca niște sclavi, în condiții îngrozitoare și suferind de foame. Și-au pierdut viața aproximativ 12 000 sau câte unul pentru fiecare traversă. (Australian War Memorial)

Bataan. Aceștia au fost nevoiți să mărșăluiască, bătuți și loviți cu bâtele și baionetele, cu foarte puțină mâncare, pe o distanță de 100 km până la un lagăr. În timpul „Marșului morții din Bataan", au murit între 7 000 și 10 000 de soldați. În timpul războiului, în lagărele japonezilor au fost ținuți 25 600 de americani; 10 600 (aproximativ 45%) au murit, cei mai mulți de foame sau din cauza bolilor. Numărul prizonierilor australieni, capturați în Singapore, Java, Ambon, Timor și New Britain, s-a ridicat la 22 000; peste 8 000 (36%) au murit. Cei mai mulți prizonieri capturați au fost britanici, inclusiv cei 10 000 care au fost capturați în Hong Kong și 45 000 în Singapore și Birmania. Ei au avut aceeași rată a mortalității ca australienii. Cel mai cunoscut lagăr a fost la Changi, în Singapore. De acolo, grupuri de lucrători au fost trimiși în diverse locuri din Asia de Sud-Est. La mijlocul anului 1943, de exemplu, în lagărul Sandakan-Ranau, din Borneo de Nord, se aflau 2 500 de prizonieri britanici și australieni. Dintre aceștia, numai șase australieni au supraviețuit.

Mulți prizonieri au fost trimiși la muncă în Japonia, unde au lucrat ca niște sclavi în mine de cărbune, pe șantiere navale sau în fabrici. Aceștia erau transportați cu nave clandestine, care erau atacate, deseori, de submarinele Aliaților. Soldații și ofițerii australieni capturați la Rabaul au fost trimiși în Japonia pe vapoare separate.

Montevideo Maru, cu 849 de soldați și aproximativ 200 de civili la bord, a fost torpilat în largul Insulei Luzon, s-a scufundat și toți au pierit. Câțiva prizonieri trimiși în Manciuria au fost supuși unor experimente medicale de neimaginat, la Unitatea 731 a Armatei din Kwantung.

Soldații japonezi au luptat până la ultima suflare, neputând accepta ideea de a se preda. Din acest motiv, în lagărele din SUA nu erau

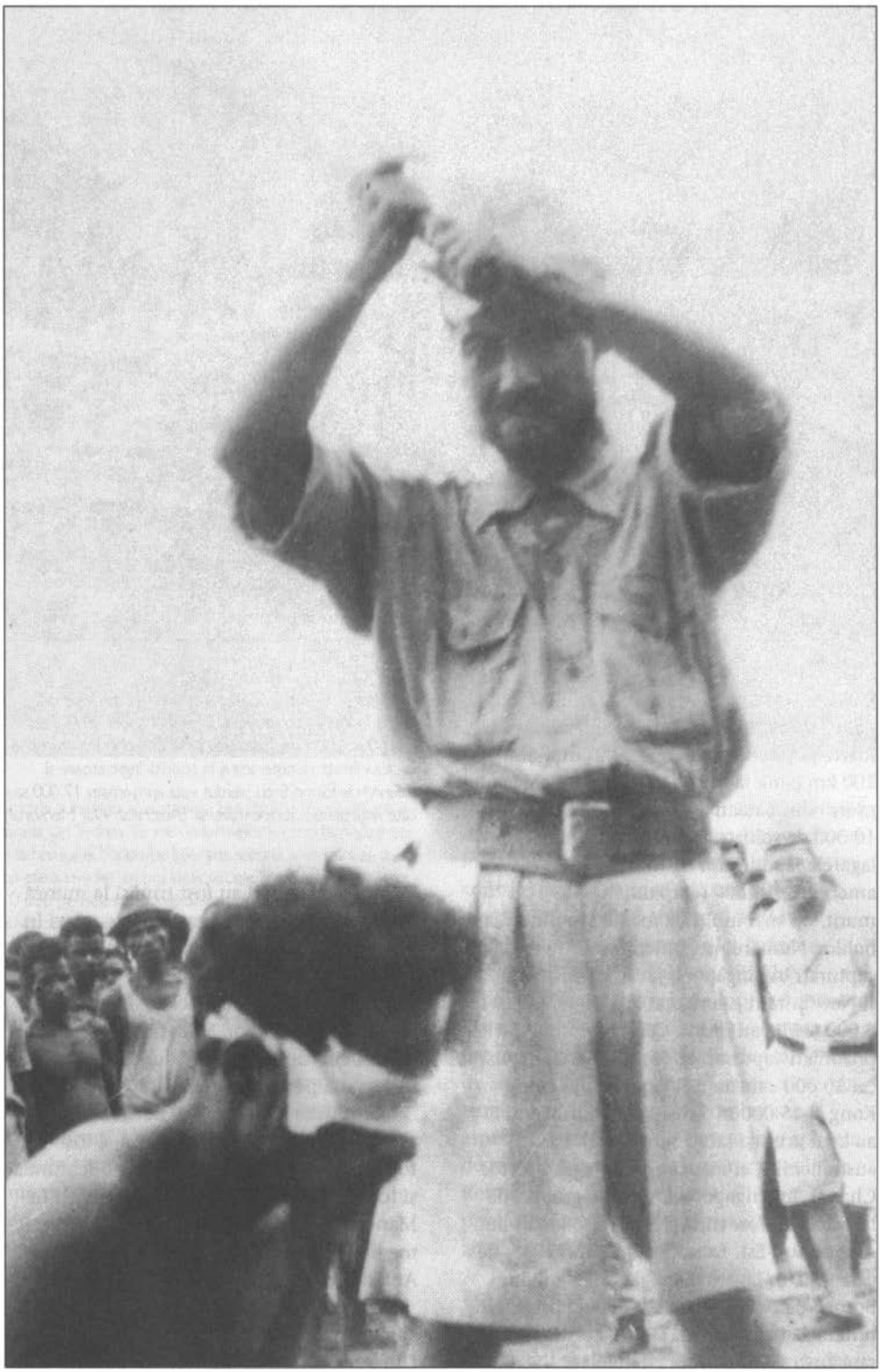

Aceasta este, probabil, singura imagine care surprinde execuția unui prizonier de război occidental. Sergentul Leonard Siffleet, din Unitatea specială Z a armatei australiene, urmează să fie decapitat de un interpret civil japonez la Aitape, Noua Guinee, în octombrie 1943. După război, călăul a fost condamnat la moarte, dar pedeapsa i-a fost comutată la 10 ani de închisoare deoarece s-a demonstrat că a urmat ordine.

mai mult de 5 000 de prizonieri japonezi (mai ales din Coreea și Formosa) și aceeași era situația și în Australia. În august 1944, prizonierii japonezi au încercat o evadare în masă dintr-un lagăr din Cowra. 234 de prizonieri din 1 104 au fost uciși. În anul precedent, într-un lagăr din Noua Zeelandă, în jur de 50 de prizonieri japonezi au fost omorâți în urma unei răscoale.

În mod inevitabil, atitudinea japonezilor privind prizonierii a afectat Aliații. După ce soldații Aliați au aflat de atrocitățile comise de japonezi, cum ar fi înjunghierea cu baionetele sau actele de canibalism înregistrate în Noua Guinee, nu au mai fost la fel de dispuși să ia prizonieri. Generalul Blamey, comandantul australian, i-a descris pe japonezi ca făcând parte dintr-o „rasă ciudată — o încrucișare între o ființă umană și o maimuță". Amiralul Halsey le-a ordonat oamenilor săi să facă „mai multă carne de maimuță". Pentru mulți dintre soldații Aliați, japonezii nu erau decât niște paraziți ce trebuiau stârpiți.

Concluzie

Populația civilă a statelor implicate în război a fost nevoită să îndure un alt tip de povară. Milioane au pierit în Japonia și China, în timp ce în SUA doar câțiva civili au murit din cauza războiului. Oamenii pe care japonezii pretindeau că îi eliberează de sub colonialismul european au suferit cumplit din cauza eliberatorilor lor. În Noua Guinee și insulele din Pacific, băștinașii au fost tratați cu cruzime de japonezi, fără să primească vreun semn că vor obține independența. A fost, fără discuție, un război al raselor și al culturilor antagonice.

Gwen Harold Terasaki, o americancă în Japonia

Fiind cetățean american și fiind căsătorită cu un diplomat japonez, Gwendolen Harold Terasaki s-a aflat în Japonia în cele mai negre zile ale războiului și a avut ocazia să observe viața japonezelor de rând. Oscilând între două culturi, ea empatiza cu dificultățile poporului japonez, dar era conștientă de militarismul și brutalitatea regimului. Exact ca în cazul majorității japonezilor, și viața ei a devenit o luptă pentru supraviețuire.

În 1957, Gwen Terasaki (stânga) și-a publicat cartea *Bridge to the Sun*, în care își descrie experiențele din timpul războiului. Filmul bazat pe acest volum, cu Carrol Baker și James Shigeta în distribuție, a avut premiera în orașul său natal, Johnson City, Tennessee, în 1961. La momentul respectiv, criticii au acuzat filmul că este antiamerican. (Archives of Appalachia)

Gwen și-a cunoscut soțul în 1930, în timpul unei vizite la Washington, DC. Terasaki Hidenari, diplomat al Ambasadei Japoniei, urmase cursurile unei universități americane și vorbea engleza bine. Cei doi s-au căsătorit în 1931, la puțin timp după ce Terasaki s-a întors la Tokyo; el avea 31 de ani, soția sa 23. Următoarea numire a fost la Shanghai, unde s-a născut fiica celor doi, Mariko. Atât Gwen, cât și soțul ei au fost șocați de acțiunile soldaților japonezi în China. Hidenari (Terry, cum îi spunea Gwen) era într-o poziție delicată. Se opunea militarismului japonez, dar încerca să-și servească țara cu loialitate, în calitate de diplomat. Au ajuns, mai târziu, la Havana și Beijing, înainte de a se întoarce la Washington, în martie 1941, unde el s-a implicat în eforturile de a evita războiul dintre SUA și Japonia.

În momentul declanșării războiului, familia Terasaki și alți diplomați, împreună cu familiile lor, se aflau la Hotelul Homestead, din Hot Springs, Virginia. În 1942, s-au îmbarcat la bordul unui vas suedez cu direcția Lourenço Marques, Mozambic, unde au fost transferați pe un vas japonez și au ajuns în Yokohama la mijlocul lunii august.

În Japonia aflată în război, Gwen a observat că oamenii se uitau la hainele ei. Și-a împachetat cele mai frumoase haine și, cât a ținut războiul, a stat în „haine lălâi, pulovere și fuste". Mai târziu, când „combustibilul de devenit un element al trecutului", Gwen a început să poarte „regulamentarul *manpe*, un pantalon tipic

japonez care, deşi foarte urât, era extrem de comod şi ţinea cald".

La început, Gwen a locuit într-un apartament din Tokyo şi s-a ocupat de treburile casnice. În ciuda restricţiilor, ea a copt o prăjitură folosind cuptorul cu gaz; în consecinţă, gazul i-a fost tăiat şi a trebuit să folosească, în continuare, o sobă cu cărbuni. Gwen a povestit despre statul la coadă „câte două, trei ore pentru o bucată de peşte sau pentru câţiva morcovi". Notează, de asemenea, că „simulările în caz de atacuri aeriene se desfăşurau de-a lungul unei bune părţi din zi". Femeile însărcinate aveau prioritate la raţii şi, într-o zi, a asistat la o scenă „pe cât de amară, pe atât de amuzantă" la coadă.

O femeie „însărcinată" a venit în faţa cozii şi, după ce şi-a luat raţia de alimente, s-a îndepărtat şi, la un moment dat, i-a scăpat o pernă de sub centură. Celelalte femei au început să vocifereze şi tânăra a izbucnit în lacrimi şi a explicat că, pe lângă cei şapte copii de care trebuia să aibă grijă, acum o mai avea pe cap şi pe soacra ei de 90 de ani.

Asemenea tuturor, şi Gwen a început să facă rost de mâncare de pe piaţa neagră. O dată a cumpărat câteva banane pentru fiica ei — ultimele banane pe care aveau să le mănânce până în 1949. Pentru a se putea încălzi, japonezii foloseau mici brichete confecţionate din praf de cărbune pentru că ţineau mai mult decât cărbunii în sine. Într-o zi, un bărbat i-a spus lui Gwen că îi putea vinde câteva la preţ redus deoarece erau proaspăt confecţionate şi încă umede. „Omul mi-a spus că dacă le ţin la soare până se usucă am să pot să le folosesc. Am fost foarte mândră de afacerea pe care o făcusem, aşa că eu şi menajera ne-am chinuit să le aranjăm la soare. După ce s-au uscat, s-au sfărâmat. Erau doar noroi înnegrit".

La începutul anului 1944, familia Terasaki s-a mutat la Odawara, lângă Golful Sagami, la trei ore de mers cu trenul de Tokyo. În ciuda situaţiei, care se înrăutăţea, la radio se vorbea numai despre victorii. Gwen a observat că „se spuneau nişte lucruri atât de contradictorii că până şi cetăţenii mai slabi la minte îşi dădeau seama ce se întâmplă. Orice persoană care gândea cât de cât îşi putea da seama de starea precară în care se afla ţara".

Băieţii de 10-12 ani descărcau trenurile, în timp ce copiii erau „puşi să muncească în fabrici, să facă haine sau să asambleze avioane; erau mobilizaţi prin intermediul şcolilor şi erau duşi în fabrici de profesorii lor".

Deoarece regiunea Odawara era în pericol de a fi invadată de Aliaţi, la finalul anului 1944, familia Terasaki s-a mutat mai departe de-a lungul coastei. Acolo au îndurat o iarnă cruntă, în timpul căreia au căutat beţe şi conuri de brad pentru a se încălzi. Cu toţii s-au bucurat de o raţie mică de carne de cal în ianuarie, când Terry s-a îmbolnăvit (avea o boală de inimă). Încă preocupat de o invazie a Aliaţilor, Terry a vrut să-şi mute familia în interiorul insulei, dar bombardamentele din Tokyo, din martie 1945 au trimis sute de mii de oameni în căutare de adăpost şi i-a fost foarte greu să găsească o locuinţă. Într-un final, un amic le-a pus la dispoziţie casa lui de vacanţă aflată în munţii care străjuiau oraşul Suwa, aflat la 120 km de coastă.

Aici mâncarea era încă şi mai greu de procurat. Cultivau napi, ridichi şi fasole, dar recolta era foarte sărăcăcioasă. Câteodată, raţia de orez întârzia şi câte 10 zile şi atunci trebuia să caute ceva de mâncare pe dealuri. Toţi trei erau foarte slăbiţi, iar Mariko a făcut febră tropicală.

Autorităţile le cereau oamenilor să muncească şi mai mult. Răşina de pin era folosită la confecţionarea combustibilului pentru avioane, astfel că fiecare familie de la ţară era obligată să strângă o anumită cantitate şi să o predea autorităţilor locale. Chemaţi la o astfel de acţiune, Terry şi fiica sa au strâns cel mai puţin dintre toate familiile din zonă. Gwen a scris: „Terry s-a opus dintotdeauna ideii existenţei unor corpuri de kamikaze, spunând că dacă o ţară ajunge să apeleze la asemenea metode, mai bine ar capitula. Nici colectarea de răşină pentru combustibil nu i-a plăcut şi tot mormăia: «cât o s-o mai ducem aşa, cât?»".

Toţi sufereau de malnutriţie şi Gwen a constatat că nu mai aveau energie decât pentru lucruri simple: pregătirea orezului,

curățenie și spălat. „Aproape nu mai am unghii la mâini", scria ea, „și a trebuit să îmi bandajez degetele ca să împiedic sângele să murdărească tot ce ating."

Într-o zi, a primit în dar romanul lui Dickens *Povestea celor două orașe*, despre Revoluția Franceză. Reflectând asupra situației în care se aflau, Gwen a înțeles

teroarea oamenilor obligați să trăiască de azi pe mâine într-un haos total... În ziare nu se discuta decât despre victorii și apăreau titluri de genul „Japonia face un ultim efort pentru a da lovitura finală", dar puțini erau cei care nu își dăduseră seama că Japonia era aproape de capătul drumului. Nu discutam lucrurile astea cu nimeni deoarece Kempeitai aveau agenți peste tot, care interogau zilnic civilii. Unii dintre ei au fost trimiși la închisoare.

Când Terry s-a îmbolnăvit din nou, Gwen, amețită din cauza malnutriției, abia s-a putut duce să cheme doctorul. La puțin timp după aceea, a venit vestea „ciudatului bombardament de la Hiroshima". Atunci Gwen a spus că „Japonia va continua să lupte până când întreaga țară va fi distrusă, iar japonezii frânți și pe cale de dispariție". Terry a contrazis-o, spunând că „printre oamenii de stat japonezi mai sunt și unii realiști, care își iubesc cu adevărat țara și care pun preț pe bunăstarea oamenilor". Au aflat despre declarația de război a URSS și știau că împăratul avea să vorbească la radio a doua zi. Fiind de altă naționalitate, Gwen a decis să nu meargă cu Terry și Mariko la locuința în care li se spusese să se adune. La întoarcere, Terry i-a povestit lui Gwen că toată lumea plângea și că, în momentul în care împăratul s-a oprit din vorbit, „bătrânii, femeile și copiii s-au ridicat în tăcere, s-au înclinat unii în fața celorlalți și au pornit fiecare spre casele lor".

„Fericită, mi-am pus cerceii", a scris Gwen. „Mako [Mariko], purta o rochie albă și Terry o cravată roșie. Războiul se terminase. Hainele albe fuseseră interzise pe timpul războiului deoarece puteau fi reperate foarte ușor de avioane. Când Mako a îmbrăcat rochia albă, a fost ca și când o navă, care a navigat în beznă din 1941, și-a aprins luminile". Cineva l-a întrebat pe Terry dacă vor fi nevoiți să plece capul în fața americanilor. „Dacă va fi cazul", a replicat el, „eu am să fiu primul care va face o plecăciune până la pământ. După ce i-am văzut pe chinezii din Shanghai și Beijing obligați să-și plece capetele în fața soldaților japonezi, sper să pot face și eu același lucru cu demnitate."

În timpul ocupației, Terry a devenit consilier al împăratului. În 1949, preocupată de educația lui Mariko și încurajată de soțul său, Gwen și fiica sa au plecat în SUA, în orașul natal a lui Gwen. Intenționa să se întoarcă în Japonia, dar, cum izbucnise războiul din Coreea, Terry a sfătuit-o să mai aștepte. Ulterior, a primit vestea că Terry murise.

Mariko a absolvit universitatea, s-a căsătorit cu un avocat american și a avut patru copii. Activă politic, în 1976 a fost aleasă în consiliul executiv al Comitetului Național Democratic, dedicându-se unor chestiuni precum cursa înarmării, războiul și pacea, egalitatea sexuală și rasială și reforma politică.

Grație poziției soțului său, experiențele lui Gwen nu au fost la fel de dure ca ale multor japonezi. Dar, privind prin ochii unui occidental, acestea au creionat povara pe care au fost nevoiți s-o îndure civilii japonezi în timpul războiului.

Nu neapărat în avantajul Japoniei

Războiul din Pacific nu s-a terminat cu o înfrângere zdrobitoare pe câmpul de luptă. Victoria Aliaţilor a venit ca urmare a presiunii neîncetate exercitate asupra Japoniei, care a secat-o practic de puteri, în ciuda faptului că milioane de soldaţi şi de civili erau încă dispuşi să-şi dea viaţa pentru împăratul lor. Bombele atomice de la Hiroshima şi Nagasaki şi declaraţia de război a Uniunii Sovietice le-au dat japonezilor posibilitatea de a se preda.

În iulie 1945, Japonia era sub asediu din toate părţile. Portavioanele britanice şi americane atacau permanent insulele. Submarinele americane navigau în Marea Japoniei. Majoritatea navelor japoneze fuseseră scufundate, iar trupele aflate peste hotare fuseseră izolate şi înconjurate. Acasă, armata japoneză forma noi şi noi divizii pentru a putea ţine piept invaziilor americane. Curând, aceasta număra două milioane de soldaţi, distribuiţi în 60 de divizii, susţinute de 3 000 de avioane kamikaze, 5 000 de avioane obişnuite, 3 300 de ambarcaţiuni sinucigaşe şi Armata naţională de voluntari, cu un potenţial de 28 de milioane. Japonia începuse însă să rămână fără echipamente de luptă, combustibil, alimente şi alte resurse de care avea nevoie pentru a putea continua războiul.

13 divizii americane, conduse de generalul MacArthur, urmau să debarce la Kyushu pe 1 noiembrie. Pe 1 martie 1946, 25 de divizii urmau să debarce la Honshu, lângă Tokyo. Comandanţii americani fuseseră informaţi de serviciile secrete despre dimensiunile armatei japoneze şi se temeau că aveau să se înregistreze multe victime.

Între timp, liderii Aliaţilor participau la Conferinţa de la Potsdam, în Germania, unde Harry Truman, care preluase preşedinţia SUA după moartea lui Roosevelt din 12 aprilie, i-a spus liderului sovietic Iosif Vissarionovici Stalin că SUA aveau o bombă atomică pe care urmau s-o lanseze asupra Japoniei. Uniunea Sovietică s-a angajat să intre în război la trei luni după sfârşitul conflictului din Europa, dar cum începuse să se preconizeze capitularea Japoniei, americanii nu păreau deloc încântaţi de un eventual atac al Uniunii Sovietice, deşi nu prea aveau de ales. Pe 26 iulie 1945, Aliaţii au semnat Declaraţia de la Potsdam prin care garantau nimicirea Japonia dacă aceasta nu avea să capituleze necondiţionat. Pe 28 iulie, japonezii au respins prevederile documentului.

Pe 6 august, Enola Gay, un avion american tip B-29, cu baza în Tinian, a lansat bomba atomică „Little Boy" asupra oraşului Hiroshima. Americanii au solicitat din nou capitularea, ameninţând cu un nou atac. Japonezii au sperat ca Uniunea Sovietică să-i ajute la negocierile cu americanii. Răspunsul din partea acesteia a venit pe 8 august, când USSR a declarat război. A doua zi, armata sovietică a invadat Manciuria, chiar înainte de anunţul lansării celei de-a doua bombe atomice la Nagasaki, unde au pierit 35 000 de oameni.

Şocul dublu provocat de bombele atomice şi de atacul URSS a fost hotărâtor. În noaptea zilei de 9 august, trei dintre cei şase membri ai Consiliului imperial au fost de acord ca Japonia să capituleze, în timp ce ceilalţi trei doreau continuarea războiului. Decizia împăratului de a capitula a înclinat balanţa. A doua zi, guvernul japonez a anunţat că avea să accepte condiţiile impuse de Aliaţi dacă acestea nu afectau prerogativele împăratului. SUA au răspuns că împăratul avea să se supună autorităţii comandantului suprem al puterilor aliate. Ulterior, pe 14 august, Japonia a anunţat Aliaţii că acceptă termenii. În seara respectivă, câţiva ofiţeri din armată au încercat o lovitură de stat. Dacă tentativa

Urmările lansării bombei atomice la Hiroshima, din 6 august 1945. În jur de 78 000 de locuitori au fost uciși, puțin sub numărul celor care au pierit în primul atac cu bombe incendiare asupra orașului Tokyo. Mulți alții au decedat ulterior, din cauza efectelor. Se estimează că în august 1946 numărul victimelor se ridica la 120 000. (AKG Berlin)

ar fi fost susținută de ministrul de război, generalul Anami Korechika, probabil că ar fi avut succes, dar acesta s-a sinucis, asemenea altor conducători militari.

Pe 15 august la amiază, împăratul a transmis la radio ordinul de încetare a ostilităților. Nu a menționat nimic de capitulare, dar a spus că „războiul s-a desfășurat nu neapărat în interesul Japoniei" și că inamicii au folosit „un tip nou și crud de bombă". Japonia a decis „să paveze calea spre pace pentru generațiile viitoare îndurând ce era de neîndurat și suportând ce era de nesuportat". Cu doar câteva excepții, militarii japonezi s-au supus ordinelor de încetare a ostilităților.

În Manciuria, războiul a continuat pentru o scurtă perioadă. Între aprilie și august 1945, rușii au deplasat 750 000 de soldați și 30 de divizii din Europa în Orientul Îndepărtat. Sub comanda mareșalului Aleksandr Vasilevsky, a fost constituit Comandamentul din Orientul Îndepărtat, care însuma 1,5 milioane de soldați (80 de divizii), 5 500 de vehicule blindate și aproape 5 000 de aparate de zbor. Armata din Kwantung aflată în Manciuria avea 24 de divizii, dar opt dintre acestea fuseseră mobilizate cu zece zile înainte. Deși aveau un milion de soldați, japonezii erau inferiori ca număr de efective, echipamente, nivel de pregătire și stare psihică.

Experți în operații motorizate, comandanții sovietici au dus un război mobil. Au cucerit rapid Manciuria, cu Harbin pe 18 august și Port Arthur pe 22 august. Câteva unități japoneze nu aflaseră de ordinul de încetare a ostilităților, dar chiar și așa sovieticii erau hotărâți să continue să lupte ca să securizeze cât mai mult teren. În plus, sovieticii

Militarii ruși fluturã un steag pe dealul din vecinãtatea orașului Port Arthur, pierdut în timpul rãzboiului ruso-japonez din 1904-1905 și recuperat în timpul invaziei sovietice din Manciuria, în august 1945. Uniunea Sovietică avea numeroase aspecte de lãmurit cu Japonia, inclusiv recuperarea teritoriilor cucerite de japonezi cu 40 de ani în urmă. (AKG Berlin)

plănuiau să debarce pe nordica insulă japoneză Hokkaido la finele lunii august. Stalin a oprit debarcarea în ultimul moment, după ce Truman i-a respins cu fermitate propunerea de a accepta capitularea japonezilor în Hokkaido. Invazia ar fi continuat dacă Japonia nu ar fi capitulat în urma lansării bombelor atomice și, în cele din urmă, Japonia ar fi fost împărțită între Uniunea Sovietică și Aliați, așa cum s-a întâmplat în cazul Germaniei și al Coreei.

În jur de 600 000 de japonezi și coreeni au fost luați prizonieri de sovietici și transportați în Siberia, unde au fost puși la muncă silnică. Dintre aceștia, numai 224 000 au supraviețuit și s-au întors în Coreea și Japonia, în 1949. Sovieticii au pretins că au omorât 83 737 de japonezi, dar cifrele neoficiale japoneze indicau doar 21 000. Sovieticii au declarat că au avut 8 000 de morți și 22 000 de răniți.

La finalul Primului Război Mondial, germanii au capitulat fără să le fie invadată țara, fapt care a creat impresia că, de fapt, nu ar fi fost învinși. Nici Japonia nu a fost invadată, dar nimeni nu a avut niciun dubiu în privința faptului că a fost învinsă. Faptul că americanii erau pregătiți de o invazie, sprijiniți de o masivă putere de foc, a fost unul dintre factorii care au condus Japonia spre capitulare.

Încă de la începutul Războiului din Pacific, a fost evident că puterea industrială a SUA avea să fie un factor decisiv. În iulie 1945, SUA aveau 21 908 avioane de luptă în Pacific; japonezii aveau 4 100. După război, amiralul Nagano Osami, șeful Statului-Major naval, le-a spus celor care îl interogau: „Dacă ar fi să numesc un avantaj care v-a adus victoria, acesta ar fi flota aeriană".

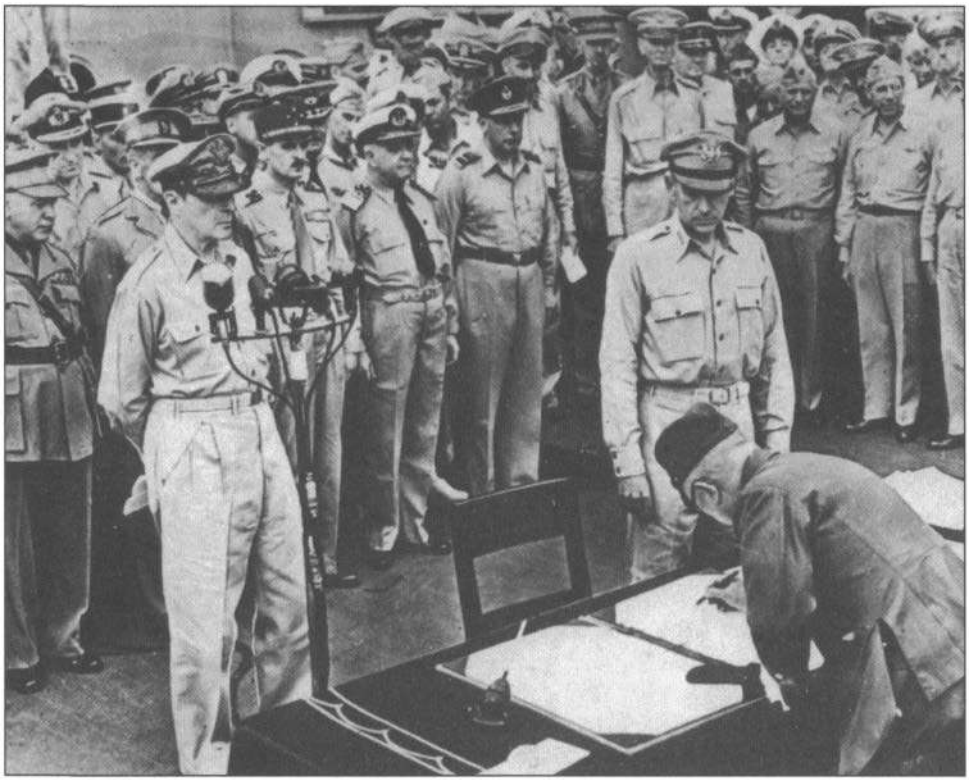

Generalul MacArthur privește cum un reprezentant japonez semnează actul de capitulare la bordul navei de război *Missouri*, în Golful Tokyo, pe 2 septembrie 1945. Amiralul Nimitz a semnat în numele SUA împreună cu reprezentanții Aliaților care pot fi văzuți în spatele lui MacArthur. (AKG Berlin).

Abia în ultimul an al războiului, SUA au putut să se folosească de puterea lor industrială la capacitate maximă.

Generalul Ushijima Mitsuru, comandantul japonez din Okinawa, spunea: „tacticile, strategiile și tehnicile noastre au fost folosite la maxima lor capacitate, iar noi am luptat vitejește. Dar forța materială a inamicilor a fost mai presus de orice". Prințul Konoye, prim-ministru al Japoniei la un moment dat și unul dintre consilierii cheie ai împăratului la sfârșitul războiului, a spus că „esențial este că ceea ce a determinat semnarea păcii au fost bombardamentele neîncetate ale avioanelor B-29"

S-a discutat, la un moment dat, despre legitimitatea SUA de a lansa bombele atomice. În acest sens, unii au invocat numărul mare de victime suferit de SUA în timpul invaziei din noiembrie. Dar dacă războiul ar mai fi continuat, încă și mai multe mii de japonezi ar fi suferit atât din cauza atacurilor aeriene, cât și din cauza luptelor de la sol. Faptul că, după șocul provocat de cele două bombe atomice, guvernul japonez încă nu era unanim hotărât să capituleze indică rolul jucat de cele două bombardamente în încheierea războiului. Pentru aceasta, milioane de suflete din Asia și Pacific erau recunoscătoare.

Cum a transformat războiul zona Asia-Pacific

Războiul din Pacific a însemnat angajarea unui număr enorm de soldați pe o suprafață vastă, dar, cu toate acestea, a fost un război relativ mic comparativ cu teatrul de luptă din Europa, în special privind numărul de soldați mobilizați pentru operațiile de la sol. Dintr-o populație de 194 de milioane de oameni, Uniunea Sovietică a format 30 de milioane de soldați, dintre care peste 8 milioane au murit. Germania a angajat în luptă aproximativ 18 milioane de militari, dintre care mai mult de 3 milioane au murit. Marea Britanie a mobilizat aproape 5,9 milioane, dintre care au pierit mai mult de 300 000, majoritatea în Europa.

Eminentul istoric militar John Keegan a consemnat că „deși japonezii au mobilizat 6 milioane de soldați, mulți dintre cei dislocați în afara insulelor japoneze au staționat în China; numărul celor care au luptat în insule nu l-a depășit pe cel al soldaților trimiși de SUA". Din cele 29 de divizii ale armatei și pușcașilor marini americani dislocate în Pacific, numai șase divizii ale armatei și patru de pușcași marini „au fost implicate în lupte regulate de durată". În comparație cu acestea, în teatrul european, la jumătatea anului 1944, „300 de divizii germane și ale statelor satelite au luptat contra a 300 de divizii rusești și 70 de divizii britanice și americane". Armata japoneză a pierdut 1,4 milioane de soldați. Acest număr impresionant de pierderi de vieți omenești a fost determinat de puterea armelor de foc ale americanilor și de hotărârea japonezilor de a lupta până la ultima picătură de sânge și mai puțin de luptele de la sol.

Marina japoneză a suferit și ea pierderi colosale, respectiv 400 000 de morți. Marina americană a pierdut 36 900 de militari, majoritatea uciși în Pacific. Aceste cifre subliniază natura maritimă a războiului. Japonia a intrat în război foarte bine dotată pentru operațiile amfibii sprijinite de avioane de luptă de pe portavioane. Pe măsură ce războiul a progresat, Marina SUA a dezvoltat noi concepte ale operațiilor întreprinse de portavioane și amfibii. Grupurile de intervenție ale Marinei SUA au devenit cele mai puternice elemente ale flotei, acest concept păstrându-se până în prezent. În zona Pacificului de sud-vest, MacArthur a folosit noile piste de aterizare construite în junglă în aceeași măsură în care Nimitz a folosit portavioanele, pentru a asigura susținerea aeriană a operațiilor amfibii de pe teritoriul inamic. Operațiile navale americane erau susținute de o flotă impresionantă de nave de aprovizionare. Războiul naval a demonstrat și valoarea submarinelor utilizate în mod competent și agresiv.

Forțele aeriene ale marinei și ale armatei Aliaților au jucat un rol-cheie. De exemplu, o analiză scurtă a celor 2 728 de nave japoneze scufundate în timpul războiului arată că 1 314 dintre ele au fost distruse de submarinele aliaților, 123 de navele de suprafață, 1 232 s-au scufundat în urma atacurilor aeriene și 46 au fost distruse de o combinație între atacurile aeriene și cele navale. Avioanele au fost o metodă eficientă de transport și aprovizionare într-un teatru de luptă unde transportul pe uscat se făcea cu dificultate sau era pur și simplu imposibil. Armatele chineză și americană erau aprovizionate cu ajutorul avioanelor care zburau din India. Avioanele de transport au deplasat trupe în timpul campaniilor din Birmania și Noua Guinee. Soldații erau aprovizionați pe calea aerului, deseori cu ajutorul parașutelor, atunci când nu existau terenuri de aterizare. Către sfârșitul războiului, bombardierele americane au adus Japonia în pragul capitulării, validând un concept care nu a avut însă aceleași efecte și în Europa.

Bombele atomice de la Hiroshima şi Nagasaki au schimbat cursul războiului. Iată ce a declarat strategul american Bernard Brodie în 1946: „Până acum, scopul nostru principal a fost să câştigăm războaie. De acum, trebuie să le evităm. Nu ne mai putem concentra pe altceva". Brodie avea dreptate doar parţial. Ţările încercau acum să limiteze conflictele doar pentru a nu ajunge la un război nuclear.

Unele dintre tehnicile dezvoltate în timpul Războiului din Pacific au fost implementate în războaiele ce au urmat. De exemplu, armatele revoluţionare din China, Malaysia,Vietnam şi Filipine au exploatat cunoştinţele de gherilă dobândire. Armatele de securitate dislocate de Commonwealth în Malaysia, în anii 1950, au învăţat tehnicile de luptă în junglă, în timpul conflictelor cu japonezii din Birmania şi Noua Guinee. Şi Aliaţii au învăţat cum să asigure suport logistic în acest mediu dificil, dar şi cum să combată efectele înfiorătoare ale bolilor tropicale.

Deşi Aliaţii au dislocat în 1945, în Birmania şi Filipine, doar 12 divizii, nu au întreprins operaţiile motorizate şi blindate care au caracterizat campaniile din URSS şi nord-vestul Europei şi au dat tonul dezvoltării tehnicilor de luptă mobile în deceniile ce au urmat. Nu la fel de moderne au fost luptele terestre din timpul Războiului din Pacific. Portavioanele, operaţiile amfibii şi aviaţia au iniţiat dezvoltarea unor noi tehnici de luptă.

Mai mult, acest război a demonstrat importanţa coordonării dintre forţele terestre, navale şi aeriene.

Reconstrucţia Japoniei

După ce războiul s-a încheiat, cea mai stringentă problemă a fost viitorul Japoniei, care nu mai putea fi lăsată să înceapă un alt război de agresiune. Era o ţară măcinată de război, genul de naţiune care poate naşte revoluţii şi antipatie la adresa ţărilor vecine, acte care pot duce la un război. La finele anului 1945, 13 milioane de japonezi erau şomeri. În iarna 1945-1946, populaţia era în pragul foametei. Iată ce îşi aminteşte un

Soldaţi japonezi care ajung după război în Otake, Japonia, venind din Sumatra. Milioane de soldaţi şi marinari au fost repatriaţi de peste mări, în nave aparţinând Aliaţilor, şi demobilizaţi. (Australian War Memorial)

supraviețuitor: „Nu mai era nimeni care să nu apeleze la piața neagră". Un magistrat care, din onoare, a refuzat să ia contact cu piața neagră a murit de malnutriție.

Generalul MacArthur, comandantul suprem al puterilor aliate, și-a stabilit cartierul general la Tokyo și conducea o armată de ocupație formată, în principal, din soldați americani, dar și dintr-o divizie mică, aparținând Commonwealthului britanic, condusă de un general australian. MacArthur a pus bazele unui guvern japonez care se ghida după legi democratice occidentale. În mai 1947, a intrat în vigoare o nouă constituție. Una dintre prevederile acestui act se referea la renunțarea pentru totdeauna la război și interzicerea de a avea o armată.

Hotărâți să-i aducă în fața justiției pe cei care se făceau vinovați de război, în 1946 Aliații au înființat Tribunalul Internațional pentru zona Orientului Îndepărtat, pentru a-i putea judeca pe liderii japonezi care se făceau vinovați de „crime împotriva păcii". Printre acuzele care li se aduceau se numărau aceea de a fi conspirat pentru a purta război, folosirea unor mijloace agresive de luptă, precum și crime de război obișnuite și „crime împotriva umanității". Câțiva lideri japonezi, printre care și prințul Konoye, s-au sinucis înainte de a fi aduși în fața instanței. Deși mulți considerau că ar fi trebuit judecat, împăratul a fost scutit de acuzații și de a participat la procese în calitate de martor, chipurile „în interesul tuturor puterilor aliate". Președintele tribunalului era un judecător australian, Sir William Webb. Doi dintre acuzați au murit în arest și unul a fost găsit inapt din punc de vedere mental pentru a face față procesului. Toți ceilalți acuzați au fost găsiți vinovați de cel puțin unul dintre capetele de acuzare. Șapte dintre aceștia, printre care și Tojo, au fost spânzurați în 1948, iar restul au fost încarcerați.

Și pe teritoriul Asiei de Sud-Est au avut loc 2 000 de procese ale celor acuzați de crimă, rele tratamente aplicate prizonierilor și civililor și „crime împotriva umanității". Dintre cei 5 700 de acuzați, 3 000 au fost găsiți vinovați și încarcerați; 920 au fost executați. În Filipine, generalul Yamashita a fost acuzat că a permis atrocități împotriva civililor în timpul luptelor pentru apărarea orașului Manila. Acesta a declarat că nu a avut la cunoștință asemenea fapte, dar a fost găsit vinovat și spânzurat. Generalul Homma a fost găsit vinovat pentru că a permis Marșul Morții din Bataan; deși a negat orice acuzație, a fost găsit vinovat și împușcat.

Ocuparea Japoniei de către Aliați a fost descrisă drept „înțeleaptă și generoasă". În septembrie 1951, când tratatul de pace a fost, în sfârșit, semnat la San Francisco, japonezii nu prea puteau face diferența dintre trecutul sub ocupație și prezentul independent. Pentru a domoli temerile Australiei și Noii Zeelande legate de faptul că Japonia ar fi putut redeveni o putere militară, SUA au semnat cu acestea un act de securitate, Tratatul ANZUS. Un an mai târziu, SUA și Japonia au semnat un tratat de securitate, care mai este în vigoare și astăzi. Japonia s-a dezvoltat ca putere economică și, astfel, a dus la o creștere economică formidabilă a fostelor sale colonii, dar și a foștilor inamici: China, Taiwan, Coreea de Sud, Hong Kong și Singapore.

Reconfigurarea regiunii Asia-Pacific

Deși ocupația Aliaților (în special cea a SUA) a dat Japoniei posibilitatea de a se dezvolta ca țară democrată și prosperă, în alte părți ale regiunii, războiul a generat noi neliniști și transformări.

Cel mai întins a fost războiul civil din China dintre naționaliștii lui Ciang Kai-shek și comuniștii lui Mao Zedong. Naționaliștii eliberaseră o mare parte din sudul Chinei de sub dominația japonezilor și erau înarmați cu echipamente oferite de americani. În nord, comuniștii și-au format o armată de soldați înarmați cu echipamente capturate de la japonezi și având ajutorul militarilor sovietici care au invadat Manciuria în august 1945. Războiul a continuat până în 1949. Pe 1 octombrie 1949, Republica Populară Comunistă Chineză a fost proclamată la Beijing și, în decembrie, armatele naționaliștilor s-au retras în Taiwan.

Invazia sovietică din nordul Coreei din august 1945 a determinat împărțirea acestei

țări de o parte și de alta a paralelei 38 și instaurarea la putere în nord a unui regim comunist condus de Kim Ir-Sen. Republica Coreea a fost proclamată în sud, sub conducerea lui Syngman Rhee. În 1950, armatele nord-coreene au atacat sudul țării, pornind astfel războiul coreean. În 1953 un armistițiu a oprit luptele de-a lungul liniei originale, dar Coreea rămâne încă divizată.

În Asia de Sud-Est, armatele revoluționare înființate în timpul Războiului din Pacific au preluat controlul de la conducătorii lor coloniali. În Vietnam, de exemplu, liderul naționalist comunist Ho Și Min a format un guvern independent în august 1945. Armatele franceze au reocupat țara și, la scurt timp, au intrat în conflict cu trupele Viet-Minh. După înfrângerea suferită la Dien Bien Phu din 1954, francezii s-au retras, lăsând țara divizată între nordul comunist și sudul orientat spre Occident. Astfel s-a format cadrul perfect pentru dezastruosul război cu SUA, din anii 1960–1970, care a dus la unificarea țării sub regimul comunist.

În Indonezia, Sukarno a proclamat o republică independentă. Când au ajuns trupele britanice, au fost nevoite să facă față armatelor indoneziene. Armata olandeză a înlocuit-o pe cea britanică și, timp de trei ani, s-a luptat pentru a recâștiga controlul asupra insulelor. În decembrie 1949, Olanda a cedat formal Indoneziei suveranitatea.

Spre deosebire de francezii din Indochina și olandezii din Indonezia, SUA nu doreau să păstreze Filipinele, care au devenit republică în iulie 1949. Una dintre trupele de gherilă care au luptat împotriva japonezilor — Hukbalahap sau Huk — a fost condusă de comuniști, deși a primit susținerea din partea fermierilor locali. Crezând că au fost înlăturați din noul guvern, gruparea Huk a pornit o rebeliune care a continuat până la mijlocul anilor 1950.

Dat fiind cursul pe care îl luaseră evenimentele, guvernul britanic a acordat Birmaniei independența. Noul guvern birman s-a confruntat repede cu o insurecție comunistă. India nu a devenit independentă până în 1947, când țara a fost împărțită între India hindusă și Pakistanul musulman. Aproximativ o jumătate de milion de musulmani, hinduși și etnici sikh și-au pierdut viața în timpul relocării masive a populației.

Marea Britanie s-a angajat să acorde independența Malaysiei, dar, în 1948, Partidul Comunist Malaysian a pornit o confruntare armată cu ajutorul Armatei malaysiene de eliberare a raselor (având la bază Armata populară malaysiană antijaponeză din timpul războiului). Majoritatea insurgenților erau etnici chinezi, motiv pentru care naționaliștii malaysieni au trecut de partea guvernului. Malaysia și-a câștigat independența în 1957. Conflictul s-a sfârșit oficial în 1960, dar actele teroriste au continuat mulți ani după aceea.

În consecință, Războiul din Pacific a fost urmat de 30 de ani de războaie mai mici (dar la fel de sângeroase) în regiunea Asia-Pacific pentru decolonizare și pentru venirea la putere a comuniștilor. La sfârșitul acestei perioade, regiunea era vizibil schimbată față de ceea ce fusese înainte de izbucnirea Războiului din Pacific. În 1937, numai Japonia, China și Thailanda erau independente, iar regimul naționalist chinez nu deținea controlul deplin. Restul zonei era sub dominația Marii Britanii, Franței, Olandei, SUA și Australiei. Până în 1975, China ajunsese o țară puternică, unită sub conducerea comuniștilor. Taiwanul se contura ca o entitate economică separată. R.P.D. Coreeană și Coreea de Sud existau ca state, cea de-a doua fiind o forță economică în devenire. Vietnam, Laos, Cambodgia, Filipine, Brunei, Malaysia, Singapore, Indonezia, Papua-Noua Guinee, Birmania, Bangladesh, Sri Lanka, India și Pakistan și-au câștigat independența.

Războiul din Pacific a confirmat poziția SUA de putere în Pacific. Acestea au dislocat forțe considerabile pentru războaiele din Coreea și Vietnam, dar și în bazele din Honshu, Okinawa, Coreea de Sud și Guam. Ani de-a rândul, SUA au avut trupe navale și aeriene în Filipine. Puternicele portavioane ale flotelor a 3-a și a 7-a încă navighează în apele Pacificului. Fostul dușman al SUA, Japonia, este acum unul dintre principalii lor aliați.

Foștii aliați, Uniunea Sovietică (în prezent Rusia) și China, le sunt acum mai degrabă adversari decât prieteni.

Forța economică i-a permis Japoniei accesul la Coreea de Sud, China, Asia de Sud-Est și Australia. Dar Coreea de Sud, China și multe alte state nu pot uita brutalitatea cu care a luptat Japonia în război. Sunt uimite cum unii lideri japonezi, e drept, puțini la număr, refuză și acum să recunoască cruzimea la care au recurs în timpul războiului și faptul că au tratat inuman civili nevinovați. Războiul din Pacific a transformat regiunea din punct de vedere strategic, politic și economic, dar amintirea sa va bântui multe decenii de acum încolo.

Bibliografie

Istorii oficiale

Craven, W., Cate, J., *The Army Air Forces in World War II*, 7 vol., Chicago, 1948-1958.

Kirby, S. W. şi alţii, *The War Against Japan*, 5 vol., Londra, 1957-1969.

Long, G. (ed.), *Australia in the War of 1939–1945*, 22 de vol., Canberra, pp. 1952-1977.

Morison, S. E., *United States Naval Operations in World War II*, 15 vol., Boston, 1947-1962.

US Army, *United States Army in World War II, The War in the Pacific*, 11 vol., Washington, 1948-1963.

US Army, *United States Army in World War II, The China–Burma–India Theater*, 3 vol., Washington, 1953-1959.

US Marine Corps, *History of the US Marine Corps Operations in World War II*, 5 vol., Washington, 1956-1971.

Surse secundare

Allen, L., *Burma: The Longest War 1941–45*, Londra, 1984.

Allen, T. B., Polmar, N., *Code-Name Downfall: The Secret Plan to Invade Japan and Why Truman Dropped the Bomb*, New York, 1995.

Bix, H. P., *Hirohito and the Making of Modern Japan*, New York, 2000.

Blair, C., *Silent Victory: The US Submarine War against Japan*, Philadelphia, 1975.

Callahan, R., *Burma, 1942–1945*, Londra, 1978.

Collier, B., *The War in the Far East 1941–1945*, Londra, 1969.

Daw, G., *Prisoners of the Japanese: POWs of World War II in the Pacific*, New York, 1986.

Dower, J. W., *War without Mercy: Race and Power in the Pacific War*, New York, 1986.

Drea, E. J., *MacArthur's ULTRA: Codebreaking and the War Against Japan, 1942–1945*, Lawrence, Kansas, 1992.

Dull, P. S., *A Battle History of the Imperial Japanese Navy (1941–1945)*, Annapolis, 1978.

Feis, H., *The Road to Pearl Harbor: The Coming of the War between the US and Japan*, Princeton, 1963.

Frank, R., *Guadalcanal: The Definitive Account of the Landmark Battle*, New York, 1990.

Fuchida, M., Masatake, O., *Midway: The Battle that Doomed Japan*, Annapolis, 1955.

Gailey, H. A., *The War in the Pacific: From Pearl Harbor to Tokyo Bay*, Novata, California, 1995.

Horner, D. M., *Blamey: The Commander-in-Chief*, Sydney, 1999.

Horner, D. M., *High Command: Australia and Allied Strategy 1939–1945*, Sydney, 1982.

lenaga, S., *The Pacific War: World War II and the Japanese, 1931–1945*, New York, 1978.

Ike, N. (ed.), *Japan's Decision for War: Records of the 1941 Policy Conferences*, Stanford, California, 1967.

James, D. C., *The Years of MacArthur, Volume II*, 1941-1945, Boston, 1975.

Kirby, S. W., *Singapore: The Chain of Disaster*, New York, 1971.

Layton, E. T., *'And I Was There': Pearl Harbor and Midway – Breaking the Secrets*, New York, 1985.

MacArthur, D., *Reminiscences*, Greenwich, Connecticut, 1965.

Potter, E. B., *Bull Halsey*, Annapolis, 1985.

Potter, E. B., *Nimitz*, Annapolis, 1976.

Prange, G. W., *Miracle at Midway*, New York, 1982.

Prange, G. W., Goldstein, D. M., Dilon, K. V., *At Dawn We Slept: The Untold Story of Pearl Harbor*, New York, 1981.

Reynolds, C. G., *War in the Pacific*, New York, 1990.

Slim, W. J., *Defeat into Victory*, Londra, 1956.

Spector, R. H., *Eagle Against the Sun: The American War with Japan*, New York, 1985.

Thorne, C., *Allies of a Kind: The United States, Britain and the War against Japan, 1941–1945*, New York, 1978.

Thorne, C., *The Issue of War: States, Societies and the Far Eastern Conflict of 1941–1945*, Londra, 1985.

Toland, J., *The Rising Sun: The Decline and Fall of the Japanese Empire 1936–1945*, Londra, 1971.

Tuchman, B. W., *Stilwell and the American Experience in China, 1911–1945*, New York, 1970.

Vat, D. van der, *The Pacific Campaign: The US–Japanese Naval War 1941–1945*, New York, 1991.

Willmott, H. P., *Empires in the Balance: Japanese and Allied Pacific Strategies to April 1942*, Annapolis, 1982.

Willmott, H. P., *The Barrier and the Javelin: Japanese and Allied Strategies, February to June 1942*, Annapolis, 1983.

Willmott, H. P., *The Second World War in the East*, Londra, 1999.

Pușcași din Marina americană la Cape Totkina, Bougainville, Insulele Solomon, la cucerirea cărora au participat, în ianuarie 1944. *(NARA, 80-G-205686)*

Războiul din Pacific a început cu atacul de la Pearl Harbor de la 7 decembrie 1941 și a luat sfârșit cu lansarea bombelor atomice la Hiroshima și Nagasaki în august 1945, care au dus la capitularea Japoniei pe 2 septembrie 1945, în Golful Tokyo. A fost un război al marilor bătălii navale, precum cele din Marea Coralilor, Midway sau Leyte, dar și al înfruntărilor sângeroase din junglă, în insulele Guadalcanal și Noua Guinee, ori pe continent, în Birmania. Cartea explorează multele fațete ale acestui conflict complicat, care a reconfigurat harta Asiei și a distrus pentru totdeauna mitul invincibilității Europei ca putere colonială.

Războaie care au schimbat lumea

O istorie în mai multe volume a războiului privit din diverse perspective: politică, strategică, tactică, culturală și individuală.

„Citiți-le pentru a înțelege mai bine războiul și pentru a putea pleda mai bine pentru pace."
Profesor Robert O'Neill, coordonatorul seriei

ISBN: 978-606-8623-93-1
9 786068 623931
www.grupulcorint.ro